

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ 2010/II

Περιεχόμενα

- ΣτΕ 534/2010 [Ανυπόστατη αλλά ακυρωτέα απόφαση δημοτικού συμβουλίου για την επιβολή τέλους περιβαλλοντικής επιβάρυνσης].
- ΣτΕ 455/2010 [Ανέγερση οικοδομής στην Πάτμο εντός ζώνης προστασίας του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου].
- ΣτΕ 4542/2009 [Παράνομη χωροθέτηση τουριστικού λιμένα σκαφών αναψυχής στη Νέα Μάκρη ελλείψει χωροταξικού σχεδιασμού].
- ΣτΕ 4501/2009 [Ανεπίτρεπτη η ανοικοδόμηση ακινήτου περιλαμβανόμενου σε «ανοικτό» Ο.Τ. στην Κηφισιά εντός ζώνης προστασίας του Κηφισού].
- ΣτΕ 4497/2009 [Νόμιμη έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την κατασκευή και τη λειτουργία λιμενικών έργων στο συγκρότημα του λιμένα Πειραιά].
- ΣτΕ 4530/2009 [Προϋποθέσεις για την έκδοση Πιστοποιητικού του Δασάρχη σχετικά με τη μη καταστροφή από πυρκαγιά ακινήτου εκτός σχεδίου μετά την 11.6.1975].
- 4491/2009 [Έγκριση περιβαλλοντικών όρων για υπόγεια εκμετάλλευση βωξίτη].
- ΣτΕ 293/2010 [Παράνομη παράταση λειτουργίας ΧΑΔΑ εντός κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου].
- ΣτΕ 50/2010 [Εν μέρει ανεπαρκώς αιτιολογημένο πρωτόκολλο κατεδάφισης αυθαίρετων κατασκευών στον αιγιαλό].
- ΣτΕ 49/2010 [Κατεδάφιση-απομάκρυνση περίφραξης και ελαιόδενδρων από δασική έκταση].

ΣΤΕ 534/2010

[Ανυπόστατη αλλά ακυρωτέα απόφαση δημοτικού συμβουλίου για την επιβολή τέλους περιβαλλοντικής επιβάρυνσης]

Πρόεδρος: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Εισηγητής: *Όλ. Παπαδοπούλου*

Δικηγόροι: *Κ. Λακαφώσης*

Το προβλεπόμενο στην προσβαλλόμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου «τέλος περιβαλλοντικής επιβάρυνσης και βλάβης της υγείας των κατοίκων της Γλυφάδας», επιβάλλεται «σε κάθε ιδιοκτήτη που τοποθετεί αυθαίρετα κεραία κινητής τηλεφωνίας χωρίς την προβλεπόμενη άδεια, πέραν των [λοιπών] προστίμων για το αυθαίρετο και τη διατήρησή του», αποτελεί διοικητική κύρωση για την αυθαίρετη τοποθέτηση κεραίας κινητής τηλεφωνίας και όχι τέλος ανταποδοτικού χαρακτήρα. Το κρινόμενο ένδικο βοήθημα αποτελεί, κατά συνέπεια, αίτηση ακυρώσεως.

Εφόσον η τοιχοκόλληση, της προσβαλλόμενης πράξης του δημοτικού συμβουλίου δεν έγινε παρουσία δύο μαρτύρων η πράξη δεν δημοσιεύθηκε νόμιμα και είναι, συνεπώς, ανυπόστατη. Επειδή εφαρμόσθηκε και αποτέλεσε το έρεισμα για επόμενη πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου, παρά το γεγονός ότι είναι ανυπόστατη, πρέπει να ακυρωθεί, για λόγους ασφάλειας δικαίου.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την υπ' αριθμ. 555/22.12.2004 πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Γλυφάδας, (α) διαπιστώθηκε η «ανεξέλεγκτη τοποθέτηση κεραιών κινητής τηλεφωνίας χωρίς άδεια της [οικείας] Πολεοδομίας με ευθύνη των ιδιοκτητών ακινήτων», (β) αποφασίσθηκε η «άμεση απομάκρυνση όλων των κεραιών κινητής τηλεφωνίας από τη Γλυφάδα», (γ) ζητήθηκε «από το Πολεοδομικό Γραφείο Γλυφάδας η άμεση καταγραφή και [σύνταξη] έκθεση[ς] αυτοψίας αυθαίρετου και επικινδύνου κτίσματος για τις κεραιές που έχουν τοποθετηθεί αυθαίρετα» και η επιβολή των σχετικών κυρώσεων, (δ) αποφασίσθηκε η επιβολή «τέλους περιβαλλοντικής επιβάρυνσης αλλά και βλάβης της υγείας των κατοίκων της Γλυφάδας», ύψους 100.000.00 ευρώ, «σε κάθε ιδιοκτήτη που τοποθετεί αυθαίρετα κεραία κινητής τηλεφωνίας χωρίς την προβλεπόμενη άδεια, πέραν των προβλεπομένων προστίμων για το αυθαίρετο και τη διατήρηση του» και τέλος, (ε) κλήθηκε η ΔΕΗ «να διακόψει άμεσα την ηλεκτροδότηση όλων των ακινήτων που έχουν κεραία κινητής τηλεφωνίας». Ακολουθώντας, με την υπ' αριθμ. 124/10.4.2006 πράξη του, το αυτό Δημοτικό Συμβούλιο «επαναβεβαίωσε» την ανωτέρω 555/2004 πράξη, καθώς και την συναφή 8/2005, «με τις οποίες εκφράζει την αντίθεσή του στην τοποθέτηση κεραιών κινητής τηλεφωνίας εντός των κατοικημένων περιοχών του Δήμου», ζήτησε «από τη Διοίκηση του Δήμου την άμεση εφαρμογή τους», αποφάσισε δε «την άμεση διακοπή λειτουργίας της κεραίας κινητής τηλεφωνίας που είναι εγκατεστημένη στην ταράτσα του κτηρίου επί της οδού Κριμαίας και Αιγύπτου», την επιβολή στον ιδιοκτήτη του προαναφερθέντος κτηρίου «χρηματικού προστίμου» ύψους 100.000,00 ευρώ, κατ' εφαρμογή της ως άνω 555/2004 πράξεως, και την υποβολή αιτήματος στον «Διευθυντή του πρακτορείου ΔΕΗ Γλυφάδας [για] την άμεση διακοπή της παροχής ρεύματος» προς ηλεκτροδότηση της εν λόγω κεραίας. Η πράξη (λυτή του Δημοτικού Συμβουλίου ακυρώθηκε από την Επιτροπή του άρθρου 7 παρ. 1 του ν. 2893/2000. με την από 23.5.2006 απόφαση της (πρακτικό 10/23.5.2006. θέμα 13ο). Με την κρινόμενη αίτηση, η οποία κατατέθηκε στο Συμβούλιο της Επικρατείας στις 7.7.2006, ζητείται η ακύρωση των προαναφερθεισών 124/2006 και 555/2004 πράξεων του Δημοτικού Συμβουλίου.

3. Επειδή, το προβλεπόμενο στην ανωτέρω 555/2004 πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου «τέλος περιβαλλοντικής επιβάρυνσης και βλάβης της υγείας των κατοίκων της Γλυφάδας», ύψους 100.000,00 ευρώ, το οποίο, σύμφωνα με την ίδια

πράξη, επιβάλλεται, «σε κάθε ιδιοκτήτη που τοποθετεί αυθαίρετα κεραία κινητής τηλεφωνίας χωρίς την προβλεπόμενη άδεια, πέραν των [λοιπών] προστίμων για το αυθαίρετο και τη διατήρησή του», αποτελεί διοικητική κύρωση για την αυθαίρετη τοποθέτηση κεραίας κινητής τηλεφωνίας και όχι τέλος ανταποδοτικού χαρακτήρα, επιβαλλόμενο δυνάμει της εξουσιοδοτικής διατάξεως της παρ. 14 του άρθρου 25 του ν. 1828/1989 (Α' 2) ή δυνάμει άλλης διατάξεως. Κατά συνέπεια, το κρινόμενο ένοικο βοήθημα, στρεφόμενο, αφενός, κατά της πράξεως αυτής του Δημοτικού Συμβουλίου, η οποία, μεταξύ άλλων, προβλέπει την προαναφερθείσα, κανονιστικού χαρακτήρα ρύθμιση και, αφετέρου, κατά της 124/2006 πράξεως του ιδίου οργάνου, με την οποία επιβλήθηκε στους αιτούντες το επίδικο «χρηματικό πρόστιμο», κατ' εφαρμογή της ως άνω κανονιστικής ρυθμίσεως, αποτελεί αίτηση ακυρώσεως, αρμοδίως δε εισάγεται ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, μη καταλαμβανόμενο, ως εκ του χρόνου ασκήσεώς του [7.7.2006], από τις διατάξεις του άρθρου 51 παρ. 2 του ν. 3659/2008 (Α' 77), εφόσον, σύμφωνα με την παρ. 4 του ιδίου άρθρου, οι διατάξεις αυτές δεν καταλαμβάνουν τις εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του ανωτέρω νόμου υποθέσεις. Περαιτέρω, αρμόδιο για την εκδίκαση της αιτήσεως ακυρώσεως είναι το Ε' Τμήμα του Δικαστηρίου, στο οποίο υπάγονται, μεταξύ άλλων οι διαφορές που ανακύπτουν από την εφαρμογή της νομοθεσίας για «την εγκατάσταση κεραιών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και μέσων επικοινωνίας γενικά» (βλ. άρθρο 5 παρ. 1 περίπτ. ζ' του π.δ. 361/2001, Α' 244).

4. Επειδή, κατά το χρόνο ασκήσεως της αιτήσεως ακυρώσεως, ήτοι στις 7.7.2006, η πρώτη προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. 124/2006 πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Γλυφάδας, είχε ακυρωθεί, όπως προεκτέθηκε, με την από 23.5.2006 απόφαση της Επιτροπής του άρθρου 7 παρ. 1 του ν. 2839/2000 (πρακτικό 10/23.5.2006, θέμα 13^ο). Επομένως, η κρινόμενη αίτηση, καθ' ο μέρος στρέφεται κατά της πράξεως αυτής είναι απορριπτέα, ως απαράδεκτη.

5. Επειδή, στη παρ. 6 του άρθρου 96 του ισχύοντος, κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (π.δ. 410/1995, Α' 231) ορίζονται τα εξής: «Τρεις ημέρες μετά τη συνεδρίαση του κοινοτικού συμβουλίου δημοσιεύεται πίνακας στον οποίο σημειώνονται τα θέματα που συζητήθηκαν, ο αριθμός των αποφάσεων και περίληψη του περιεχομένου τους. Ο πίνακας αυτός τοιχοκολλάται στο κοινοτικό κατάστημα, εκτός αν άλλες διατάξεις προβλέπουν ειδικό τρόπο για τη δημοσίευση των αποφάσεων του κοινοτικού συμβουλίου. Οι

κανονιστικού περιεχομένου αποφάσεις του κοινοτικού συμβουλίου δημοσιεύονται ολόκληρες στο κοινοτικό κατάστημα. Για τις δημοσιεύσεις συντάσσεται αποδεικτικό από κοινοτικό υπάλληλο ή άλλο δημόσιο όργανο. Ο πρόεδρος της κοινότητας στέλνει στον Περιφερειακό Διευθυντή απόσπασμα των πρακτικών που περιλαμβάνει κάθε απόφαση του κοινοτικού συμβουλίου χωριστά, μαζί με αντίγραφο του αποδεικτικού δημοσίευσης, μέσα σε προθεσμία δέκα ημερών από τη συνεδρίαση». Περαιτέρω, στο άρθρο 119 του ιδίου Κώδικα προβλέπεται ότι το άρθρο 96 εφαρμόζεται «ανάλογα και στους δήμους, αν δεν ορίζεται διαφορετικά». Εξάλλου, στην παρ. 2 του άρθρου 302 του εν λόγω Κώδικα, με τίτλο «Γενικές διατάξεις για τις επιδόσεις, κοινοποιήσεις και δημοσιεύσεις», ορίζονται τα ακόλουθα: «Οι δημοσιεύσεις εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά, γίνονται με τοιχοκόλληση στην εξώθυρα ή σε άλλο μέρος του δημοτικού ή κοινοτικού καταστήματος που είναι προορισμένο γι' αυτό το σκοπό. Για τις δημοσιεύσεις αυτές συντάσσεται αποδεικτικό εμπρός σε δύο μάρτυρες». Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι για να αποκτήσουν νόμιμη υπόσταση οι αποφάσεις των δημοτικών συμβουλίων απαιτείται, ως συστατικός τύπος, δημοσίευσή τους, συντελούμενη, για μεν τις πράξεις ατομικού περιεχομένου, με τοιχοκόλληση σε χώρο του δημοτικού καταστήματος πίνακα, στον οποίον σημειώνονται τα συζητηθέντα στη συγκεκριμένη συνεδρίαση θέματα, οι ληφθείσες ενάριθμες αποφάσεις και περίληψη του περιεχομένου τους, για δε τις κανονιστικές πράξεις, με την τοιχοκόλληση ολόκληρου του κειμένου τους στο οικείο δημοτικό κατάστημα. Περαιτέρω, προς πιστοποίηση της τοιχοκολλησεως αυτής συντάσσεται αποδεικτικό ενώπιον δύο μαρτύρων, το οποίο υπογράφεται τόσο από το όργανο που διενεργεί την τοιχοκόλληση όσο και από τους παριστάμενους δύο μάρτυρες. Η σύμπραξη αυτή των δύο μαρτύρων αποτελεί συστατικό στοιχείο για τη συντέλεση των διατυπώσεων δημοσιότητας και για την νόμιμη υπόσταση των πράξεων των δημοτικών συμβουλίων. Η κατά τα προαναφερθέντα δε δημοσίευση των αποφάσεων των δημοτικών συμβουλίων συνιστά πρόσφορο τρόπο για την γνωστοποίηση του περιεχομένου τους σ' αυτούς, τους οποίους αφορούν (βλ. ΣΕ 406/2007. 2918/2007.2209/2009).

6. Επειδή, όπως βεβαιώνεται στο οικείο αποδεικτικό δημοσίευσεως, στις 22.2.2004, ο Α.Α. τοιχοκόλλησε, «στο προς τούτο προορισμένο μέρος του δημοτικού καταστήματος αντίγραφο της 555/2004 απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου», παρουσία ενός μόνο μάρτυρα, συγκεκριμένα δε του Μιχαήλ Μαγκλή, ο οποίος συνυπογράφει το αποδεικτικό μαζί με τον διενεργήσαντα την τοιχοκόλληση Α.Α. Υπό τα δεδομένα, όμως, αυτά, εφόσον δηλαδή η τοιχοκόλληση δεν έγινε παρουσία δύο

μαρτύρων, η δεύτερη προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. 555/2004 πράξη του δημοτικού συμβουλίου δεν δημοσιεύθηκε νομίμως και είναι, συνεπώς, ανυπόστατη. Η πράξη, όμως, αυτή, η οποία εφαρμοσθείσα αποτέλεσε το έρεισμα της ανωτέρω 124/2006 πράξεως του Δημοτικού Συμβουλίου, παρά το γεγονός ότι είναι ανυπόστατη, πρέπει να ακυρωθεί, για λόγους ασφαλείας δικαίου. Κατόπιν δε της ακυρώσεώς της για το λόγο αυτό, που εξετάζεται αυτεπαγγέλτως, παρέλκει η έρευνα των λοιπών προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως.

ΣτΕ 455/2010

[Ανέγερση οικοδομής στην Πάτμο εντός ζώνης προστασίας του κηρυγμένου
αρχαιολογικού χώρου]

Πρόεδρος: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Εισηγητής: *Χρ. Παπανικολάου*

Δικηγόροι: *Χρ. Βαρδάκας, Παν. Δημόπουλος, Γρ. Μπλαβέρης*

Η απόφαση καθορισμού ζωνών προστασίας εντός αρχαιολογικού χώρου, όπου η δόμηση απαγορεύεται παντελώς, ή επιτρέπεται υπό όρους και περιορισμούς, έχει κανονιστικό χαρακτήρα. Συνεπώς, δεν ελέγχεται από την άποψη αιτιολογίας αλλά μόνο συνδρομής των όρων της εξουσιοδότησης, βάσει της οποίας εκδίδεται -στους

οποίους περιλαμβάνεται η ιδιότητα της έκτασης ως αρχαιολογικού χώρου- καθώς και της τυχόν υπέρβασης των ορίων της. Η ειδικότερη αξιολόγηση των κριτηρίων της εξουσιοδοτικής διάταξης ανήκει στην ουσιαστική κρίση της Διοίκησης, η οποία εκφεύγει κατ' αρχήν του ακυρωτικού ελέγχου.

Η αναοριοθέτηση των ζωνών προστασίας του αρχαιολογικού χώρου της Χώρας Πάτμου κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα που δημιουργήθηκε με τον καθορισμό της αδόμητης ζώνης, εφαπτόμενης με τον οικισμό της Χώρας Πάτμου, τα όρια του οποίου δεν έχουν καθοριστεί.

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, κατ' εφαρμογή της αρχαιολογικής νομοθεσίας, θεσπίζονται ευρύτερες ζώνες προστασίας ήδη κηρυχθέντων και οριοθετηθέντων αρχαιολογικών χώρων, οι οποίες καταλαμβάνουν περιοχές εντός και εκτός οικισμών, δεν είναι αναγκαία η προβλεπόμενη στην παρ. 3 του άρθρου 12 του ν. 3028/2002 προηγούμενη οριοθέτηση των οικισμών αυτών.

Η προσβαλλόμενη πράξη με την οποία εγκρίθηκε η ανέγερση ισόγειας οικοδομής σε οικόπεδο που βρίσκεται εντός του οικισμού της Χώρας Πάτμου, χωρίς προηγουμένως να έχει ερευνηθεί εάν στο οικόπεδο υπήρχε κτίσμα κατά τη θέση σε ισχύ της Υ.Α. 94262/5220/28.12.1959 ή εάν προϋπήρξε κτίσμα έστω και πριν από την έκδοση της υπουργικής αυτής απόφασης, είναι μη νόμιμη και ακυρωτέα.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση ζητείται, η ακύρωση α) της ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/ Φ29/78223/4030/20.8.2007 απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού (Α.Α.Π. 407/7.9.2007), με την οποία καθορίστηκαν τα όρια των ζωνών προστασίας Α και Β εντός του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου Χώρας Πάτμου, Νήσου Πάτμου, β) της ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/99089/5210/23.10.2007 απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού, με την οποία εγκρίθηκε η ανέγερση ισόγειας οικοδομής σε οικόπεδο ιδιοκτησίας Κ.Τ.Λ. στη θέση Βίγλες στη Χώρα Πάτμου και γ) της 34/2.10.2007

γνωμοδότησης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου.

3. Επειδή, η κρινόμενη αίτηση είναι απορριπτέα κατά το μέρος που στρέφεται κατά της 34/2.10.2007 γνωμοδότησης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, διότι η πράξη αυτή δεν έχει εκτελεστό χαρακτήρα.

4. Επειδή, η αιτούσα, ως ιδιοκτήτρια ακινήτου γειτονικού προς το ακίνητο της παρεμβαίνουσας, με έννομο συμφέρον ασκεί την κρινόμενη αίτηση.

5. Επειδή, η Κ.Τ.Λ., στην οποία χορηγήθηκε με τη δεύτερη των προσβαλλόμενων άδεια ανέγερσης ισόγειας οικοδομής, παραδεκτώς παρεμβαίνει υπέρ του κύρους των προσβαλλόμενων πράξεων.

6. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 12 του ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (Α' 153): «Οριοθέτηση αρχαιολογικών χώρων 1. Οι αρχαιολογικοί χώροι κηρύσσονται και οριοθετούνται ή αναοριοθετούνται με βάση τα δεδομένα αρχαιολογικής έρευνας πεδίου και απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, συνοδεύεται από τοπογραφικό διάγραμμα και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. 2. ... 3. Εάν δεν έχει γίνει καθορισμός ορίων νομίμως υφισταμένων οικισμών, ο οποίος είναι αναγκαίος για την εφαρμογή των άρθρων 13, 14, 16 και 17, ο Υπουργός Πολιτισμού ζητεί από το αρμόδιο για την οριοθέτηση του οικισμού όργανο, συναποστέλλοντας και σχετικό διάγραμμα, να προβεί κατ' απόλυτη προτεραιότητα στην οριοθέτηση του κατά το μέτρο που τούτο είναι αναγκαίο για την εφαρμογή των ανωτέρω άρθρων. Μέχρις ότου αυτό συντελεσθεί, με κοινή τους απόφαση, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, οι Υπουργοί Πολιτισμού και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων τον οριοθετούν προσωρινώς κατά το ανωτέρω μέτρο και ρυθμίζουν κάθε θέμα που αφορά την προστασία του μέρους του αρχαιολογικού χώρου που εμπίπτει στα προσωρινά του όρια, όπως η αναστολή οικοδομικών εργασιών και έκδοσης οικοδομικών αδειών ή οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες. 4. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 6 του άρθρου 10 εφαρμόζονται αναλόγως και για τους αρχαιολογικούς χώρους. Πριν από την έκδοση της απόφασης της παραγράφου 1, απαιτείται η γνώμη του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού για υφιστάμενες δραστηριότητες της αρμοδιότητάς του, προκειμένου να καθορισθούν οι δυνατότητες και οι προϋποθέσεις συνέχισης της λειτουργίας τους στο

πλαίσιο του άρθρου 10. Η γνώμη αυτή διατυπώνεται μέσα σε δύο (2) μήνες από την αποστολή του σχετικού ερωτήματος. Εάν παρέλθει άπρακτη η παραπάνω προθεσμία, η απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού εκδίδεται χωρίς τη γνώμη αυτή». Περαιτέρω, στο άρθρο 13 του ίδιου νόμου προβλέπονται τα ακόλουθα: «Αρχαιολογικοί χώροι εκτός οικισμών. Ζώνες προστασίας. 1. Στους χερσαίους αρχαιολογικούς χώρους που βρίσκονται εκτός σχεδίου πόλεως ή εκτός ορίων νομίμως υφισταμένων οικισμών, η άσκηση γεωργίας, κτηνοτροφίας, θήρας ή άλλων συναφών δραστηριοτήτων, καθώς και η οικοδομική δραστηριότητα είναι δυνατή μετά από άδεια, που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Οι όροι άσκησης γεωργίας, κτηνοτροφίας, θήρας ή άλλων συναφών δραστηριοτήτων μπορεί να τίθενται και κανονιστικά με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού. 2. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου και η οποία διατυπώνεται ύστερα από πραγματοποίηση αυτοψίας, από κλιμάκιο μελών του η επιτροπή που συγκροτείται από μέλη του και ειδικούς επιστήμονες, συνοδεύεται από σχετικό διάγραμμα και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, είναι δυνατόν να καθορίζεται μέσα στους χώρους της προηγούμενης παραγράφου περιοχή στην οποία απαγορεύεται παντελώς η δόμηση (Ζώνη Προστασίας Α'). Στην περιοχή αυτή μπορεί να επιτρέπεται με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, μόνο η κατασκευή κτισμάτων ή προσθηκών σε υπάρχοντα κτίρια που είναι αναγκαία για την ανάδειξη των μνημείων ή χώρων καθώς και για την εξυπηρέτηση της χρήσης τους. Με την απόφαση αυτή καθορίζεται και η θέση του κτίσματος στην περιοχή ή το μέρος του κτιρίου στο οποίο γίνεται η προσθήκη. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου και η οποία διατυπώνεται ύστερα από την πραγματοποίηση αυτοψίας από μέλη του ή επιτροπή που ' ορίζεται από αυτό. συνοδεύεται από σχετικό διάγραμμα και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, είναι δυνατόν να καθορίζεται μέσα τους χώρους της παραγράφου 1, εάν είναι εκτεταμένοι, περιοχή σε μέρος ή στο σύνολο της οποίας θα ισχύουν, δυνάμει της κοινής απόφασης του επόμενου εδαφίου, ειδικές ρυθμίσεις ως προς τους όρους δόμησης ή τις χρήσεις γης ή τις επιτρεπόμενες δραστηριότητες ή και όλους τους πιο πάνω περιορισμούς (Ζώνη Προστασίας Β'). Με κοινή απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη των οικείων γνωμοδοτικών οργάνων, καθορίζονται στη συνέχεια οι ειδικοί όροι δόμησης, οι χρήσεις γης, οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες, καθώς και η δυνατότητα και οι προϋποθέσεις συνέχισης της λειτουργίας υφιστάμενων νόμιμων

δραστηριοτήτων. Η κοινή αυτή απόφαση εκδίδεται μέσα σε τρεις (3) μήνες από την αποστολή του σχεδίου από το Υπουργείο Πολιτισμού στα συναρμόδια Υπουργεία.3. Τα όρια των ζωνών προστασίας μπορεί να ανακαθορίζονται με την ίδια διαδικασία με βάση τα δεδομένα της αρχαιολογικής έρευνας και τις συνθήκες προστασίας των αρχαιολογικών χώρων ή μνημείων. Ακίνητα, στα οποία υπάρχουν ορατά αρχαία και εντάσσονται σε Ζώνη Προστασίας Α', απαλλοτριώνονται εάν εμπίπτουν στην παρ. 3 του άρθρου 19.». Εξάλλου, στο άρθρο 14 του ίδιου νόμου ορίζονται τα εξής: «Αρχαιολογικοί χώροι σε οικισμούς. Οικισμοί που αποτελούν αρχαιολογικούς χώρους 1. Στους αρχαιολογικούς χώρους που βρίσκονται εντός σχεδίου πόλεως ή των ορίων νομίμως υφισταμένων ενεργών οικισμών είναι δυνατόν να καθορίζονται ζώνες προστασίας σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13. Σε μη ενεργούς οικισμούς ή σε τμήματα τους που βρίσκονται εντός σχεδίου πόλεως ή των ορίων νομίμως υφισταμένων ενεργών οικισμών και αποτελούν αρχαιολογικούς χώρους, υπό την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου, απαγορεύεται η ανέγερση νέων κτιρίων και επιτρέπεται η αποκατάσταση ερειπωμένων κτισμάτων, καθώς και η κατεδάφιση εκείνων που έχουν χαρακτηριστεί ετοιμόρροπα υπό τους όρους των περιπτώσεων β' και γ' αντιστοίχως της παραγράφου 2 του παρόντος. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται σε αυτούς οι υπόλοιπες διατάξεις των παραγράφων 2, 3, 4 και 5 του παρόντος. 2. Στους ενεργούς οικισμούς ή σε τμήματα τους που αποτελούν αρχαιολογικούς χώρους απαγορεύονται οι επεμβάσεις που αλλοιώνουν το χαρακτήρα και τον πολεοδομικό ιστό ή διαταράσσουν τη σχέση μεταξύ των κτιρίων και των υπαίθριων χώρων. Επιτρέπεται μετά από άδεια που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται μετά από γνώμη των οικείου γνωμοδοτικού οργάνου: α) η ανέγερση νέων κτισμάτων, εφόσον συνάδουν από πλευράς όγκου, δομικών υλικών και λειτουργίας με το χαρακτήρα του οικισμού, β) η αποκατάσταση ερειπωμένων κτισμάτων, εφόσον τεκμηριώνεται η αρχική τους μορφή, γ) η κατεδάφιση υφιστάμενων κτισμάτων, εφόσον δεν αλλοιώνεται ο χαρακτήρας του συνόλου ή χαρακτηρισθούν ετοιμόρροπα κατά τις διατάξεις του άρθρου 41, δ) η εκτέλεση οποιουδήποτε έργου στα υφιστάμενα κτίσματα, στους ιδιωτικούς ακάλυπτους χώρους και τους κοινόχρηστους χώρους, λαμβανομένου πάντα υπόψη του χαρακτήρα του οικισμού ως αρχαιολογικού χώρου, ε) η χρήση κτίσματος ή και των ελεύθερων χώρων του, εάν εναρμονίζεται με το χαρακτήρα και τη δομή τους. 3. Σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης για την αποτροπή άμεσου κινδύνου είναι δυνατή η εκτέλεση εργασιών αποκατάστασης βλάβης χωρίς την παραπάνω άδεια μετά από ενημέρωση της Υπηρεσίας, η οποία μπορεί να διακόψει τις εργασίες με σήμα της. 4. Η κατά την

προηγούμενη παράγραφο απαιτούμενη άδεια εκδίδεται πριν από όλες τις άλλες άδειες άλλων αρχών που αφορούν στην εκτέλεση του έργου, σε κάθε περίπτωση μέσα σε εξήντα (60) ημέρες από την υποβολή της σχετικής αίτησης, τα δε στοιχεία της αναγράφονται με ποινή ακυρότητας σε αυτές. Η άδεια αλλαγής της χρήσης εκδίδεται μέσα σε δέκα (10) ημέρες.

5. Στους παραπάνω αρχαιολογικούς χώρους απαγορεύονται δραστηριότητες, καθώς και χρήσεις των κτισμάτων, των ελεύθερων χώρων τους και των κοινόχρηστων χώρων, οι οποίες δεν εναρμονίζονται με το χαρακτήρα και τη δομή των επί μέρους κτισμάτων ή χώρων ή του συνόλου. Για τον καθορισμό της χρήσης κτίσματος ή ελεύθερου χώρου αυτού ή κοινόχρηστου χώρου χορηγείται άδεια με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.

6...». Τέλος, στις παρ. 1 έως 6 του άρθρου 10 του ίδιου νόμου ορίζονται τα εξής: «Ενέργειες σε ακίνητα μνημεία και στο περιβάλλον τους

1. Απαγορεύεται κάθε ενέργεια σε ακίνητο μνημείο, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του.
2. Απαγορεύεται η εκμετάλλευση λατομείου, ο πορισμός οικοδομικών υλικών, η διενέργεια μεταλλευτικών ερευνών και η εκμετάλλευση μεταλλείων, καθώς και ο καθορισμός λατομικών περιοχών, χωρίς έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, η οποία χορηγείται εντός τριών (3) μηνών από την περιέλευση στο Υπουργείο Πολιτισμού της αίτησης και των σχεδιαγραμμάτων που προβλέπονται από τη μεταλλευτική και λατομική νομοθεσία. Εάν τυχόν παρέλθει άπρακτη η ως άνω προβλεπόμενη προθεσμία θεωρείται ότι δεν υφίστανται απαγορευτικοί λόγοι. Η έγκριση δεν χορηγείται εάν, λόγω της απόστασης από ακίνητο μνημείο, της οπτικής επαφής με αυτό, της μορφολογίας του εδάφους και του χαρακτήρα των ενεργειών για τις οποίες ζητείται, κινδυνεύει να προκληθεί άμεση ή έμμεση βλάβη στο μνημείο.
3. Η εγκατάσταση ή η λειτουργία βιομηχανικής, βιοτεχνικής ή εμπορικής επιχείρησης, η τοποθέτηση τηλεπικοινωνιακών ή άλλων εγκαταστάσεων, η επιχείρηση οποιουδήποτε τεχνικού ή άλλου έργου ή εργασίας, καθώς και η οικοδομική δραστηριότητα πλησίον αρχαίου επιτρέπεται μόνο μετά από έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Η έγκριση χορηγείται εάν η απόσταση από ακίνητο μνημείο ή η σχέση με αυτό είναι τέτοια ώστε να μην κινδυνεύει να επέλθει άμεση ή έμμεση βλάβη αυτού λόγω του χαρακτήρα του έργου ή της επιχείρησης ή της εργασίας.
4. Για κάθε εργασία, επέμβαση ή αλλαγή χρήσης σε ακίνητα μνημεία, ακόμη και αν δεν επέρχεται κάποια από τις συνέπειες της παραγράφου 1 σε αυτά, απαιτείται έγκριση που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.

5. Σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης για την αποτροπή άμεσου και σοβαρού κινδύνου είναι δυνατή η επιχείρηση εργασιών αποκατάστασης βλάβης που δεν αλλοιώνει τα υπάρχοντα κτιριολογικά, αισθητικά και άλλα συναφή στοιχεία του μνημείου χωρίς την έγκριση που προβλέπεται στις παραγράφους 3 και 4, μετά από άμεση και πλήρη ενημέρωση της Υπηρεσίας, η οποία μπορεί να διακόψει τις εργασίες με σήμα της. 6. Στις περιπτώσεις που απαιτείται έγκριση σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, αυτή προηγείται από τις άδειες άλλων αρχών που αφορούν την επιχείρηση ή την εκτέλεση του έργου ή της εργασίας και τα στοιχεία της αναγράφονται με ποινή ακυρότητας στις άδειες αυτές. Η έγκριση χορηγείται μέσα σε τρεις (3) μήνες από την υποβολή της σχετικής αίτησης. 7...».

7. Επειδή, εξάλλου, με την υπ' αριθ. 94262/5720/28.12.1959 (ΦΕΚ Β' 24/22.1.1960) απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Εθν. Παιδείας και Θρησκευμάτων η Χώρα Πάτμου κηρύχθηκε ως ιστορικό διατηρητέο μνημειακό συγκρότημα, όπως καθοριζόταν από την υφιστάμενη πολεοδομική της κατάσταση. Με την υπ' αριθ. 22323/23.11.1968 απόφαση του Υφυπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως (Β' 669) η κλιτύς μεταξύ των οικισμών Χώρας και Σκάλας έχει χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ως τόπος χρήζων ειδικής προστασίας. Με αποφάσεις του Υπουργού Πολιτισμού των ετών 1971 και 1972 η νήσος Πάτμος έχει στο σύνολό της κηρυχθεί ως τόπος ιστορικός και τοπίο χρήζον ιδιαίτερας προστασίας 24151/15.12.1971 (ΦΕΚ 1029/1971 τ. Β'), καθώς επίσης και ιστορικό διατηρητέο μνημείο, τόπος ιστορικός και ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (28457/9.10.1972, ΦΕΚ 847/1972 τ. Β'). Με το π.δ. της 19.10.1978 (Δ' 594) η Πάτμος κηρύχθηκε ως παραδοσιακός οικισμός. Με την ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/13 877/273/2.3.3 995 απόφαση του Υφυπουργού Πολιτισμού ορίστηκε ζώνη Α αδόμητη απολύτου προστασίας στη νήσο Πάτμο, υποδιαιρούμενη σε έξι (6) επιμέρους ζώνες. Εξάλλου, ο ιστορικός πυρήνας της Χώρας Πάτμου, της Ιεράς Μονής του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου και του σπηλαίου της Αποκαλύψεως εγγράφηκε στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO το 1999. Με την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/27315/1449/16.3.2007 απόφαση (Α.Α.Π./135/17.4.2007) του Υπουργού Πολιτισμού οριοθετήθηκε ο αρχαιολογικός χώρος της Χώρας Πάτμου. Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή εγκρίθηκε ο αρχαιολογικός χώρος της Χώρας Πάτμου βάσει συντεταγμένων όπως αυτές καθορίζονται στους συνημμένους στην απόφαση αυτή χάρτες, με σκοπό την καλύτερη προστασία και διαφύλαξη του ιστορικού χαρακτήρα των μνημείων που συμπεριλαμβάνονται εντός αυτού και,

συγκεκριμένα: α) Της Μονής του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου, που βρίσκεται στο κέντρο του οικισμού της Χώρας της Πάτμου, β) Του ιστορικού πυρήνα της Χώρας της Πάτμου, ο οποίος αποτελείται από τη συνοικία των πλουσίων, των Αλλοτεινών, στα δυτικά της Μονής, δημιουργηθείσα μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης, από τη συνοικία «Κρητικά» γύρω από την πλατεία της Αγιαλεβιάς, η οποία δημιουργήθηκε μετά την πτώση του Χάνδακα (1669) από Κρήτες πρόσφυγες, από τη συνοικία «Απορθιανά» που διαμορφώθηκε περί τα μέσα του 18ου αιώνα, καθώς και από πλούσια διώροφα σπίτια νέων караβοκυραίων στο βόρειο όριο του οικισμού στο φρύδι του γκρεμού που βλέπει προς τη σκάλα Πάτμου. Εξάλλου, εντός του οικισμού της Χώρας υπάρχουν γύρω στις 41 κηρυγμένες εκκλησίες, συμπεριλαμβανομένου του Καθολικού της Μονής και των παρεκκλησιών της, γ) Του Σπηλαίου της Αποκαλύψεως που βρίσκεται στην κλιτύ μεταξύ των οικισμών Χώρας και Σκάλας, δ) Του Ναού του Προφήτη Ηλία, ο οποίος βρίσκεται στην υψηλότερη κορυφή της Πάτμου, νότια του οικισμού της Χώρας, ε) Της περιοχής της Καλλικατσούς, η οποία βρίσκεται στον όρμο του Γροικού, νοτιοανατολικά της Χώρας Πάτμου. Με την πρώτη προσβαλλόμενη ΥΠΠΟ/ΓΛΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/78223/ 4030/20.8.2007 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (Β' 407/7.9.2007), η οποία εκδόθηκε κατ' επίκληση του ν. 3028/2002, καθορίστηκαν τα όρια των ζωνών προστασίας Α και Β εντός του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου Χώρας Πάτμου, Νήσου Πάτμου, με σκοπό την καλύτερη προστασία και διαφύλαξη του ιστορικού χαρακτήρα των μνημείων που περιλαμβάνονται εντός του αρχαιολογικού χώρου. Ειδικότερα, λόγω της διασποράς των προστατευόμενων αρχαίων, αναοριοθετήθηκε ζώνη προστασίας Α1, Α2 και Α3 (αδόμητη) και καθορίστηκε ζώνη προστασίας Β (δόμηση με περιορισμούς), διαιρούμενη σε δύο θύλακες (Β1 και Β2). Η ζώνη Α1 περιλαμβάνει το Σπήλαιο της Αποκαλύψεως και στα νοτιοανατολικά τρεις μεσαιωνικούς μύλους. Η ζώνη νοτίως εφάπτεται με τα όρια του οικισμού της Χώρας Πάτμου, με το όριο του υπάρχοντος δημοτικού δρόμου που περιτρέχει τον οικισμό στο βόρειο τμήμα του και με την υπάρχουσα δόμηση. Η ζώνη Α2 περιλαμβάνει το Ναό του Προφήτη Ηλία. Η ζώνη Α3 περιλαμβάνει την περιοχή της Καλλικατσούς, στον όρμο του Γροικού, νοτιοανατολικά της Χώρας Πάτμου. Ο θύλακας 1 της ζώνης Β καθορίστηκε για την προστασία του περιβάλλοντος χώρου των μεσαιωνικών μύλων, οι οποίοι περιλαμβάνονται στο νοτιοανατολικό τμήμα της ζώνης Α1. Τέλος, ο θύλακας 2 της ζώνης Β περιλαμβάνει τον υπόλοιπο αρχαιολογικό χώρο [εκτός του παραδοσιακού οικισμού και των ανωτέρω ζωνών προστασίας Α1, Α2 και Α3], με σκοπό τον μορφολογικό έλεγχο των κτηρίων από την Αρχαιολογική Υπηρεσία πριν από την έκδοση οποιαδήποτε οικοδομικής άδειας εντός των Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου που

περιλαμβάνονται σε αυτόν τον θύλακα. Η ανωτέρω απόφαση εκδόθηκε κατόπιν αυτοψίας μελών του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και ομόφωνης γνωμοδότησης του Συμβουλίου αυτού (συν. 28/25 Ιουλίου 2007). Στα οικεία πρακτικά αναφέρεται (από την εισηγήτρια Ι. Κ-Μ) ότι «η θεσμοθέτηση του αρχαιολογικού χώρου, βάσει συντεταγμένων, κρίνεται αναγκαία προκειμένου να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα που δημιουργήθηκε με την οριοθέτηση ζωνών προστασίας Α' από το Υπουργείο Πολιτισμού το 1995 επί χάρτου κλίμακας 1/10.000 (ΦΕΚ 239/Β/20.3.1995) και την ένταξη τους σε χάρτες κλίμακας 1/5.000 των Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου που ορίστηκαν με Προεδρικό Διάταγμα ΦΕΚ 621/Δ/11.8.2001). Ιδιαίτερως, υπήρχαν προβλήματα στην Αδόμητη Ζώνη Α4 (στην παρούσα πρόταση Α1), η οποία εφάπτεται με τον οικισμό της Χώρας Πάτμου, τα όρια του οποίου ωστόσο δεν είναι σαφώς ορισμένα και δημοσιευμένα, με αποτέλεσμα τις συνεχείς προστριβές της αρμόδιας 4ης Ε.Β.Α. με ιδιώτες...». Η 4η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, κατά το ίδιο πρακτικό, διατύπωσε τις προτάσεις της, για την οριοθέτηση των ζωνών, οι οποίες ταυτίζονται με τις ανωτέρω τελικές ρυθμίσεις της προσβαλλομένης. Πάντα κατά το ίδιο πρακτικό, στις 28.6.2007 διενεργήθηκε αυτοψία από επιτροπή μελών του Κ.Α.Σ. στη Χώρα Πάτμου, η οποία πρότεινε την αναοριοθέτηση των ζωνών προστασίας Α1, Α2 και Α3 εντός του αρχαιολογικού χώρου της Χώρας Πάτμου κατά τους υποβληθέντες από την 4η Ε.Β.Α. χάρτες, τη θεσμοθέτηση ζώνης 3, με τις προτάσεις δε της 4ης Ε.Β.Α. και της Επιτροπής αυτοψίας συμφώνησε και η Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων (Δ.Β.Μ.Α.). Αναφέρεται, περαιτέρω, ότι για την οριοθέτηση των ζωνών ελήφθησαν υπόψη συντεταγμένες, φυσικά όρια καθώς και ο δρόμος. Από το ίδιο πρακτικό, τέλος, προκύπτει ότι στη συνεδρίαση προσήλθαν και κατέθεσαν τις απόψεις τους για την οριοθέτηση των ζωνών προστασίας εκπρόσωποι του Δήμου Πάτμου και οι παρεμβαίνοντες. Στα πλαίσια της σχετικής συζήτησης που αναπτύχθηκε μεταξύ των μελών του Κ.Α.Σ. και των ανωτέρω ενδιαφερομένων η εισηγήτρια Ι. Κολτσίδα - Μακρή τόνισε «ότι τα όρια του οικισμού (Χώρας Πάτμου) δεν έχουν οριοθετηθεί και ότι η οριοθέτηση του δεν είναι αρμοδιότητα της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, η οποία έλαβε υπόψη για το αδόμητο της Ζώνης Προστασίας Α' τα όρια της Ειδικής Χωροταξικής Μελέτης του 91 - 92. Αυτή τη στιγμή ο Δήμος Πάτμου δεν έχει θεσμοθετημένα όρια οικισμού ... τα όρια που θα χρησιμοποιηθούν για τη διάκριση των Ζωνών Α' και Β' Προστασίας είναι φυσικά, όπως είναι οι δρόμοι και τα μονοπάτια, για να αποφευχθούν στο μέλλον παρερμηνείες». Ακολούθησε η έκδοση της δεύτερης προσβαλλόμενης απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού, με την οποία, κατόπιν ομόφωνης γνωμοδότησης του Κεντρικού

Αρχαιολογικού Συμβουλίου (συν. 34/2 Οκτωβρίου 2007), εγκρίθηκε η ανέγερση ισόγειας οικοδομής σε οικόπεδο φερόμενης ιδιοκτησίας Κ.Τ.-Λ. στη θέση Βίγλες στη Χώρα Πάτμου πλησίον των τριών Μεσαιωνικών Μύλων, με το σκεπτικό ότι η προς ανέγερση οικοδομή ευρίσκεται εκτός της αδόμητης ζώνης (Α1), δεν θα προκαλέσει άμεση ή έμμεση αισθητική βλάβη στον οικισμό της Πάτμου και στην Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννη Θεολόγου και συνάδει από πλευράς όγκου, δομικών υλικών και λειτουργίας με τον χαρακτήρα του οικισμού. Στα πρακτικά δε της ανωτέρω συνεδρίασης του Κ.Α.Σ. αναφέρεται ότι «με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού [αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/17894/991/8.3.2005], ύστερα από ομόφωνη γνωμοδότηση του Κ.Α.Σ. ... εγκρίθηκε η μελέτη ανέγερσης ισόγειας οικοδομής, σε οικόπεδο συνολικού εμβαδού 422,60 τ.μ., φερομένης ιδιοκτησίας κας Κ. Τ.- Λ. στη θέση «Βίγλες», της Χώρας Πάτμου με τον όρο να μην γίνουν εκσκαφές στο ακίνητο, που θα αλλοιώσουν το φυσικό ανάγλυφο της περιοχής. Σύμφωνα με την εγκεκριμένη τεχνική έκθεση η ενδιαφερόμενη (ήδη παρεμβαίνουσα) αιτείται την ανέγερση νέας ισόγειας οικοδομής, αποτελούμενης από δύο δωμάτια, συνολικού εμβαδού 50 τ.μ. Η νέα οικοδομή θα έχει φέροντα οργανισμό από λίθινη περιμετρική τοιχοποιία και πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα, στην εσωτερική πλευρά της οροφής θα γίνει επίστρωση, με σανίδες και τράβες, κατά τον παραδοσιακό τρόπο, και θα επιχριστεί με ασβεστοκονίαμα χωρίς οδηγούς. Τα κουφώματα θα κατασκευαστούν από ξύλινα ταμπλαδωτά με εξωτερικά τζαμιλίκια, βαμμένα με σκούρο βερνίκι. Περιμετρικά θα τοποθετηθούν λίθινα μαντώματα. Στα πατώματα θα γίνει επίστρωση από κεραμικά πλακάκια και στις αυλές θα τοποθετηθούν σχιστόπλακες. Με την αναοριοθέτηση της ζώνης Α΄... το επίμαχο οικόπεδο βρίσκεται εκτός της ζώνης Α΄ που βρίσκεται βόρεια του οικισμού της Πάτμου και περιλαμβάνει το Σπήλαιο της Αποκαλύψεως και στα Ν.Α. τρεις μεσαιωνικούς μύλους. Η συγκεκριμένη ζώνη εφάπτεται νοτίως με τα όρια του οικισμού της Χώρας Πάτμου, καθώς και με το όριο του υπάρχοντος δημοτικού δρόμου, που περιτρέχει τον οικισμό, στο βόρειο τμήμα του και με την υπάρχουσα δόμηση». Όπως αναφέρεται στο ως άνω πρακτικό, κατά την τελευταία εξέταση της υπόθεσης από το Κ.Α.Σ. (το έτος 2005) το επίμαχο οικόπεδο θεωρήθηκε ως ευρισκόμενο εντός του οικισμού της Χώρας Πάτμου, καθώς οριοθετείται από τον κοινοτικό δρόμο ο οποίος περιτρέχει τον οικισμό βορείως και ο οποίος αποτέλεσε και το όριο της αναοριοθετημένης, βάσει της ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/78223/4030/20.8.2007 απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού, αδόμητης ζώνης Α1. Περαιτέρω, αναφέρεται (σελ. 4 των πρακτικών) ότι «το επίμαχο κτίσμα, η αδειοδότηση του οποίου από τον Υπουργό Πολιτισμού εξετάζεται πλέον βάσει της

διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 3028/2002, δομείται σύμφωνα με το π.δ. της 19.10.1978 για τους παραδοσιακούς οικισμούς (μέγιστη κάλυψη και δόμηση 50%, επιτρεπόμενοι όροφοι 2, μέγιστο ύψος 7 μ.) δεν επιφέρει άμεση ή έμμεση αισθητική βλάβη στη Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου και στον ιστορικό πυρήνα της Χώρας Πάτμου, καθώς, εντάσσεται αρμονικά στον περιβάλλοντα χώρο. πραγματοποιείται κάλυψη και δόμηση 50 τ.μ. αντί 161,30 τ.μ., κτίζεται ένας όροφος αντί δύο, με μέγιστο ύψος 3,40 μ. αντί για 7 μ. και τηρούνται τα πατμιακά πρότυπα ως προς τον όγκο, τα υλικά δόμησης και τη μορφή».

8. Επειδή, η απόφαση καθορισμού ζωνών προστασίας εντός αρχαιολογικού χώρου, όπου απαγορεύεται παντελώς η δόμηση, ή επιτρέπεται η δόμηση εντός αυτού υπό όρους και περιορισμούς, έχει κανονιστικό χαρακτήρα (ΣτΕ Ολομ. 530/2003) και, συνεπώς, δεν ελέγχεται εξ απόψεως αιτιολογίας αλλά μόνο εξ απόψεως συνδρομής των όρων της εξουσιοδότησης, επί τη βάσει της οποίας εκδίδεται, στους οποίους περιλαμβάνεται η ιδιότητα της έκτασης ως αρχαιολογικού χώρου, καθώς και της τυχόν υπέρβασης των ορίων της (πρβλ. ΣτΕ 3259/2003, κ.ά.), η ειδικότερη δε αξιολόγηση των κριτηρίων της εξουσιοδοτικής διάταξης ανήκει στην ουσιαστική κρίση της Διοίκησης, η οποία εκφεύγει κατ' αρχήν του ακυρωτικού ελέγχου (πρβλ. ΣτΕ 3188/2004). Οι λόγοι, επομένως, με τους οποίους προβάλλεται αναιτιολόγητο της προσβαλλόμενης κανονιστικής απόφασης, επειδή δεν προκύπτει ο λόγος αναοριοθέτησης των ζωνών προστασίας και επειδή αναιτιολογήτως και κατά παράβαση του άρθρου 24 του Συντάγματος εξαιρέθηκε της προστασίας μέρος της βόρειας κλιτύς της Χώρας Πάτμου, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, αφενός μεν διότι με αυτούς δεν προβάλλεται ότι η Διοίκηση κατά τον καθορισμό των ζωνών υπερέβη τα όρια της εξουσιοδοτικής διάταξης του άρθρου 13 του ν. 3028/2002 αφετέρου δε διότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε κατόπιν αυτοψίας μελών του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και ομόφωνης γνωμοδότησης του Συμβουλίου αυτού (συν. 28/25 Ιουλίου 2007), στην οποία αναφέρεται ότι η οριοθέτηση βάσει συντεταγμένων του αρχαιολογικού χώρου της Χώρας Πάτμου με την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/27315/1449/16.3.2007 του Υπουργού Πολιτισμού και η επίδικη αναοριοθέτηση των ζωνών προστασίας κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα που δημιουργήθηκε με τον καθορισμό ζωνών προστασίας Α με την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Ψ29/13877/273/2.3.1995 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και ειδικότερα με τον καθορισμό της αδόμητης ζώνης Α4, η οποία εφαπτόταν με τον οικισμό της Χώρας Πάτμου, τα όρια του οποίου δεν έχουν καθοριστεί. Οι ανωτέρω δε

λόγοι ακυρώσεως είναι απορριπτέοι ως απαράδεκτοι κατά το μέρος με το οποίο αμφισβητούν την ουσιαστική κρίση της Διοίκησης κατά την εφαρμογή των κριτηρίων της ίδιας ως άνω εξουσιοδοτικής διάταξης.

9. Επειδή, η αιτούσα ισχυρίζεται ότι η πρώτη προσβαλλόμενη κανονιστική απόφαση δεν είναι νόμιμη, διότι της έκδοσης αυτής δεν προηγήθηκε η οριοθέτηση του οικισμού της Χώρας Πάτμου σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 12 του ν. 3028/2002. Συναφώς προβάλλει ότι η ίδια απόφαση δεν είναι νόμιμη διότι α) δεν προσδιορίζει εάν τα κατά το 1923 όρια του οικισμού της Χώρας Πάτμου ταυτίζονται με τον υπάρχοντα δημοτικό δρόμο που περιτρέχει τον οικισμό στο βόρειο τμήμα του και την υφιστάμενη δόμηση, η οποία δεν προσδιορίζεται ως υφιστάμενη κατά το έτος 1923 και β) εσφαλμένα θεώρησε ότι τα όρια του οικισμού καταλήγουν στον υπάρχοντα, μεταγενέστερο του 1923, δημοτικό δρόμο ενώ στην πραγματικότητα διέρχονται νοτίως αυτού. Εξαιρεί δε έτσι μέρος της βόρειας κλιτύος της χώρας Πάτμου από την προστασία του αρχαιολογικού νόμου. Η αιτούσα προβάλλει, εξάλλου, ότι η δεύτερη προσβαλλόμενη απόφαση είναι ακυρωτέα ως ερειδόμενη αποκλειστικώς επί της άκυρης, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, πρώτης προσβαλλόμενης κανονιστικής απόφασης.

10. Επειδή, κατά τη γνώμη που επικράτησε στο Τμήμα, κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 12, 13 και 14 του ν. 3028/2002, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, κατ' εφαρμογή της αρχαιολογικής νομοθεσίας, θεσπίζονται ευρύτερες ζώνες προστασίας ήδη κηρυχθέντων και οριοθετηθέντων αρχαιολογικών χώρων, οι οποίες καταλαμβάνουν περιοχές εντός και εκτός οικισμών, δεν είναι αναγκαία η προβλεπόμενη στην παρ. 3 του άρθρου 12 του ν. 3028/2002 προηγούμενη οριοθέτηση των οικισμών αυτών. Τούτο δε διότι στην περίπτωση αυτή οι πρόσφοροι για την προστασία των αρχαιολογικών χώρων όροι και περιορισμοί της δόμησης, οι χρήσεις γης, οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες, καθώς και η δυνατότητα και οι προϋποθέσεις συνέχισης της λειτουργίας υφιστάμενων νόμιμων δραστηριοτήτων στις περιοχές που περιλαμβάνονται εντός των ζωνών, θεσπίζονται βάσει της αρχαιολογικής νομοθεσίας και, ειδικότερα, δυνάμει των προβλεπόμενων στην παρ. 2 του άρθρου 13 υπουργικών αποφάσεων περί οριοθετήσεως ζωνών Α' και Β' και περί καθορισμού ειδικών όρων δόμησης εντός των ζωνών Β', είναι δε αδιάφορη από την άποψη αυτή η θέση των περιοχών εντός ή εκτός οικισμών. Ο Σύμβουλος Α. Ράντος και ο Πάρεδρος Δ. Βασιλειάδης διατύπωσαν την ειδικότερη γνώμη ότι, η διάταξη της παρ. 3 του

άρθρου 12 του ν. 3028/2002 περιέχει έντονη υπόδειξη προς τη Διοίκηση για την οριοθέτηση των οικισμών πριν από τον καθορισμό ζωνών προστασίας. Ωστόσο, ο Υπουργός Πολιτισμού δεν κωλύεται κατά την οριοθέτηση ζωνών προστασίας αρχαιολογικού χώρου και το καθορισμό όρων και περιορισμών δόμησης, σε περιοχή ευρισκόμενη εντός ή πλησίον οικισμού προϋφιστάμενου του 1923, ο οποίος δεν έχει ήδη οριοθετηθεί κατά τη συνήθη διαδικασία των άρθρων 100 επ. του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας, που κυρώθηκε με το άρθρο μόνο του από 14.7.1999 Πρ. Δ/τος (ΦΕΚ 580 Δ'), να προχωρήσει στον καθορισμό των ζωνών προστασίας και χωρίς την προηγούμενη οριοθέτηση του οικισμού, εφόσον λόγοι προστασίας των αρχαιοτήτων το επιβάλλουν. Εάν δε κατά την οριοθέτηση των ζωνών και την επιλογή των πρόσφορων όρων και περιορισμών δόμησης ανακύψει ζήτημα συναρτώμενο προς τα όρια του οικισμού, τότε η αρχαιολογική υπηρεσία σε συνεννόηση με την πολεοδομική υπηρεσία δύναται να εκφέρει παρεμπόδιση κρίση περί των ορίων του οικισμού, δοθέντος ότι ειδικώς για τους οικισμούς τους προϋφιστάμενους του 1923 χωρίς εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως ο καθορισμός των ορίων τους έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα και ανάγεται στην υφιστάμενη το έτος 1923 πραγματική έκταση του οικισμού, εφόσον οι οικισμοί αυτοί εξ ορισμού δεν δημιουργούνται το πρώτον αλλ' υφίστανται ήδη από πολλών ετών, περικλεισμένοι έκτοτε από όρια (πρβλ. ΣΤΕ 2052/2003, 2318/2004). Κατά τη γνώμη του Παρέδρου Χ. Παπανικολάου, η αποτελεσματική εφαρμογή του προστατευτικού καθεστώτος των αρχαιολογικών χώρων που έχουν κηρυχθεί και οριοθετηθεί εντός ή εκτός αλλά πλησίον οικισμών, ήτοι ο καθορισμός των ζωνών προστασίας και των πρόσφορων για την προστασία του αρχαιολογικού χώρου όρων και περιορισμών δόμησης, προϋποθέτει ο οικείος οικισμός είτε να έχει ήδη νομίμως οριοθετηθεί κατά τις διατάξεις της πολεοδομικής νομοθεσίας, είτε να οριοθετηθεί κατά τη διαδικασία της παρ. 3 του άρθρου 12 του ν. 3028/2002, έστω και προσωρινά έστω και κατά το αναγκαίο μέτρο, ενόψει του συγκεκριμένου καθορισμού ζωνών προστασίας αρχαιολογικού χώρου. Ενόψει δε της σημασίας που αποδίδει η διάταξη αυτή στην προηγούμενη, έστω και προσωρινή έστω κατά το αναγκαίο μέτρο, οριοθέτηση του οικισμού για την αποτελεσματική εφαρμογή του προστατευτικού καθεστώτος των αρχαιολογικών χώρων των άρθρων 13 και επόμενα του ν. 3028/2002, η προϋπόθεση της προηγούμενης οριοθέτησης οικισμού αφορά τόσο τους οικισμούς κάτω των 2000 κατοίκων, τα όρια των οποίων καθορίζονται βάσει των διατάξεων των άρθρων 83 και 84 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας, όσο και τους οικισμούς τους προϋφιστάμενους του 1923, τα όρια των οποίων καθορίζονται βάσει των διατάξεων του άρθρου 100 του ίδιου

Κώδικα. Σύμφωνα με την άποψη που επικράτησε στο Τμήμα, οι αναφερόμενοι στη σκέψη 9 λόγοι ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι, διότι στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν ήταν αναγκαία η προηγούμενη οριοθέτηση του οικισμού της Χώρας Πάτμου, ο οποίος είχε κηρυχθεί και οριοθετηθεί ως αρχαιολογικός χώρος με την αριθ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/27315/1449/ 16.3.2007 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, εφόσον οι περιορισμοί της δόμησης, οι ειδικοί όροι δόμησης, οι χρήσεις γης, οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες, καθώς και η δυνατότητα και οι προϋποθέσεις συνέχισης της λειτουργίας υφιστάμενων νόμιμων δραστηριοτήτων στις περιοχές που περιλαμβάνονται εντός των ζωνών προστασίας αποτελούν αντικείμενο πλήρους ρύθμισης βάσει της αρχαιολογικής νομοθεσίας, αφενός μεν δυνάμει της προσβαλλόμενης απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού περί οριοθέτησεως ζωνών Α' και Β', αφετέρου δε διά της κοινής υπουργικής απόφασης της παρ. 2 του άρθρου 13 του ν. 3028/2002, για τον καθορισμό ειδικών όρων δόμησης εντός των ζωνών Β', η έκδοση της οποίας θα ακολουθήσει υποχρεωτικά την επίδικη οριοθέτηση. Κατά την άποψη που μειοψήφησε, εφόσον της έκδοσης της ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/78223/4030/20.8.2007 απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού περί οριοθέτησεως ζωνών προστασίας δεν προηγήθηκε η οριοθέτηση, είτε κατά τις διατάξεις του άρθρου 100 του Κ.Β.Π.Ν. είτε του άρθρου 12 παρ. 3 του ν. 3028/2002, του προϋφιστάμενου του 1923 (βλ. ΣΤΕ 2318/2004) οικισμού της Χώρας Πάτμου, περίξ του οποίου καθορίστηκαν οι ζώνες προστασίας Α1, Β1 και Β2, η προσβαλλόμενη απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού περί οριοθέτησεως ζωνών προστασίας είναι ακυρωτέα για το λόγο αυτό που βάσιμος προβάλλεται. Η δε δεύτερη προσβαλλόμενη απόφαση με την οποία εγκρίθηκε, κατ' εφαρμογή της ανωτέρω κανονιστικής απόφασης, η ανέγερση ισόγειας οικοδομής σε οικόπεδο το οποίο βρίσκεται, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα στοιχεία και τους χάρτες που απέστειλε στο Δικαστήριο το Υπουργείο Πολιτισμού, στο βόρειο όριο του (μη οριοθετηθέντος) οικισμού της Χώρας Πάτμου, πλησίον της αδόμητης ζώνης Α1, εμπίπτει δε εν μέρει εντός της ζώνης Β1, είναι, κατόπιν τούτων, μη νόμιμη και ακυρωτέα.

11. Επειδή, προβάλλεται, εξάλλου, ότι η δεύτερη προσβαλλόμενη δεν φέρει νόμιμη και επαρκή αιτιολογία διότι δεν προσδιορίζει εάν στο συγκεκριμένο ακίνητο υπήρξε ή όχι προγενέστερο κτίσμα. Ειδικότερα, σύμφωνα με την αιτούσα, εφόσον το ακίνητο της παρεμβαίνουσας βρίσκεται κατά το μεγαλύτερο τμήμα του εντός του οικισμού της Χώρας Πάτμου, η οποία βάσει των προεκτεθεισών αποφάσεων έχει υπαχθεί σε καθεστώς ιδιαίτερης προστασίας, ειδικότερα δε έχει χαρακτηριστεί

με την υπ' αριθ. 94262/5220/28.12.1959 απόφαση ως ιστορικό διατηρητέο μνημειακό συγκρότημα, η προσβαλλόμενη απόφαση όφειλε, προκειμένου να εγκρίνει την ανέγερση οικοδομής εντός του οικισμού, να διαπιστώσει ότι στο συγκεκριμένα ακίνητο υπήρξε προγενέστερο κτίσμα.

12. Επειδή, ενόψει της συνταγματικής επιταγής (άρθρο 24 παρ.1 και 6 του Συντάγματος) για τη λήψη από το Κράτος προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων για την προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, η οποία συνίσταται στη διατήρηση στο διηνεκές αναλλοίωτων των μνημείων και λοιπών στοιχείων που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν την ιστορική, καλλιτεχνική και εν γένει πολιτιστική κληρονομιά της χώρας, οι όροι και περιορισμοί δόμησης και, εν γένει, οι ρυθμίσεις πολεοδομικού χαρακτήρα που αφορούν σε οικισμούς που έχουν χαρακτηρισθεί ως ιστορικά διατηρητέα μνημειακά συγκροτήματα, όπως η Χώρα Πάτμου, δεν επιτρέπεται να είναι δυσμενέστεροι για το περιβάλλον από τους όρους και περιορισμούς που ίσχυαν προηγουμένως ή να έχουν ως αποτέλεσμα την μελλοντική καταστροφή ή την υποβάθμιση της φυσιογνωμίας των μνημειακών στοιχείων του οικισμού. Συνεπώς, ενόψει της ανωτέρω συνταγματικής αρχής, το ιδιαίτερο καθεστώς προστασίας του μνημειακού χαρακτήρα οικισμού της Χώρας Πάτμου, όπως προσδιορίστηκε με την απόφαση 1529/1993 του Δικαστηρίου, με την οποία κρίθηκε ότι εντός της Χώρας Πάτμου είναι δυνατή η ανοικοδόμηση οικοπέδων επί των οποίων υφίσταντο κατά τη θέση σε ισχύ της υπ' αριθ. 94262/5220/28.12.1959 απόφασης κτίσματα και οικοπέδων, επί των οποίων αποδεικνύεται, βάσει ιδίως συμβολαίων ή άλλων στοιχείων, ότι προϋπήρξαν κτίσματα οποτεδήποτε, έστω δηλ. και πριν από την έκδοση της προαναφερθείσας υπ' αριθ. 94262/5720/20.12.1959 υπουργικής απόφασης, εξακολουθεί να ισχύει και μετά τη θέσπιση της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 3028/2002, σύμφωνα με την οποία σε ενεργούς οικισμούς ή σε τμήματά τους που αποτελούν αρχαιολογικούς χώρους, όπως η Χώρα Πάτμου, επιτρέπεται μετά από άδεια που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού η ανέγερση νέων κτισμάτων, εφόσον συνάδουν από πλευράς όγκου, δομικών υλικών και λειτουργίας με το χαρακτήρα του οικισμού, χωρίς την προϋπόθεση της προϋπαρξης κτίσματος εντός του οικείου οικοπέδου. Συνεπώς, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα με την αίτηση ακυρώσεως, η δεύτερη προσβαλλόμενη πράξη με την οποία εγκρίθηκε η ανέγερση ισόγειας οικοδομής σε οικόπεδο που βρίσκεται, κατά τα ήδη εκτεθέντα, εντός του οικισμού της Χώρας Πάτμου χωρίς προηγουμένως να έχει ερευνηθεί εάν στο οικόπεδο υφίστατο κατά τη

θέση σε ισχύ της υπ' αριθ. 94262/5220/28.12.1959 απόφασης κτίσμα ή εάν προϋπήρξε κτίσμα έστω και πριν από την έκδοση της υπουργικής αυτής απόφασης, είναι, κατόπιν τούτων, μη νόμιμη και ακυρωτέα.

13. Επειδή, κατά την άποψη που επικράτησε στο Τμήμα η αίτηση ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί καθ' ό μέρος στρέφεται κατά της ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/78223/4030/20.8.2007 απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού (Α.Α.Π. 407/7.9.2007), με την οποία καθορίστηκαν τα όρια των ζωνών προστασίας Α και Β εντός του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου Χώρας Πάτμου, Νήσου Πάτμου και να γίνει δεκτή καθ' ό μέρος στρέφεται κατά της ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/99089/5210/23.10.2007 απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού, με την οποία εγκρίθηκε η ανέγερση ισόγειας οικοδομής σε οικόπεδο φερόμενης ιδιοκτησίας Κ. Τ-Λ στη θέση Βίγλες στη Χώρα Πάτμου. Λόγω, όμως, της σπουδαιότητας των ζητημάτων που ανέκυψαν, το Τμήμα κρίνει, κατ' άρθρο 14 παρ. 5 του π.δ. 18/1989 (Α' 8), ότι η υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί προς εκδίκαση στην επταμελή σύνθεση του Τμήματος, να ορισθεί δικάσιμος η 5.5.2010 και εισηγητής ο Πάρεδρος Χρ. Παπανικολάου.

ΣΤΕ 4542/2009

**[Παράνομη χωροθέτηση τουριστικού λιμένα σκαφών αναψυχής
στη Νέα Μάκρη ελλείπει χωροταξικού σχεδιασμού]**

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Δικηγόροι: *Β. Παπαδημητρίου, Αικ. Γρηγορίου, Γ. Κομιώτης*

Σύμφωνα με τις διατάξεις της ειδικής νομοθεσίας για τους τουριστικούς λιμένες η έγκριση της χωροθέτησης τουριστικού λιμένα επιφέρει ως έννομα αποτελέσματα τη χωροθέτηση του τουριστικού λιμένα και τον καθορισμό χρήσεων γης, καθώς και όρων και περιορισμών δόμησης στη χερσαία ζώνη του. Το περιεχόμενο αυτό δεν αλλοιώθηκε με τη θέσπιση της διαδικασίας προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης, η οποία είναι διαφορετική. Κατά συνέπεια, η κατά τη νομοθεσία για τους τουριστικούς λιμένες έγκριση χωροθέτησης εξακολουθεί και υπό την ισχύ του ν. 3010/2002 να συνιστά άσκηση αποφασιστικής αρμοδιότητας, η δε σχετική πράξη δεν είναι εκτελεστή διοικητική πράξη αλλά γνωμοδότηση.

Στις διατάξεις της νομοθεσίας για τους τουριστικούς λιμένες δεν προβλέπεται εξάλλου η δημιουργία του τουριστικού λιμένα με τη μορφή που έχει ο επίδικος, δηλαδή με τη μορφή τουριστικής νήσου, συνδεδεμένης με την παράκτια περιοχή μέσω γέφυρας και με διαμόρφωση στη χερσαία ζώνη δέκα οικοδομικών τετραγώνων του λιμένα που θα προκύψει από προσχώσεις εκτάσεως 65.250 τ.μ. και στην οποία θα επιτρέπονται διάφορες πολυάριθμες χρήσεις.

Σε κάθε περίπτωση, η δημιουργία του επίδικου τουριστικού λιμένα στη Νέα Μάκρη Αττικής δεν προβλέπεται από το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας ή από άλλο χωροταξικό σχέδιο. Συνεπώς, ο εν λόγω τουριστικός λιμένας δεν εντάσσεται σε ευρύτερο χωροταξικό σχεδιασμό των λιμένων και λιμενικών έργων σε εθνικό ή σε περιφερειακό επίπεδο και η χωροθέτησή του δεν είναι νόμιμη.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της Τ/2729/16.2.2004 απόφασης του Υφυπουργού Ανάπτυξης (Β΄ 378/25.2.2004), με την οποία εγκρίθηκε η χωροθέτηση τουριστικού λιμένα σκαφών αναψυχής δυναμικότητας 394 θέσεων ελλιμενισμού σκαφών σε απόσταση 120,00 μέτρων από την ακτή, στη θέση Λιμανάκι της Νέας Μάκρης Αττικής, συνδεδεμένου με την πόλη της Ν. Μάκρης μέσω γέφυρας, καθώς και η δημιουργία δέκα οικοδομικών τετραγώνων στον υπό κατασκευή χερσαίο χώρο.

3. Επειδή, η κρινόμενη αίτηση, κατατεθείσα στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 26.4.2004, την εξηκοστή πρώτη ημέρα από τη δημοσίευση της προσβαλλομένης αποφάσεως στις 5.2.2004 στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ασκείται εμπροθέσμως, εφόσον η εξηκοστή ημέρα ήταν εξαιρετέα.

4. Επειδή, η όγδοη αιτούσα αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία «Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος Όρμου Μαραθώνα 'Η ΤΕΤΡΑΠΟΛΙΣ'», η οποία έχει ως σκοπό, μεταξύ άλλων, την προστασία του περιβάλλοντος του Όρμου του Μαραθώνα και των γύρω περιοχών, καθώς και οι λοιποί αιτούντες που φέρονται, κατά τα προσκομισθέντα στοιχεία, ως κάτοικοι της Νέας Μάκρης, με έννομο συμφέρον ασκούν την κρινόμενη αίτηση, ομοδικούν δε παραδεκτώς εφόσον στηρίζονται στην ίδια νομική και πραγματική βάση και προβάλλουν κοινούς λόγους ακυρώσεως.

5. Επειδή, παραδεκτώς παρεμβαίνει στη δίκη, υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης πράξης, η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Ν. Μάκρης-Ανώνυμη Εταιρεία Δημιουργίας και Εκμεταλλεύσεως Τουριστικού Λιμένα», κατόπιν αιτήσεως της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλόμενη πράξη.

6. Επειδή, με τον ν. 3010/2002 «Εναρμόνιση του ν. 1650/1986 με τις Οδηγίες 97/11 Ε.Ε. και 96/61 Ε.Ε., διαδικασία οριοθέτησης και ρυθμίσεις θεμάτων για τα υδατορέματα και άλλες διατάξεις» (Α 91) αντικαταστάθηκαν διατάξεις του ν. 1650/1986. Ειδικότερα, με το άρθρο 1 του νέου αυτού νόμου αντικαταστάθηκε το άρθρο 3 του ν. 1650/1986 (Α΄160) ως εξής: «1. Με απόφαση του Υπουργού

Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, που εκδίδεται μέσα σε προθεσμία έξι μηνών από τη δημοσίευση του νόμου αυτού, τα δημόσια ή ιδιωτικά έργα και δραστηριότητες κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες, και κάθε κατηγορία μπορεί να κατατάσσεται σε υποκατηγορίες, καθώς και σε ομάδες κοινές για όλες τις κατηγορίες, ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον. Κριτήρια για την κατάταξη αυτή είναι .... 2. Η πρώτη (Α) κατηγορία περιλαμβάνει τα έργα και τις δραστηριότητες που λόγω της φύσης, του μεγέθους ή της έκτασης τους είναι πιθανό να προκαλέσουν σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον ..... Η δεύτερη (Β) κατηγορία περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες τα οποία, χωρίς να προκαλούν σοβαρές επιπτώσεις, πρέπει να υποβάλλονται για την προστασία του περιβάλλοντος σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς που προβλέπονται από κανονιστικές διατάξεις. Η τρίτη (Γ) κατηγορία περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες που προκαλούν μικρές επιπτώσεις στο περιβάλλον». Με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002 αντικαταστάθηκε το άρθρο 4 του ν. 1650/1986 ως εξής : «1.α. Για την πραγματοποίηση νέων έργων ή δραστηριοτήτων ή τη μετεγκατάσταση υφισταμένων, τα οποία έχουν καταταγεί στις κατηγορίες που προβλέπονται στο προηγούμενο άρθρο, απαιτείται η έγκριση όρων για την προστασία του περιβάλλοντος. Έγκριση όρων για την προστασία του περιβάλλοντος απαιτείται επίσης για την επέκταση, την τροποποίηση ή και τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων έργων ή δραστηριοτήτων, που έχουν καταταγεί στις παραπάνω κατηγορίες, εφ' όσον επέρχονται ουσιαστικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις επιπτώσεις στο περιβάλλον, β. Με την απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων η Διοίκηση επιβάλλει προϋποθέσεις, όρους, περιορισμούς και διαφοροποιήσεις για την πραγματοποίηση του έργου ή της δραστηριότητας, ... γ. Η απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων αποτελεί προϋπόθεση για την έκδοση των διοικητικών πράξεων που απαιτούνται κατά περίπτωση, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις για την πραγματοποίηση του έργου ή της δραστηριότητας, δ. Για την έκδοση της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων πρέπει να τηρείται : δα) η διαδικασία της προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης του προτεινόμενου έργου ή δραστηριότητας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις παρ. 6α και 10α και η δημοσιοποίηση της θετικής γνωμοδότησης ή της αρνητικής απόφασης επί της προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης της αρμόδιας αρχής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 5. δβ) η διαδικασία υποβολής και η αξιολόγηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ή Περιβαλλοντικής Έκθεσης, κατά περίπτωση, καθώς και η διαδικασία δημοσιοποίησης Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων κατά

τα οριζόμενα στο άρθρο 5. 2. Για την έκδοση απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για έργα ή δραστηριότητες της πρώτης (Α) κατηγορίας απαιτείται υποβολή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Η έγκριση περιβαλλοντικών όρων γίνεται με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του συναρμόδιου Υπουργού. Ως συναρμόδιος θεωρείται ο αρμόδιος Υπουργός για το έργο ή τη δραστηριότητα ..... 3..... 6α. Για νέα έργα και δραστηριότητες ή τη μετεγκατάσταση, τον εκσυγχρονισμό, επέκταση ή τροποποίηση των υφισταμένων της πρώτης (Α) κατηγορίας, εφ' όσον επέρχονται ουσιαστικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον, απαιτείται μαζί με την αίτηση και η υποβολή Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Επί της Προμελέτης αυτής η αρμόδια για έγκριση περιβαλλοντικών όρων αρχή προβαίνει σε προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση της πρότασης που συνίσταται σε γνωμοδότηση ως προς τη θέση, το μέγεθος, το είδος, την εφαρμοζόμενη τεχνολογία, τα γενικά τεχνικά χαρακτηριστικά, τη χρήση των φυσικών πόρων, τη συσσωρευτική δράση με άλλα έργα, την παραγωγή αποβλήτων, τη ρύπανση και τις οχλήσεις, καθώς και τον κίνδυνο ατυχημάτων ιδίως από τη χρήση ουσιών ή τεχνολογίας, β. Για την προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση λαμβάνονται υπόψη: αα) Οι γενικές και ειδικές κατευθύνσεις της χωροταξικής πολιτικής....., ββ) Η περιβαλλοντική ευαισθησία της περιοχής, γγ) Τα χαρακτηριστικά των ενδεχόμενων περιβαλλοντικών επιπτώσεων ....., δδ) Τα οφέλη για την εθνική οικονομία, την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια υγεία και η εξυπηρέτηση άλλων λόγων δημοσίου συμφέροντος, εε) Οι θετικές επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον σε μια ευρύτερη περιοχή..... γ. Μετά την προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση της πρότασης: αα) είτε καλείται ο ενδιαφερόμενος ιδιώτης ή αρμόδιος φορέας να υποβάλει Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.) για Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων, ώστε να ακολουθηθεί η διαδικασία των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου αυτού. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να απαιτηθούν πρόσθετα στοιχεία και τεκμηριώσεις για επί μέρους περιβαλλοντικά μέτρα ή παραμέτρους, ββ) είτε του γνωστοποιείται ότι δεν είναι δυνατή η πραγματοποίηση του έργου ή της δραστηριότητας όπως προτάθηκε, δ. ... ε.... στ.....7. ... 8. ... 9α. Η απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες πρώτης (Α) κατηγορίας ..... χορηγείται μέσα σε ενενήντα (90) ημέρες από την υποβολή της αίτησης, εφ' όσον ο κατατεθείς φάκελος ήταν πλήρης και περιελάμβανε τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί για ίσο χρονικό διάστημα με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων ή του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας κατά

περίπτωση, αν λόγω της σοβαρότητας ή της δυσχέρειας του έργου ή της δραστηριότητας δικαιολογείται η παράταση, β. Η έγκριση των περιβαλλοντικών όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες της δεύτερης (Β) και της τρίτης (Γ) κατηγορίας χορηγείται μέσα σε σαράντα (40) ημέρες από την υποβολή της αίτησης, εφ' όσον ο κατατεθείς φάκελος ήταν πλήρης ..... γ..... 10α. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης καθορίζονται : «α) τα έργα και οι δραστηριότητες της δεύτερης (Β) κατηγορίας για τα οποία απαιτείται προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση, ββ) οι αρμόδιες υπηρεσίες και η διαδικασία για την προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση, όταν απαιτείται, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και η διαδικασία με την οποία οι αρμόδιες αρχές αποφασίζουν εάν επέρχονται ουσιαστικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις επιπτώσεις στο περιβάλλον από τη βελτίωση ή τροποποίηση ή επέκταση ή εκσυγχρονισμό ενός έργου ή μιας δραστηριότητας και κάθε άλλο σχετικό θέμα, γγ) οι αρμόδιες υπηρεσίες και η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, ο τύπος των απαιτούμενων μελετών και στοιχείων, η προθεσμία υποβολής τους και έκφρασης γνώμης των αρμόδιων αρχών, και κάθε άλλο σχετικό θέμα. β..... γ..... 11.....». Περαιτέρω, με το άρθρο 3 του ν. 3010/2002, με το οποίο αντικαταστάθηκε το άρθρο 5 του ν. 1650/1986, καθορίζονται το περιεχόμενο και η διαδικασία εγκρίσεως της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Τέλος, στο άρθρο 6 του ν. 3010/2002 περιελήφθησαν μεταβατικές διατάξεις, στις οποίες ορίζονται τα εξής: «1. Διαδικασίες για την προέγκριση χωροθέτησης ή την έγκριση περιβαλλοντικών όρων που εκκρεμούν μέχρι την έκδοση των υπουργικών αποφάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 3 και στην παράγραφο 10α του άρθρου 4 του ν. 1650/1986, ως αντικαθίστανται με τα άρθρα 1 και 2 του παρόντος νόμου, συνεχίζονται και ολοκληρώνονται ως εξής: α) Διαδικασίες Προέγκρισης Χωροθέτησης ..... β) Διαδικασίες Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Η έγκριση περιβαλλοντικών όρων διέπεται από τις διατάξεις του ν. 1650/1986, όπως ίσχυαν πριν την αντικατάστασή τους με τον παρόντα νόμο, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ. 9 του άρθρου 4 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του νόμου αυτού, οι οποίες εφαρμόζονται και για τις διαδικασίες αυτές. 2. Εκκρεμείς υποθέσεις για την εφαρμογή της προηγούμενης παραγράφου θεωρούνται εκείνες για τις οποίες έχει υποβληθεί από τον ενδιαφερόμενο φορέα ή ιδιώτη αίτηση, που συνοδεύεται από τα απαιτούμενα σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις δικαιολογητικά, στην αρμόδια κάθε φορά υπηρεσία, είτε για προέγκριση χωροθέτησης είτε για έγκριση περιβαλλοντικών όρων. 3. Όπου στο ν.

1650/1986 για την προστασία του περιβάλλοντος ή άλλο νόμο αναφέρεται ο όρος «προέγκριση χωροθέτησης» νοείται εφεξής προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση. 4.....». Περαιτέρω, στο άρθρο 13 του ιδίου νόμου ορίζεται ότι η ισχύς του αρχίζει από της δημοσιεύσεως του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (25-4-2002). Κατ' εξουσιοδότηση της προπαρατεθείσης διατάξεως του άρθρου 3 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3010/2002, εκδόθηκε η Η.Π.: 15393/2332/5-8-2002 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων «Κατάταξη δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 1650/1986 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3010/2002 «Εναρμόνιση του ν. 1650/1986, με τις οδηγίες 97/11/ΕΕ και 96/61/ΕΕ κ.ά. (Α 91)», δημοσιευθείσα στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως την 5-8-2002 (Β 1022). Εξ άλλου, κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 4 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002, εκδόθηκε η Η.Π. 11014/703/Φ104/14-3-2003 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων «Διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Π.Π.Ε.Α.) και Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Ε.Π.Ο.) σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 1650/1986 (Α 160), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002 «Εναρμόνιση του ν. 1650/1986 με τις Οδηγίες 97/11/ΕΕ και 96/61/ΕΕ ... και άλλες διατάξεις (Α 91)», δημοσιευθείσα στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως την 20-3-2003 (Β 332).

7. Επειδή, όπως έχει κριθεί, εκκρεμής διαδικασία για την έκδοση της αποφάσεως εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων είναι όχι μόνον εκείνη, κατά την οποία είχε υποβληθεί σχετική αίτηση, συνοδευόμενη από τα απαραίτητα κατά νόμον δικαιολογητικά, πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 3010/2002 (25-4-2002), αλλά και εκείνη, κατά την οποία τα στοιχεία αυτά υποβλήθηκαν μεταγενέστερα, και έως τη δημοσίευση αμφοτέρων των κανονιστικών αποφάσεων, οι οποίες προβλέπονται στα άρθρα 3 και 4 παρ. 10α του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκαν, και με τις οποίες συμπληρώθηκε το νομοθετικό πλαίσιο της εισαχθείσης με το νέο νόμο διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδοτήσεως, δηλαδή έως την 20.3.2003, ημερομηνία δημοσιεύσεως της δεύτερης από τις προαναφερθείσες κοινές υπουργικές αποφάσεις. Στις περιπτώσεις δε αυτές, η εκκρεμής διαδικασία διέπεται, κατά τα ανωτέρω, από τις διατάξεις του ν. 1650/1986, όπως αυτές ίσχυαν πριν από την αντικατάστασή τους

με τον ν. 3010/2002 (ΣτΕ 998/2005 Ολ., 3854/2005). Εξάλλου, με τις διατάξεις του ν. 1650/1986, που θεσπίστηκαν σε συμμόρφωση προς τη συνταγματική επιταγή για την προστασία του περιβάλλοντος και, ειδικότερα, προς την αρχή της πρόληψης στον τομέα αυτόν, προβλέπεται διοικητική διαδικασία, με την οποία παρέχεται στα αρμόδια όργανα της Διοίκησης η δυνατότητα να εκτιμούν εκ των προτέρων τις αναμενόμενες συνέπειες για το περιβάλλον από σχεδιαζόμενα έργα ή δραστηριότητες και, ενόψει ιδίως των συνεπειών αυτών, της φύσης και της σημασίας των τυχόν θιγόμενων οικοσυστημάτων ή μεμονωμένων στοιχείων, του χαρακτήρα και του σκοπού του συγκεκριμένου έργου ή δραστηριότητας και των υφιστάμενων μέσων αποτροπής, άρσης ή μείωσης της πιθανολογούμενης βλάβης του περιβάλλοντος, να κρίνουν αν και με ποιους όρους μπορεί να πραγματοποιηθεί το έργο ή η δραστηριότητα ώστε να μη παραβιάζεται η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης και, γενικότερα, οι παραπάνω ορισμοί του Συντάγματος και οι αναφερόμενοι στο περιβάλλον ορισμοί της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση του έτους 1992 (Συνθήκης του Μάαστριχτ) που κυρώθηκε με το ν. 2077/1992 (Α' 136) και, συγκεκριμένα, οι διατάξεις του άρθρου 130P της Συνθήκης αυτής, με τις οποίες, καθιερώνεται επίσης η αρχή της προληπτικής δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος. Βασικό μέσο εφαρμογής της αρχής της πρόληψης αποτελεί η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η οποία παρέχει στα αρμόδια διοικητικά όργανα τη δυνατότητα να διακριβώνουν και να αξιολογούν τις συνέπειες του έργου ή της δραστηριότητας και να εκτιμούν εκ των προτέρων αν η πραγματοποίηση του είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της οικείας νομοθεσίας καθώς και με τις ήδη αναφερθείσες συνταγματικές επιταγές και τους ορισμούς της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Με τις νεότερες διατάξεις του ως άνω ν. 3010/2002 η προέγκριση χωροθέτησης του άρθρου 4 του ν. 1650/1986 αντικαθίσταται από την προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση, η οποία περιέχει την καταρχήν εκτίμηση της Διοικήσεως σχετικά με τη θέση, το μέγεθος, το είδος, την εφαρμοζόμενη τεχνολογία και τα γενικά τεχνικά χαρακτηριστικά του προτεινόμενου έργου ή της δραστηριότητας, ενόψει των γενικών χωροταξικών κατευθύνσεων, των ιδιαίτερων περιβαλλοντικών στοιχείων της περιοχής, των θετικών επιπτώσεων στην ευρύτερη περιοχή και άλλων λόγων δημοσίου συμφέροντος. Αν κατά την προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση, κριθεί ότι δεν είναι δυνατή η πραγματοποίηση του προτεινόμενου έργου ή δραστηριότητας, η σχετική πράξη είναι εκτελεστή διοικητική πράξη (αρνητική απόφαση κατά το άρθρο 2 παρ. 1 εδ. δα του νόμου) αφού η έκδοσή της έχει ως συνέπεια να αποκλείεται η συνέχιση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης, δηλαδή η έγκριση

περιβαλλοντικών όρων. Σε αντίθετη περίπτωση, καλείται ο ενδιαφερόμενος να υποβάλει μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (μ.π.ε.) για έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Στην περίπτωση αυτή, κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων του ν. 3010/2002, η προκαταρκτική εκτίμηση αποτελεί απλή γνωμοδότηση, διότι με αυτή παρέχεται απλώς η δυνατότητα υποβολής μ.π.ε., χωρίς να προκύπτει από την ως άνω προκαταρκτική εκτίμηση οποιαδήποτε δεσμευτικότητα ακόμη και ως προς το καταρχήν επιτρεπτό και τη θέση του προτεινόμενου έργου, διότι και τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν αντικείμενο της συνολικής εκτιμήσεως της Διοικήσεως η οποία θα διαμορφωθεί βάσει της μελέτης που θα υποβληθεί προκειμένου να εγκριθούν περιβαλλοντικοί όροι. Προς το προαναφερόμενο περιεχόμενο της προκαταρκτικής εκτιμήσεως εναρμονίζεται, άλλωστε, και η θεσπιζόμενη από το νόμο διαδικασία, κατά την οποία για την εκτίμηση αυτή αρκεί η υποβολή προμελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και δεν απαιτείται πλήρης μελέτη, η κατάρτιση της οποίας θα ήταν επιβεβλημένη αν προέκυπτε οποιαδήποτε δέσμευση από εκτίμηση (ΣτΕ 2547/2005 επτ.). Όπως ήδη εκτέθηκε δε στην έκτη σκέψη, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 6 του ν. 3010/2002, όπου στο ν. 1650/1986 ή σε άλλο νόμο αναφέρεται ο όρος «προέγκριση χωροθέτησης» νοείται, εφεξής προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση. Περαιτέρω, ο ν. 2160/1993 «Ρυθμίσεις .. τον Τουρισμό και άλλες διατάξεις» (Α΄118) στο άρθρο 31 προβλέπει τη διαδικασία «χωροθέτησης» τουριστικού λιμένα. Ειδικότερα, στις παραγράφους 1, 2 και 3 του άρθρου 31, όπως η τελευταία αντικαταστάθηκε από την παρ. 5 του άρθρου 38 του ν. 3105/2003 (Α΄ 29), ορίζεται ότι: «1. Τουριστικός λιμένας μπορεί να δημιουργηθεί με πρωτοβουλία της Γραμματείας ή οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου. Το φυσικό ή νομικό πρόσωπο πρέπει να τυγχάνει κύριος ή επικαρπωτής του παράκτιου ακινήτου, έμπροσθεν του οποίου ενδιαφέρεται να χωροθετήσει και κατασκευάσει τουριστικό λιμένα, είτε να έχει με συμβολαιογραφικό προσύμφωνο την κυριότητα ή επικαρπία του παράκτιου ακινήτου. 2. Για τη χωροθέτηση και δημιουργία τουριστικού λιμένα απαιτείται να υποβληθούν στη Γραμματεία από τον ενδιαφερόμενο τα παρακάτω δικαιολογητικά: (α) Γενικό Τοπογραφικό Διάγραμμα κλίμακας 1:10.000 ή απόκομμα χάρτου, στο οποίο εμφανίζονται η ακριβής θέση του έργου, καθώς και οι χρήσεις γης της ευρύτερης περιοχής. (β) Τοπογραφικό Διάγραμμα 1:1.000 ή 1:2.000, στο οποίο θα εμφανίζονται η αιτούμενη ζώνη του λιμένα, τα όρια της ιδιοκτησίας, η τυχόν καθορισμένη οριογραμμή του αιγιαλού και της παραλίας και του τυχόν παλαιού αιγιαλού και η πρόταση καθορισμού των νέων οριογραμμών αιγιαλού και παραλίας. (γ) Σχέδιο γενικής διάταξης κλίμακος 1.500 ή 1:1.000 των προτεινόμενων έργων και

κατασκευών, στο οποίο θα εμφανίζονται τα στοιχεία της περιπτώσεως (β), η έκταση των προτεινόμενων προσχώσεων στο θαλάσσιο χώρο, η οριοθέτηση της χερσαίας ζώνης, οι προτεινόμενες χρήσεις γη, οι όροι και περιορισμοί δόμησης, η έκταση της περίφραξης κ.λπ.. Ο συντελεστής δόμησης δεν θα υπερβαίνει το 0,4 στο σύνολο της χερσαίας ζώνης, τα δε κτίρια δύνανται να ανεγείρονται μέχρι τη γραμμή της παραλίας, (δ) Ερωτηματολόγιο του Πίνακα 3 του άρθρου 16 της Υ.Α. 69269/5387/90 (ΦΕΚ 678 Β'). (ε) Έκθεση γενικής περιγραφής των προτεινόμενων λιμενικών έργων, που απαιτούνται για τη δημιουργία του λιμένα, καθώς και των προτεινόμενων χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δομήσεως και των βασικών έργων υποδομής για τη λειτουργία, εκμετάλλευση και οικονομική βιωσιμότητα αυτών. (στ) Προβλεπόμενο ύψος επένδυσης, (ζ) Τίτλοι κυριότητας ή δικαιώματα επικαρπίας ή συμβολαιογραφικό προσύμφωνο της παράκτιας έκτασης... 3... Η έγκριση της χωροθέτησης, των απαιτούμενων προσχώσεων και των χρήσεων αυτών, των χρήσεων γης και των όρων και περιορισμών δόμησης συντελείται με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, μετά από γνώμη της Επιτροπής Τουριστικών Λιμένων, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. 4...». Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές της ειδικής νομοθεσίας για τους τουριστικούς λιμένες, η πράξη έγκρισης της χωροθέτησης τουριστικού λιμένα επιφέρει ευθέως έννομα αποτελέσματα και, συγκεκριμένα τη χωροθέτηση του τουριστικού λιμένα και τον καθορισμό χρήσεων γης, καθώς και όρων και περιορισμών δόμησης στη χερσαία ζώνη αυτού. Το περιεχόμενο δε αυτό της σχετικής πράξης δεν αλλοιώθηκε με τη θέσπιση της προβλεπόμενης στο άρθρο 2 παρ. 6α του ν. 3010/2002 διαδικασίας προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης η οποία είναι διαφορετική της κατά τις παραπάνω διατάξεις του ν. 2160/1993 διαδικασίας χωροθέτησης και δεν επηρεάζει την εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Κατά συνέπεια, η κατά τη νομοθεσία για τους τουριστικούς λιμένες έγκριση χωροθέτησης εξακολουθεί και υπό την ισχύ του ν. 3010/2002 συνιστά άσκηση αποφασιστικής αρμοδιότητας και η σχετική πράξη δεν προσέλαβε το χαρακτήρα γνωμοδοτήσεως, αλλά αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη. Κατά τη γνώμη, όμως, του Συμβούλου Αθ. Ράντου η εκδιδόμενη κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 31 του ν. 2160/1993 έγκριση χωροθέτησης τουριστικού λιμένα είναι ως προς όλα τα σκέλη της, δηλαδή τόσο ως προς τη χωροθέτηση, όσο και ως προς τον καθορισμό χρήσεων γης, όρων και περιορισμών δόμησης, πράξη μη εκτελεστή, διότι με αυτήν δεν ρυθμίζονται οριστικώς και δεσμευτικώς τα ανωτέρω ζητήματα αλλά, κατά νόμο, εξακολουθεί η έκδοση της προβλεπόμενης από την οικεία περιβαλλοντική νομοθεσία πράξης εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων, η οποία εγκρίνει και τα οριστικά τεχνικά

χαρακτηριστικά και δεδομένα του έργου.

8. Επειδή, η προσβαλλομένη απόφαση, η οποία εκδόθηκε κατ' επίκληση του παραπάνω ν. 2160/1993, αποτελεί πράξη εκτελεστή που παραδεκτώως προσβάλλεται με την κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως, αν και, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η επίμαχη χωροθέτηση εχώρησε υπό την ισχύ του ν. 3010/2002 εξουσιοδότηση αυτού εκδοθεισών υπουργικών αποφάσεων, κατόπιν σχετικής αιτήσεως του παρεμβαίνοντος Αναπτυξιακού Συνδέσμου, η οποία υποβλήθηκε την 15.4.2003, δηλαδή μετά τη δημοσίευση της προαναφερομένης ΚΥΑ Η.Π. 11014/703/Φ104/14-3-2003 (Β' 332/20.3.2003). Συνεπώς, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί του παρεμβαίνοντος Αναπτυξιακού Συνδέσμου και του Δημοσίου.

9. Επειδή, το άρθρο 24 του Συντάγματος αφ' ενός μεν επιβάλλει στο κράτος την υποχρέωση προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, αφ' ετέρου δε επιτάσσει τη χωροταξική οργάνωση της χώρας, την οποία, επίσης, αναθέτει στο κράτος. Οι δύο αυτές υποχρεώσεις προδήλως αλληλοεξαρτώνται, έτσι ώστε να μην νοείται προστασία του περιβάλλοντος χωρίς χωροταξικό σχεδιασμό και αντιστρόφως. Μέρος του φυσικού περιβάλλοντος, και δη ευπαθές, είναι τα οικοσυστήματα των ακτών, τα οποία, κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, πρέπει, κατά την έννοια της πιο πάνω συνταγματικής επιταγής, να τελούν υπό ιδιαίτερο καθεστώς ήπιας διαχειρίσεως και αναπτύξεως, εναρμονιζόμενο προς την συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της βιώσιμης αναπτύξεως. Το καθεστώς αυτό αποτελεί συνήθως αντικείμενο ειδικού νόμου, σε κάθε περίπτωση, όμως αν δεν έχει θεσπιστεί ειδικό νομοθετικό καθεστώς προστασίας, οι ακτές αποτελούν ευθέως αντικείμενο της επιβαλλομένης με το άρθρο 24 του Συντάγματος, και τις παραπάνω διατάξεις της Συνθήκης του Μάαστριχ προστασίας. Η κατά τα άνω δε συνταγματική προστασία των ακτών προϋποθέτει προεχόντως την κατάρτιση των οικείων χωροταξικών σχεδίων, στα οποία πρέπει να εντάσσονται, μεταξύ άλλων, και τα κατά την έννοια του άρθρου 55 του Κώδικα που εγκρίθηκε με το άρθρο μόνο του Β.Δ. της 14/19. 1.1939 «περί κωδικοποιήσεως των περί Λιμενικών Ταμείων κειμένων διατάξεων» (Α' 24) πάσης φύσεως λιμενικά έργα, τα οποία συνιστούν συνιστούν ουσιώδεις τεχνικές παρεμβάσεις και αλλοιώσεις των παράκτιων οικοσυστημάτων και στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, κρηπιδώματα, μώλοι και κυματοθραύστες. Για το λόγο αυτό, άλλωστε, οι μαρίνες σκαφών αναψυχής περιλαμβάνονται στα έργα Α' κατηγορίας

κατά την ΚΥΑ 69269/5387/1990, ήδη δε λιμενικά έργα κατατάσσονται στην ομάδα 3η, Κατηγορία πρώτη κατά την ισχύουσα ΚΥΑ Η.Π. 15393/2232/2002 και ειδικότερα οι μαρίνες με θέσεις σκαφών άνω των 300 όπως το επίδικο έργο κατατάσσονται στην 1η Υποκατηγορία της Πρώτης Κατηγορίας. Ως εκ τούτου για τα ανωτέρω έργα είχε εφαρμογή η διαδικασία της υποχρεωτικής προεγκρίσεως χωροθετήσεως και εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων κατά το ν. 1650/1986, όπως ίσχυε πριν την τροποποίησή του, ήδη δε τα έργα αυτά υπόκεινται στην κατά το ν. 3010/2002 διαδικασία της προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης και ακολούθως της έκδοσης περιβαλλοντικών όρων.

10. Επειδή, ενόψει των ανωτέρω, η κατασκευή λιμένων οποιασδήποτε κατηγορίας σε οποιαδήποτε ακτή της Χώρας δεν επιτρέπεται να αποφασίζεται επ' ευκαιρία και αποσπασματικά, αλλά πρέπει να αποτελεί αντικείμενο ευρύτερου χωροταξικού σχεδιασμού εντός του εθνικού ή του μείζονος περιφερειακού δικτύου λιμένων της Χώρας. Δεδομένου δε ότι ο σχεδιασμός του εθνικού ή περιφερειακού δικτύου λιμένων εκφράζει κατ' ουσίαν την στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης αυτών, ο προγραμματισμός κάθε λιμένα, οποιασδήποτε κλίμακας, πρέπει, περαιτέρω, να στηρίζεται σε πλήρως τεκμηριωμένη μελέτη, με την οποία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αφ' ενός το δημόσιο συμφέρον, το οποίο επιβάλλει την κατασκευή του λιμένα και αφετέρου τους όρους προστασίας του παράκτιου και θαλάσσιου οικοσυστήματος που επηρεάζεται από αυτόν, στους οποίους περιλαμβάνεται η διαφύλαξη του αναγκαίου φυσικού κεφαλαίου, η αποφυγή βλάβης του τυχόν εκεί υπάρχοντος πολιτιστικού κεφαλαίου, στο οποίο ανήκουν και οι ενάλιες αρχαιότητες, ο σεβασμός της γεωμορφολογίας και του φυσικού ανάγλυφου των ακτών και η μέριμνα για τη μικρότερη δυνατή διατάραξη των οικείων οικοσυστημάτων και της υδροδυναμικής των ακτών, συμπεριλαμβανομένου και του σεβασμού του αισθητικού κάλλους της ακτής, που αποτελεί πολύτιμο οπτικό πόρο. Μόνο δε αν από την οικεία τεχνική μελέτη προκύπτει ότι οι αρχές αυτές έχουν ενσωματωθεί στον προγραμματισμό του λιμένα, η κατασκευή του δύναται να θεωρηθεί ως βιώσιμη και άρα νόμω επιτρεπτή (ΣΤΕ 2506/2002, 3346/1999, 1434/1998 βλ. και 5168/1997).

11. Επειδή, στο κεφάλαιο του προαναφερόμενου ν. 2160/1993 ρυθμίζεται η δημιουργία και λειτουργία των τουριστικών λιμένων. Ειδικότερα στο άρθρο 29 του νόμου αυτού ορίζονται τα εξής: «1. "Τουριστικός λιμένας" σκαφών αναψυχής (Μαρίνα) είναι ο χερσαίος και θαλάσσιος χώρος που προορίζεται, κατά κύριο λόγο, για την

εξυπηρέτηση σκαφών αναψυχής, είτε για αγκυροβόλημα, είτε για μακροχρόνια ή παροδική χερσαία εναπόθεση, είτε για εξυπηρέτηση των διερχομένων σκαφών. 2. Σε κάθε τουριστικό λιμένα καθορίζεται, με βάση τις διατάξεις του παρόντος νόμου, τμήμα ξηράς (χερσαία ζώνη) και θαλάσσης (θαλάσσια ζώνη), στην οποία επιτρέπεται η εκτέλεση λιμενικών έργων και κατασκευή πάσης φύσεως χερσαίων κτιριακών και λοιπών εγκαταστάσεων, που απαιτούνται για τη δημιουργία, τη λειτουργία, την τουριστική ανάπτυξη, την εκμετάλλευση, αξιοποίηση και την οικονομική βιωσιμότητα του λιμένα. Η χερσαία και θαλάσσια ζώνη συναποτελούν τη "ζώνη τουριστικού λιμένα". Στα ανωτέρω έργα και εγκαταστάσεις περιλαμβάνονται ιδίως οι απαραίτητες προσχώσεις του θαλάσσιου χώρου, τα λιμενικά έργα, οι διαμορφώσεις του περιβάλλοντος χώρου (παράλιου και χερσαίου) για εναπόθεση, συντήρηση και επισκευή σκαφών αναψυχής, καθώς και οι πάσης φύσεως κτιριακές εγκαταστάσεις για δραστηριότητες υποστήριξης του τουριστικού λιμένα, τουριστικής αξιοποίησης εκμετάλλευσης και υποστήριξης των συναφών και λοιπών εμπορικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της ανέγερσης κατοικιών στη ζώνη τουριστικού λιμένα για μακροχρόνια εκμετάλλευση. 3. ... 6. Για τη δημιουργία νέου τουριστικού λιμένα ή για την επέκταση, συμπλήρωση ή μετατροπή υπάρχοντος λιμένα σε τουριστικό εφαρμόζονται αποκλειστικά οι διατάξεις του παρόντος νόμου ....». Περαιτέρω στο άρθρο 30 του ίδιου νόμου, όπως οι παρ. 2 και 3 αυτού αντικαταστάθηκαν από το άρθρο 38 παρ. 1 του ν. 3105/2003 (Α' 29), ορίζεται ότι : «1. Η διοίκηση, διαχείριση, εκμετάλλευση και έλεγχος των τουριστικών λιμένων ανήκει στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Οι κατά τον παρόντα νόμο αρμοδιότητες, ... ανατίθενται στη Γραμματεία Στήριξης Τουριστικών Λιμένων (Γραμματεία) και στη Διεύθυνση Θαλάσσιου Τουρισμού ... 2. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας συγκροτείται δεκατριμελής Επιτροπή ... 4. Για τη χωροθέτηση, την έγκριση των χρήσεων γης και των όρων και περιορισμών δόμησης του τουριστικού λιμένα ή για τη μετατροπή υπάρχοντος λιμένα σε τουριστικό απαιτείται η γνώμη της πιο πάνω Επιτροπής. Η Επιτροπή, στα πλαίσια άσκησης των γνωμοδοτήσεών της μπορεί να διενεργεί αυτόνομα, καθώς και να ζητεί πληροφορίες, τεχνικά ή άλλα στοιχεία από τη διεύθυνση τεχνικών υπηρεσιών της οικείας, ή του τύπου του τουριστικού λιμένα, της νομαρχίας ..». Τέλος, με την παράγραφο 5 του ως άνω άρθρου 30 εγκρίθηκαν από της ισχύος του ν. 2160/1993 η χωροθέτηση, τα όρια της χερσαίας ζώνης, οι προσχώσεις, καθώς και οι χρήσεις γης και οι όροι και περιορισμοί δόμησης για τη δημιουργία 16 τουριστικών λιμένων, στις θέσεις και περιοχές που εμφανίζονται στο συνημμένο παράρτημα II του άρθρου 41 του νόμου αυτού, αλλά

μεταξύ αυτών δεν περιλαμβάνεται η περιοχή της Νέας Μάκρης.

12. Επειδή, οι διατάξεις των άρθρων 29 επ. του ν. 2160/1993, ερμηνευόμενες υπό το φως των θεμελιωδών κανόνων της βιώσιμης αναπτύξεως, οι οποίες πηγάζουν, κατά τα ήδη εκτεθέντα, από το άρθρο 24 του Συντάγματος, επιτρέπουν την ίδρυση τουριστικών λιμένων, οποιασδήποτε κλίμακας και μορφής, μόνον κατόπιν τομειακού χωροταξικού σχεδιασμού, ο οποίος πρέπει να έχει λάβει υπόψη και να έχει σταθμίσει τις αρχές αυτές (ΣτΕ 3346/1999, 3476/2001, 2506/2002).

13. Επειδή, στην προκείμενη περίπτωση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ο Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Νέας Μάκρης υπέβαλε προς το Υπουργείο Ανάπτυξης αίτημα χωροθέτησης για τη δημιουργία τουριστικού λιμένα στην περιοχή της Νέας Μάκρης Αττικής (αρ. πρωτ. Τ4061/15.4.2003). Η Διυπουργική Επιτροπή με το 168/7.11.2003 πρακτικό της επελήφθη του σχετικού αιτήματος. Στο πρακτικό αυτό αναφέρεται ότι, σύμφωνα με τη μελέτη που υπέβαλλε ο Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Ν. Μάκρης, «προτείνεται: α) Η κατασκευή Τουριστικού Λιμένα δυναμικότητας 394 σκαφών. Η κατασκευή του έργου τοποθετείται εντός της θάλασσας (δημιουργία νησίδος) και σε απόσταση 120,00 μ. περίπου από την ακτή και θα συνδέεται οδικώς με γέφυρα χαμηλού ύψους. Η θαλάσσια ζώνη είναι: 245.000,00 τ.μ. (συμπεριλαμβανομένης των προσχώσεων για την δημιουργία χερσαίας έκτασης $E=65.250,00$ τ.μ. ήτοι: $245.000,00-65.250,00=179.750,00$ τ.μ.) Οι προσχώσεις είναι: 65.250,00 τ.μ. Ο χερσαίος χώρος είναι: 65.324,00 τ.μ. Προβλέπεται η δημιουργία δέκα Ο.Τ., συνολικού εμβαδού $E=24.913,76$ τ.μ., στα οποία τοποθετούνται όλες οι προβλεπόμενες λειτουργίες της Μαρίνας», για τις οποίες προβλέπονται οι εξής εγκαταστάσεις: κτίριο φυλάκιο εισόδου, θερινός κινηματογράφος, Aqua Park, αναψυκτήριο, καταστήματα, ναυταθλητικές εγκαταστάσεις, εμπορικό κέντρο, γυμναστήριο, κομμωτήριο, κουρείο, τουριστικά καταλύματα, Yacht club, snack bar -εστιατόριο, κέντρο διοίκησης -ιατρείο-φαρμακείο, γραφεία - κέντρο πληροφόρησης- τράπεζα, κτίριο υπηρεσιών και οργανισμών, ταβέρνα- ουζερί, εκθεσιακός χώρος, υποστήριξη εκθεσιακού χώρου, τελωνείο, λιμεναρχείο, πυροσβεστικός σταθμός,, αποθηκευτικοί χώροι, πλυντήρια, super market, υποσταθμός Δ.Ε.Η., χώροι υγιεινής, αποδυτήρια, συντήρηση σκαφών, φάρος - φυλάκιο εισόδου. Κατά τον εκπρόσωπο της Δ/σης Περιφερειακής Πολιτικής του Υπουργείου Ανάπτυξης η λιμενική σκοπιμότητα της υπό έγκριση μελέτης είναι δευτερεύουσα έναντι της οικιστικής και εμπορικής δραστηριότητας αυτής ενόψει των χρήσεων που προτείνονται (κομμωτήρια,

καταστήματα κλπ). Κατά τον ίδιο εκπρόσωπο το έργο θα λειτουργήσει ως πόλος αναψυχής και έλξης και μάλιστα ανταγωνιστικά με την υπάρχουσα εμπορική κίνηση της περιοχής, ο συγκεκριμένος δε σχεδιασμός δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στις χερσαίες λειτουργίες και λιγότερο στο λιμενικό έργο, ενώ υπάρχουν έντονοι προβληματισμοί για την περιβαλλοντική επιβάρυνση, για την αναγκαιότητα 400 θέσεων ελλιμενισμού στη συγκεκριμένη θέση και για το αν έχουν μελετηθεί και αποκλεισθεί άλλες εναλλακτικές λύσεις. Ο εκπρόσωπος της Ε.Υ.Π.Ε. του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων ζήτησε να τεκμηριωθεί η ανάγκη δημιουργίας μαρίνας στη Ν. Μάκρη στη συγκεκριμένη θέση, σε συσχετισμό με εναλλακτικές θέσεις, και η τελική αξιολόγηση για την προτεινόμενη, να αντιμετωπισθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του έργου αναλυτικά σε επίπεδο Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων δεδομένου του μεγέθους και της σοβαρότητας του έργου, να εκπονηθεί αναλυτική ακτομηχανική μελέτη, κυκλοφοριακή μελέτη και να επιδιωχθεί κοινωνική συναίνεση, μέσω της σύμφωνης γνώμης του δημοτικού συμβουλίου, για την υλοποίηση του έργου. Αφού προσκομίστηκαν από τον ήδη παρεμβαίνοντα Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Ν. Μάκρης οι ως άνω συμπληρωματικές μελέτες (ΠΠΕ, ακτομηχανική μελέτη και κυκλοφοριακή μελέτη), η Διυπουργική Επιτροπή με το 171//3.2.2004 πρακτικό ενέκρινε τη χωροθέτηση του τουριστικού λιμένα Ν. Μάκρης με τον όρο να μην ελλιμενίζονται σκάφη κατά μήκος της νησίδας απέναντι από την ακτή. Ακολουθώντας, το Δημοτικό Συμβούλιο Ν. Μάκρης με την 13/5.2.2004 απόφασή του τάχθηκε υπέρ της σκοπιμότητας της δημιουργίας του επίδικου τουριστικού λιμένα και με την προσβαλλόμενη Τ/2729/16.2.2004 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης (Β' 378/25.2.2004) εγκρίθηκε η χωροθέτηση τουριστικού λιμένα σκαφών αναψυχής δυναμικότητας 394 θέσεων ελλιμενισμού σκαφών σε απόσταση 120,00 μέτρων από την ακτή, στη θέση Λιμανάκι της Νέας Μάκρης Αττικής, συνδεδεμένου με την πόλη της Ν. Μάκρης μέσω γέφυρας, καθώς και η δημιουργία δέκα οικοδομικών τετραγώνων στον υπό κατασκευή χερσαίο χώρο.

14. Επειδή, με τις ρυθμίσεις του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθηνών που εγκρίθηκε με το ν. 1515/1985 του οποίου οι διατάξεις κωδικοποιήθηκαν στα άρθρα 8 και επόμενα του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (Κ.Β.Π.Ν.) που εγκρίθηκε με το 14/27.7.1999 π.δ. (Δ' 580), θεσπίσθηκε πλαίσιο κατευθύνσεων για το νομό Αττικής ή άλλως, για τη μείζονα περιοχή πρωτευούσης. Ο σχεδιασμός αυτός, με τον οποίο επιδιώκεται, κατά βάση, και σε αρμονία προς το άρθρο 24 του Συντάγματος, η

συγκράτηση της υφιστάμενης πολεοδομικής καταστάσεως, η οποία είχε ήδη προδήλως υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα της Αττικής χερσονήσου, περιλαμβάνει μεταξύ των γενικότερων στόχων του τη «βελτίωση της ποιότητας ζωής για όλους τους κατοίκους και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος» (άρθρο 3 παρ. 1) και μεταξύ δε των ειδικότερων στόχων και κατευθύνσεων "... την ανάδειξη και προστασία των ιστορικών στοιχείων και την οικολογική ανασυγκρότηση, ανάδειξη και προστασία του αττικού τοπίου, των ορεινών όγκων, των τοπίων φυσικού κάλλους και των ακτών ..." (άρθρο 3 παρ. 3 στοιχ. α), όπως επίσης "... την ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα ... και ανάσχεση, έλεγχο και εκσυγχρονισμό του τριτογενούς τομέα ..." (στοιχ. δ') καθώς και "... την προστασία των ακτών από την εξάπλωση της οικιστικής χρήσης και των περιφράξεων (άρθρο 15 Α. 2.1.1.)

Με το άρθρο 11 παρ. 4 του ν. 2059/2002 (Α' 94) αντικαταστάθηκε η παρ. 2.1.2 του άρθρου 15 του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθηνών και η Νέα Μάκρη ορίσθηκε ως κέντρο Δήμου με υπερτοπική σημασία. Εξάλλου, στο διάγραμμα της ευρύτερης περιοχής (διάγραμμα 1Α), καθώς και στο διάγραμμα υπ' αριθ. 12, ο κόλπος της Νέας Μάκρης αποτυπώνεται με το σύμβολο «χώροι αναψυχής και πολιτισμικού εξοπλισμού» και μετά τη θέσπιση του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας (18.2.1985) με το άρθρο 6 παρ. 18 του ν. 2160/1993 στις επιτρεπόμενες, κατά το άρθρο 8 του από 23.2/6.3.1987 π.δ/τος «Χρήσεις γης. Κατηγορίες-περιεχόμενο» (Δ' 166), χρήσεις στις περιοχές τουρισμού-αναψυχής προστέθηκαν οι «Τουριστικοί Λιμένες». Περαιτέρω, το επίδικο έργο, όπως προκύπτει από τα σχεδιαγράμματα που συνοδεύουν την υποβληθείσα μελέτη, σε συνδυασμό με το σχεδιάγραμμα που συνοδεύει το από 14.6.1989 π.δ/γμα έγκρισης της πολεοδομικής μελέτης της πολεοδομικής ενότητας 5 της Νέας Μάκρης Αττικής (Δ' 428/16.6.1989), τοποθετείται στο θαλάσσιο χώρο, απέναντι από την πολεοδομική ενότητα 5 της Νέας Μάκρης, στον τομέα Β αυτής, στον οποίο επιτρέπεται η χρήση τουρισμού-αναψυχής, σύμφωνα με το ως άνω άρθρο 8 του από 23.2/6.3.1987 π.δ/τος και ειδικότερα: «ξενοδοχεία μέχρι 50 κλίνες, κατοικία, εμπορικά καταστήματα, εστιατόρια, αναψυκτήρια, κέντρα διασκέδασης-αναψυχής, χώροι συνάθροισης κοινού, πολιτιστικά κτίρια και εν γένει πολιτιστικές λειτουργίες, κτίρια κοινωνικής πρόνοιας, θρησκευτικοί χώροι, κτίρια, γήπεδα στάθμευσης, πρατήρια βενζίνης, αθλητικές εγκαταστάσεις», χωρίς να προβλέπεται η χρήση τουριστικού λιμένα. Η χρήση αυτή, του τουριστικού λιμένα, δεν προβλέπεται ούτε από το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Νέας Μάκρης που εγκρίθηκε με την 16246/583/25.2.1987 απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (Δ' 219/13.3.1987). Τέλος,

ναί μεν στην πρόταση της μελέτης ανάπτυξης Εθνικού Συστήματος Λιμένων Αναψυχής Β΄ Φάση, έτους 2001, προβλέπεται η διαμόρφωση μεγάλης Ζώνης Σκαφών Αναψυχής Εντός Υφισταμένων Λιμενικών Εγκαταστάσεων (ΖΩ.Σ.Α.Υ.Λ.Ε.) στα υπάρχοντα λιμενικά έργα της Νέας Μάκρης, αλλά, όπως αναφέρεται στο 16593/21.12.2006 έγγραφο της Δ/σης Τουριστικών Λιμένων του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης προς το Συμβούλιο της Επικρατείας, για τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στην παραπάνω μελέτη «λαμβάνονται υπόψη μακροσκοπικά η συμβατότητα των χρήσεων στον ευρύτερο χωροταξικό σχεδιασμό, η εναρμόνιση με το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον υπό κλίμακα, η προσπελασιμότητα, τα οικονομικά δεδομένα της περιοχής σύμφωνα με τους τοπικούς φορείς και τους απογραφείς της εκάστοτε ενότητας, βάσει κοινωνικοοικονομικών και αναπτυξιακών κριτηρίων γενικότερα, δίχως να έχει εκπονηθεί εξειδικευμένη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για τις προτεινόμενες θέσεις».

15. Επειδή στις παραπάνω διατάξεις της νομοθεσίας για τους τουριστικού λιμένες δεν προβλέπεται η δημιουργία του τουριστικού λιμένα με τη μορφή που έχει ο επίδικος, δηλαδή με τη μορφή τουριστικής νήσου, συνδεδεμένης με την παράκτια περιοχή μέσω γέφυρας και με διαμόρφωση στη χερσαία ζώνη δέκα οικοδομικών τετραγώνων του λιμένα που θα προκύψει από προσχώσεις εκτάσεως 65.250 τ.μ. και στην οποία θα επιτρέπονται οι απαριθμούμενες στη σκέψη 13 χρήσεις (κτίριο εισόδου φυλάκιο, θερινός κινηματογράφος, Aqua Park, αναψυκτήριο, καταστήματα, ναυταθλητικές εγκαταστάσεις, εμπορικό κέντρο, γυμναστήριο, κομμωτήριο, κουρείο, τουριστικά καταλύματα, Yacht club, snack bar, - εστιατόριο, κέντρο διοίκησης -ιατρείο - φαρμακείο, γραφεία - κέντρο πληροφόρησης- τράπεζα, κτίριο υπηρεσιών και οργανισμών, ταβέρνα- ουζερί, εκθεσιακός χώρος, υποστήριξη εκθεσιακού χώρου, τελωνείο, λιμεναρχείο, πυροσβεστικός σταθμός, αποθηκευτικοί χώροι, πλυντήρια, super market, υποσταθμός ΔΕΗ, χώροι υγιεινής, αποδυτήρια, συντήρηση σκαφών, φάρος - φυλάκιο εισόδου). Σε κάθε περίπτωση, η δημιουργία του επίδικου τουριστικού λιμένα στη Νέα Μάκρη Αττικής δεν προβλέπεται από το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας ή από άλλο χωροταξικό σχέδιο. Συνεπώς, ο τουριστικός λιμένας, τον οποίο αφορά η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση δεν εντάσσεται σε ευρύτερο χωροταξικό σχεδιασμό των λιμένων και λιμενικών έργων σε εθνικό ή σε περιφερειακό επίπεδο και, συνεπώς, σύμφωνα με όσα εκτίθεται στις προηγούμενες σκέψεις, η επίμαχη χωροθέτηση του λιμένα αυτού είναι μη νόμιμη. Κατά τη γνώμη, όμως, του Συμβούλου Αθ. Ράντου οι διατάξεις του ν. 2160/1993 επιτρέπουν τη δημιουργία

τουριστικών λιμένων οποιασδήποτε κλίμακος και μορφής υπό την προϋπόθεση υπάρξεως προηγούμενου χωροταξικού σχεδιασμού, εν προκειμένω δε οι παραπάνω προβλέψεις του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας, σε συνδυασμό με την πρόταση της μελέτης ανάπτυξης Εθνικού Συστήματος Λιμένων Αναψυχής (Ε.ΣΥ.ΛΑ), αποτελούν τον απαραίτητο χωροταξικό σχεδιασμό για τη δημιουργία του επίδικου λιμένα, δεδομένου ότι ο εν λόγω σχεδιασμός χωρεί επί τη βάσει σχετικής ειδικής συμπληρωματικής προβλέψεως του Ρ.Σ.Α., εναρμονιζόμενης με τον εν ισχύ εθνικό τομεακό σχεδιασμό του Ε.ΣΥ.Λ.Α.

16. Επειδή, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην προηγούμενη σκέψη, βασίμως προβάλλεται από τους αιτούντες ότι η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε χωρίς να έχει προηγηθεί ο απαραίτητος χωροταξικός σχεδιασμός και για το λόγο αυτό πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να απορριφθεί η ασκηθείσα παρέμβαση, παρέλκει δε ως αλυσιτελής η εξέταση των λοιπών λόγων ακυρώσεως.

ΣτΕ 4501/2009

[Ανεπίτρεπτη η ανοικοδόμηση ακινήτου περιλαμβανόμενου σε «ανοικτό» Ο.Τ.
στην Κηφισιά εντός ζώνης προστασίας του Κηφισού]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Αθ. Ράντος*

Δικηγόροι: *Β. Παπαγεωργίου, Σ. Καρέλη*

Τα εκτός σχεδίου ακίνητα του Δήμου Κηφισιάς που βρίσκονται στην περιοχή προστασίας του ποταμού Κηφισού έχουν τεθεί εκτός των ορίων του ΓΠΣ, αφού εντάχθηκαν στη ζώνη προστασίας του ποταμού σύμφωνα με το σχετικό προεδρικό διάταγμα.

Στα ακίνητα αυτά, τα οποία μπορούν να δομηθούν, μόνον εάν επιτρέπεται από τις ανωτέρω προστατευτικές διατάξεις και κατά τους όρους δόμησής τους, περιλαμβάνονται, και όσα βρίσκονται στο όριο με την εντός σχεδίου περιοχή του Δήμου. Όσα δηλαδή περιλαμβάνονται στα λεγόμενα «ανοικτά» οικοδομικά τετράγωνα και θα μπορούσαν να δομηθούν με την εφαρμογή των πολεοδομικών διατάξεων που ισχύουν στην εντός σχεδίου πόλεως περιοχή.

Τα ακίνητα αυτά, αν και εξομοιούνται εν μέρει νομοθετικώς με εντός σχεδίου ακίνητα, δεν είναι, πάντως, ενταγμένα στο σχέδιο πόλεως. Συνεπώς, κατά την έννοια των διατάξεων του π.δ. για την προστασία του Κηφισού, υπάγονται στους περιορισμούς που αυτό επιβάλλει.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την έφεση αυτή, ζητείται η εξαφάνιση της υπ' αριθ. 1039/2003 αποφάσεως του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, με την οποία απερρίφθη αίτηση ακυρώσεως των εκκαλούντων κατά του υπ' αριθ. 91/3-1-2001 εγγράφου της Διευθύνσεως Πολεοδομίας του Δήμου Κηφισιάς Αττικής. Με το εν λόγω έγγραφο είχε απορριφθεί αίτημα των εκκαλούντων για την έγκριση προελέγχου μελέτης εκδόσεως οικοδομικής αδειάς για την ανέγερση δύο διώροφων κατοικιών σε ακίνητο στο οικοδομικό τετράγωνο (ΟΤ) 537 του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου Κηφισιάς.

5. Επειδή, κατά το άρθρο 29 παρ. 2 του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού (ΓΟΚ, ν. 1577/1985, Α' 210), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 24 παρ. 1 του ν. 2831/2000 (Α' 140), «... Αν απέναντι από τα οικοδομικά τετράγωνα που βρίσκονται στα ακραία σημεία του ρυμοτομικού σχεδίου που έχει εγκριθεί μέχρι τις 13-3-1983 προβλέπεται οικοδομική γραμμή, τα γήπεδα που έχουν πρόσωπο στη γραμμή αυτήν, εφόσον έχουν δημιουργηθεί μέχρι τη δημοσίευση του νόμου αυτού είναι οικοδομήσιμα μόνο κατά το τμήμα τους, το οποίο έχει επιφάνεια που αντιστοιχεί στις ελάχιστες απαιτούμενες για το εμβαδόν και το πρόσωπο διαστάσεις αρτιότητας οι οποίες προβλέπονται από τις πολεοδομικές διατάξεις που ισχύουν για το απέναντι οικοδομικό τετράγωνο. ... Για τα παραπάνω τμήματα οικοπέδων, τα οποία θεωρούνται ότι ευρίσκονται εντός σχεδίου, έχουν εφαρμογή όλες οι πολεοδομικές διατάξεις που εφαρμόζονται για τις εντός σχεδίου περιοχές ...». Εξ άλλου, με το άρθρο 1 παρ. 1 του π. δ/τος της 15/27-6-1994 «Καθορισμός ζώνης προστασίας του ποταμού Κηφισού και των παραχειμάρρων», (Δ' 632) καθορίσθηκαν, ως ζώνη προστασίας του ποταμού Κηφισού και των ρεμάτων που εκβάλλουν σ' αυτόν, οι εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές του Δήμου (μεταξύ άλλων) Κηφισιάς. Κατόπιν τούτου, με μεταγενέστερη τροποποίηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (ΓΠΣ) Κηφισιάς, που επιχειρήθηκε με την υπ' αριθ. 2476/5701/11-10-1999 απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ (Δ' 800), “αφαιρέθηκαν ρητώς από τα όρια του ΓΠΣ, μεταξύ άλλων, οι περιοχές που εμπίπτουν εντός των ορίων προστασίας του Κηφισού ποταμού”. Από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών συνάγεται ότι τα εκτός σχεδίου πόλεως ακίνητα του Δήμου Κηφισιάς, που ευρίσκονται στην περιοχή προστασίας του ποταμού Κηφισού, έχουν τεθεί εκτός των ορίων του ΓΠΣ Κηφισιάς, εντασσόμενα στην ζώνη προστασίας του ποταμού, και η τυχόν δυνατότητα δομήσεώς τους διέπεται από τις διατάξεις του διατάγματος προστασίας του εν λόγω ποταμού. Στα ακίνητα αυτά, τα οποία δύνανται να δομηθούν μόνον εάν αυτό επιτρέπεται από τις ανωτέρω προστατευτικές διατάξεις και κατά τους όρους δομήσεως αυτών, περιλαμβάνονται, εφ' όσον οι ανωτέρω διατάξεις δεν διακρίνουν, και τα εκτός σχεδίου ακίνητα, τα ευρισκόμενα στο όριο με την εντός σχεδίου περιοχή του Δήμου, τα οποία θα μπορούσαν άλλως να δομηθούν, δυνάμει του ως άνω άρθρου 29 παρ. 2 του ΓΟΚ, με την εφαρμογή των πολεοδομικών διατάξεων που ισχύουν στην εντός σχεδίου πόλεως περιοχή δεδομένου ότι τα ακίνητα αυτά, εξομοιούνται με εν μέρει νομοθετικώς, για την εφαρμογή αυτών και μόνον των διατάξεων, με εντός σχεδίου ακίνητα, δεν είναι, πάντως, ενταγμένα στο εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως και, ως εκ τούτου, κατά την έννοια των προστατευτικών διατάξεων του εν λόγω π. δ/τος, υπάγονται, κατά τα ανωτέρω, στους περιορισμούς που επιβάλλονται με το διάταγμα

αυτό.

6. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, οι εγκαλούντες, φερόμενοι ως κύριοι ακινήτου στο ΟΤ 537, στην θέση «Φασίδερη» Κηφισιάς, εμβαδού 1620 τ.μ., εξήτησαν, με την από 3-1-2001 αίτησή τους προς την Διεύθυνση Πολεοδομίας Δήμου Κηφισιάς, την έγκριση προελέγχου μελέτης εκδόσεως οικοδομικής αδείας για την ανέγερση στο ακίνητο αυτό δύο διώροφων κατοικιών, με τους όρους δομήσεως της εντός σχεδίου πόλεως περιοχής. Το αίτημα υτό απερρίφθη με την προσβληθείσα με την αίτηση ακυρώσεως πράξη, με την εξής αιτιολογία: «... σας γνωρίζουμε ότι δεν είναι δυνατή η έγκριση του προελέγχου για τους παρακάτω λόγους: 1. Το ΟΤ 537 ως ανοικτό σύμφωνα με το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής (ΦΕΚ 120 Α/1952) και το άρθρο 29 παρ. 2 του ν. 1577/85, όπως ισχύει σήμερα είναι εκτός σχεδίου και για την οικιστική του αξιοποίηση απαιτείται, σύμφωνα με τις διατάξεις των αρθρ. 3 και 14 του ν. 998/79, πράξη χαρακτηρισμού προκειμένου να κριθεί ο δασικός ή μη χαρακτήρας της έκτασης....2. Το γήπεδο στο ΟΤ 537 είναι εκτός των ορίων του εγκεκριμένου ΓΠΣ Κηφισιάς, εφόσον δεν υπάρχει ειδικός όρος για ένταξή του σ' αυτό (Απόφαση ΥΠΕΧΩΔΕ 2746/5701/11-10-1999, ΦΕΚ 800 Δ). 3. Ολόκληρη η έκταση βρίσκεται εντός της ζώνης «Β» προστασίας του Κηφισού ποταμού (ΠΔ 27-5-1994, ΦΕΚ 632 Δ), στην οποία ισχύουν οι όροι δόμησης που ορίζονται στο αρθρ. 3, παρ. β του ανωτέρω ΠΔ». Το Διοικητικό Εφετείο, με την εκκαλουμένη απόφασή του, αφού έκρινε ως βάσιμο λόγο ακυρώσεως, στρεφόμενο κατά της νομιμότητας του πρώτου σκέλους της απορριπτικής απαντήσεως, απέρριψε την αίτηση ακυρώσεως, θεωρώντας νόμιμο το τρίτο σκέλος της προσβληθείσης απαντήσεως και κρίνοντας ότι η νομιμότητα του σκέλους αυτού επαρκώς στηρίζει, έστω και μόνη, την απόρριψη του αιτήματος. Το Εφετείο, αφού δέχθηκε, ειδικότερα, ότι το συγκεκριμένο ακίνητο έχει ενταχθεί με το από 15/27-6-1994 π.δ/γμα στην ζώνη προστασίας του Κηφισού ποταμού και ότι η νομιμότητα της εντάξεως αυτής δεν μπορεί να ελεγχθεί παρεμπιπτόντως, έκρινε εν συνεχεία, κατ' απόρριψη σχετικού λόγου ακυρώσεως, ότι το γεγονός ότι το ακίνητο ευρίσκεται σε «ανοικτό» ΟΤ, το οποίο, κατά πλάσμα δικαίου, θεωρείται ως εντός σχεδίου, δεν επηρεάζει την ένταξή του στην ζώνη προστασίας του Κηφισού και την υπαγωγή του στις διατάξεις του προμνησθέντος π.δ/τος. Με τις σκέψεις αυτές, το Εφετείο έκρινε ότι νομίμως η διοικητική αρχή απέρριψε την μελέτη για έκδοση αδείας με όρους δομήσεως διαφορετικούς από τους προβλεπόμενους στο ανωτέρω π. δ/γμα.

7. Επειδή, κατά τα εκτεθέντα στην σκέψη 5, το επίμαχο ακίνητο ετέθη, με την τροποποίηση έτους 1999 του ΓΠΣ Κηφισιάς, εκτός των ορίων του ΓΠΣ αυτού και ενέπεσε, ως εκ τούτου, στις ρυθμίσεις του διατάγματος προστασίας του ποταμού Κηφισού. Δεν έχουν συνεπώς εφαρμογή σε αυτό, λόγω της υπαγωγής του στο εν λόγω καθεστώς και ανεξαρτήτως της εννοίας τους, οι διατάξεις του άρθρου 29 παρ. 2 του ΓΟΚ, όπως ισχύουν. Νομίμως, επομένως, απερρίφθη, με την προσβληθείσα με την αίτηση ακυρώσεως πράξη, το αίτημα εγκρίσεως μελέτης εκδόσεως οικοδομικής αδείας κατ' εφαρμογή όχι των, κατά τα ανωτέρω, διεπουσών το ακίνητο διατάξεων του διατάγματος προστασίας του ποταμού Κηφισού, αλλά των διατάξεων της εντός σχεδίου πόλεως δομήσεως, νομίμως δε, περαιτέρω, αν και με διαφορετική εν μέρει αιτιολογία, απερρίφθη η αίτηση ακυρώσεως των εκκαλούντων. Συνεπώς, οι περί του αντιθέτου λόγοι εφέσεως, με τους οποίους ειδικότερα προβάλλεται ότι το επίμαχο ακίνητο ήταν εντός σχεδίου και εντός των ορίων του ΓΠΣ Κηφισιάς και ότι, πάντως, οι διατάξεις του άρθρου 29 παρ. 2 του ΓΟΚ εφαρμόζονται και σε ακίνητα ευρισκόμενα σε ζώνη όπου δεν επιτρέπεται η ανέγερση κατοικιών, πρέπει, εν όψει των ανωτέρω εκτεθέντων, να απορριφθούν ως αβάσιμοι, καθώς και η έφεση στο σύνολό της.

ΣτΕ 4497/2009

[Νόμιμη έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την κατασκευή και τη λειτουργία λιμενικών έργων στο συγκρότημα του λιμένα Πειραιά]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Δικηγόροι: *Ι. Βαρδακαστάνης, Μ. Μουκατζίης*

Οι διατάξεις που διέπουν τη χερσαία ζώνη του λιμένα Πειραιά συνιστούν χωροταξικές ρυθμίσεις και υπερισχύουν τυχόν αντίθετων πολεοδομικών ρυθμίσεων. Παρέχουν δε τη δυνατότητα, από άποψη του χωροταξικού σχεδιασμού, για την κατασκευή έργων και εγκαταστάσεων που αφορούν στις αμέσως εξυπηρετούμενες από τον λιμένα δραστηριότητες. Στην κατηγορία αυτή έργων ανήκουν και οι νέες εγκαταστάσεις ή προσθήκες σε υφιστάμενες, με την κατασκευή των οποίων αποσκοπείται η δημιουργία σύγχρονου εμπορικού λιμένα διακίνησης εμπορευματοκιβωτίων και, συνεπώς, για τα έργα αυτά δεν απαιτείται, σύμφωνα με τα ανωτέρω αναφερόμενα, προέγκριση χωροθέτησης.

Οι περιβαλλοντικοί όροι εγκρίθηκαν χωρίς προηγούμενη γνωμοδότηση του Οργανισμού Αθήνας νομίμως, διότι, ζητήθηκε η γνώμη του και δεν τη διατύπωσε εντός εύλογου χρόνου. Στη χερσαία ζώνη του Λιμένα Πειραιά περιλαμβάνεται όχι μόνον ο αιγιαλός, αλλά και οι απαιτούμενοι για το αναγκαίο λιμενικό έργο παραλιακοί χώροι, συνεπώς, για την εκτέλεση των έργων αυτών δεν απαιτείται η έκδοση ιδιαίτερης πράξης καθορισμού της οριογραμμής του αιγιαλού. Η αποκοπή των δήμων και των κατοίκων τους από τη θάλασσα δεν αποτελεί συνέπεια των ατομικών πράξεων που επιτρέπουν την εκτέλεση των επί μέρους έργων εντός της περιοχής του λιμένα, αλλά άμεση συνέπεια του καθορισμού της λιμενικής περιοχής και του κατά το νόμο προορισμού της. Η πραγματοποίηση αυτών των παρεμβάσεων, που συνδέεται προεχόντως με τη χωρική διευθέτηση των εμπορικών δραστηριοτήτων εντός του λιμένα δια της ανακατανομής τους, ανάλογα με το είδος τους, εντάσσεται στο περιεχόμενο της γενικής διοίκησης και εκμετάλλευσης του λιμένα με στόχο τη βέλτιστη αποδοτικότητά του. Δεν μεταβάλλει από άποψη γενικής χωροταξίας την περιοχή εκμετάλλευσης του λιμένα ούτε το επιτρεπόμενο περιεχόμενο των συναφών χρήσεων και, συνεπώς, δεν συνιστά άσκηση αρμοδιότητας χωροταξικής αναδιάρθρωσης κατά την έννοια του άρθρου 24 παρ. 2 του Συντάγματος, υπαγόμενη στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους.

Η απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων μπορεί να αναφέρεται στον καθορισμό των οριακών τιμών δια παραπομπής στα όρια που τίθενται από τις εκάστοτε ισχύουσες για κάθε κατηγορία οχλήσεων κανονιστικές διατάξεις. Η Διοίκηση μπορεί να παραπέμπει στους προτεινόμενους από τη Μ.Π.Ε. όρους, εφόσον

αυτοί διατυπώνονται κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο. Κατά μείζονα λόγο επιτρέπεται η παραπομπή στους προτεινόμενους από Μ.Π.Ε. όρους προς συμπλήρωση ή διευκρίνιση των όρων που προβλέπονται ρητά στην ίδια την εγκριτική πράξη.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την 17481/12.7.1996 κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Εμπορικής Ναυτιλίας εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι για το επενδυτικό αναπτυξιακό πρόγραμμα του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς (Ο.Λ.Π.). Τα έργα που περιλαμβάνονται στο επενδυτικό αυτό αναπτυξιακό πρόγραμμα επιμερίζονται σε 6 υποπρογράμματα ως εξής: α) Υποπρόγραμμα Ι, το οποίο περιλαμβάνει τα αναγκαία λιμενικά έργα και τους βοηθητικούς χώρους στο σταθμό Ε/Κ «Ελ. Βενιζέλος», στο Νέο Ικόνιο του Δήμου Περάματος και ειδικότερα την ολοκλήρωση του ήδη υπάρχοντος προβλήτα ΙΙ και την κατασκευή του προβλήτα ΙΙΙ, σε συνέχεια του προηγούμενου και σε μικρή απόσταση από αυτόν, β) Υποπρόγραμμα ΙΙ, το οποίο περιλαμβάνει την προμήθεια και εγκατάσταση σύγχρονου ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού στους προβλήτες Ι και ΙΙ. γ) Υποπρόγραμμα ΙΙΙ, το οποίο περιλαμβάνει την κατασκευή έργων υποδομής στο εμπορικό λιμάνι διακίνησης συμβατικού φορτίου στην περιοχή των λιμένων Δραπετσώνας και Ηρακλέους (Κερατσινίου), δ) Υποπρόγραμμα ΙV, το οποίο περιλαμβάνει τα απαραίτητα έργα για την αναδιαμόρφωση των λιμενικών θαλάσσιων και χερσαίων εγκαταστάσεων στον Κεντρικό Λιμένα Πειραιώς, για την εξυπηρέτηση των επιβατικών πλοίων και των διακινούμενων επιβατών και οχημάτων στην περιοχή αυτή, καθώς επίσης, την ανάπλαση και αξιοποίηση χώρων του Κεντρικού Λιμένα ώστε να προσελκυσθούν νέες δραστηριότητες υπηρεσιών, σχετικών κυρίως με τη ναυτιλία, ε) Υποπρόγραμμα V, το οποίο περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα έργα (διαμόρφωση νέου θαλάσσιου μετώπου) για την ανάπτυξη του ναυπηγοεπισκευαστικού λιμένα του Ο.Λ.Π. στο Νέο Ικόνιο και στ) Υποπρόγραμμα VI, το οποίο περιλαμβάνει τα έργα συγκοινωνιακής υποδομής στο λιμενικό συγκρότημα του Ο.Λ.Π. και, συγκεκριμένα, την κατασκευή της Περιφερειακής Λεωφόρου Πειραιά - Σχιστού, της οποίας η αρχή βρίσκεται στη θέση «Άγιος Διονύσιος», στην Ακτή

Κονδύλη του Πειραιά και το τέλος στη Λεωφόρο Σχιστού. Με την κρινόμενη αίτηση, καθ' ερμηνεία του δικογράφου, ζητείται η ακύρωση της πιο πάνω κοινής υπουργικής απόφασης, κατά το μέρος αυτής που αφορά την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων για τη λειτουργία του δεύτερου προβλήτα και την κατασκευή και λειτουργία του τρίτου προβλήτα στο λιμένα του Νέου Ικονίου.

3. Επειδή, η υπόθεση αυτή εισάγεται προς συζήτηση μετά την 3953/2006 παραπεμπτική απόφαση της πενταμελούς συνθέσεως του Τμήματος, κατ' εφαρμογή της παρ. 5 του άρθρου 14 του π.δ/τος 18/1989 (ΦΕΚ 8 Α).

4. Επειδή, η κρινόμενη αίτηση, με την οποία υποστηρίζεται ότι από την κατασκευή των επίδικων έργων θα επέλθει υποβάθμιση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της περιοχής, με έννομο συμφέρον ασκείται από το Δήμο Περάματος, μέσα στα διοικητικά όρια του οποίου πρόκειται να εκτελεσθεί μεγάλο μέρος των έργων αυτών, που περιλαμβάνονται στα υποπρογράμματα Ι και V, αλλά και από τους λοιπούς αιτούντες, οι οποίοι φέρονται ως κάτοικοι του Δήμου Περάματος. Εξάλλου, οι αιτούντες ομοδικούν παραδεκτώς εφόσον ασκούν την αίτηση με κοινό έννομο συμφέρον και προβάλλουν κοινούς λόγους ακυρώσεως, που στηρίζονται στην ίδια νομική και πραγματική βάση.

5. Επειδή, υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης πράξης παρεμβαίνει παραδεκτώς ο φορέας των επίδικων έργων, η εταιρεία με την επωνυμία «Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε.», η οποία συνεστήθη με το άρθρο πρώτο του ν. 2688/1999 (ΦΕΚ 40 Α'), κατά μετατροπή σε ανώνυμη εταιρεία του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου «Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς», και υπεισήλθε αυτοδικαίως, σύμφωνα με τα άρθρα πρώτο και πέμπτο παρ. 2 του πιο πάνω νόμου, σε όλα τα πάσης φύσεως δικαιώματα και υποχρεώσεις του Ο.Λ.Π.

6. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ότι τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες στο άρθρο 3 της ισχύουσας κατά τον κρίσιμο χρόνο ΚΥΑ 75309/5512/1990 (ΦΕΚ 691 Β') διατυπώσεις δημοσιοποίησεως της προσβαλλόμενης πράξης εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων. Εξάλλου, με το 108904/10.11.1999 έγγραφο της Ειδικής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. διαβιβάστηκαν στον αιτούντα Δήμο Περάματος, όπως αναφέρεται στο έγγραφο αυτό, κατόπιν του 12980/21.10.1999 εγγράφου του Δήμου, «φωτοαντίγραφα των Αποφάσεων Εγκρίσεως

Περιβαλλοντικών Όρων που είχαν εκδοθεί από τη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού και αφορούν τον Ο.Λ.Π. και το Δήμο Περάματος», αλλά δεν προκύπτει ότι αυτά τα στοιχεία περιήλθαν στον αιτούντα Δήμο. Περαιτέρω, άδεια για την εκτέλεση του έργου «Κατασκευή προβλήτα ΙΙΙ, στο σταθμό εμπορευματοκιβωτίων ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ στο Ν. Ικόνιο» χορηγήθηκε στην παρεμβαίνουσα εταιρεία σύμφωνα με το άρθρο δεύτερο, παρ. 4, του ν. 2688/1999 μετά την άσκηση της κρινόμενης αίτησης, με την 1035670/3337/Β0010/12.7.2000 απόφαση του Υφυπουργού Οικονομικών. Τέλος, η 1497 - 1497α/2001 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων Πειραιώς αναφέρεται μεν στην κατασκευή του έργου «Σταθμός Εμπορευματοκιβωτίων του Ο.Λ.Π. στο Ν. Ικόνιο - Ολοκλήρωση Προβλήτα ΙΙ», χωρίς, όμως, να γίνεται μνεία της προσβαλλόμενης πράξης στη δικαστική αυτή απόφαση, στην οποία διαλαμβάνεται ότι οι σχετικές εργασίες έγιναν για την «υλοποίηση της με αριθ. πρωτ. ΔΗΑ/2/181/φ.40/Λ/8.7.1993 αποφάσεως Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και της με αριθ. 232/15.7.1996 πράξης του Δ.Σ. του Ο.Λ.Π.». Με τα δεδομένα αυτά δεν συνάγεται γνώση από τον αιτούντα Δήμο ούτε από τους λοιπούς αιτούντες της προσβαλλόμενης πράξης σε χρόνο που να καθιστά εκπρόθεσμη την άσκηση της κρινόμενης αίτησης, η οποία κατατέθηκε στη Γραμματεία του Συμβουλίου της Επικρατείας την 4.4.2000, περίπου τέσσερα χρόνια μετά την έκδοση της πράξης αυτής. Είναι, συνεπώς, απορριπτέος ως αβάσιμος ο αντίθετος ισχυρισμός της παρεμβαίνουσας.

7. Επειδή, στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 9 του αν.ν. 2344/1940 «Περί αιγιαλού και παραλίας» (ΦΕΚ 154 Α'), ο οποίος ίσχυε κατά το χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης, ορίζεται ότι : «1. Δια Β.Δ/τος... δύναται να επιτραπή εις το Δημόσιον η δημιουργία δια προσχώσεως επί της θαλάσσης νέου αιγιαλού ή παραλίας ...2. Δια του αυτού Β.Δ/τος ορίζονται λεπτομερώς 1) ο τρόπος της κατασκευής του νέου αιγιαλού ή παραλίας ...». Περαιτέρω, στο άρθρο 14 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι : «Εν εκάστω λιμένι καθορίζεται έκτασις ξηράς και θαλάσσης ... εν η το οικείον Λιμενικόν Ταμείον εκτελεί ή προβλέπεται συντόμως ότι θα εκτέλεση τα αναγκαιούντα δια την εξυπηρέτησιν της εμπορικής, ναυτικής και επιβατικής κινήσεως του λιμένος έργα, υπό του νόμου χαρακτηριζόμενα ως λιμενικά, ήτις έκτασις καλείται «ζώνη του λιμένος» και διακρίνεται εις χερσαίαν και θαλασσίαν». Εξάλλου, κατά το άρθρο 2 παρ. 1, 2, 3, 4 και 5 του αν.ν. 1559/1950 (ΦΕΚ 252 Α'), ο οποίος κυρώθηκε και τροποποιήθηκε με το ν. 1630/1951 (ΦΕΚ 8 Α'), ο Λιμένας Πειραιώς εκτείνεται από το Λιμενίσκο Μουνηχίας (Μικρολίμανο) μέχρι το Πέραμα, συμπεριλαμβανομένου του όρμου Αμπελακίων - Σαλαμίνας και αποτελείται από χερσαία και θαλάσσια ζώνη. Η

θαλάσσια ζώνη περιλαμβάνει τις ευρισκόμενες στην πιο πάνω περιοχή του λιμένα λεκάνες λιμένων και προφυλαγμένων όρμων και έκταση ανοιχτής θάλασσας σε ακτίνα 500 μέτρων από τις ακτές της χερσαίας ζώνης. Η χερσαία ζώνη καθορίζεται λεπτομερέστερα με αποφάσεις του Υπουργού Δημοσίων Έργων (ήδη Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων), και μπορεί να εκτείνεται μέχρι βάθους 250 μ., όπου δεν υπάρχει σχέδιο πόλεως, και μέχρι 160 μ. όπου υπάρχει σχέδιο πόλεως, το οποίο στην περίπτωση αυτή περιορίζεται αυτοδικαίως μέχρι τα σύνορα της ζώνης του Λιμένα μετά από γνώμη του οικείου Δήμου. Η περιοχή του Λιμένα Πειραιώς μπορεί να επεκτείνεται και πέραν των πιο πάνω ορίων με διατάγματα εκδιδόμενα με πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου. Η θαλάσσια και η χερσαία ζώνη του Λιμένα Πειραιώς διατίθεται αποκλειστικώς για έργα και εγκαταστάσεις που αφορούν τα δια του λιμένα αμέσως εξυπηρετούμενα εθνικά, κοινωνικά και οικονομικά συμφέροντα. Με βάση τις πιο πάνω εξουσιοδοτικές διατάξεις εκδόθηκε αφενός το β.δ/γμα 143/1968 (ΦΕΚ 40 Α'), με το οποίο η περιοχή του Ο.Λ.Π. επεκτάθηκε πέρα από τον ακραίο προβλήτα του Περάματος μέχρι τα όρια του Ναυστάθμου καθώς και στη θέση της Ακτής Πρωτοψάλτη των Δήμων Πειραιώς και Νέου Φαλήρου και στο τμήμα της από το Λιμενίσκο της Μουνυχίας, μέχρι την ανατολική νοητή γραμμή του Θεάτρου Νέου Φαλήρου χωρίς διακοπή και αφετέρου σειρά κανονιστικών αποφάσεων, με τις οποίες επεκτάθηκε, τροποποιήθηκε ή καθορίστηκε λεπτομερέστερα η χερσαία ζώνη του Λιμένος Πειραιώς. Ειδικότερα, όσον αφορά τον καθορισμό της χερσαίας ζώνης εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Περάματος, έχουν εκδοθεί οι αποφάσεις Γ.8351/19.5.1961 (ΦΕΚ 195 Β') του Υπουργού Συγκοινωνιών και Δημοσίων Έργων, Γ.48169/19.9.1968 (ΦΕΚ 7 Β/69) και Γ. 11061/17.9.1962 (ΦΕΚ 413 Β') του Υπουργού Δημοσίων Έργων και Φ.Υ.46118/ 39/70/27.7.1970 (ΦΕΚ 177 Δ'), 46118/5/78/17.4.1978 (ΦΕΚ 254 Δ') και 46118/7/76/6.8.1976 (ΦΕΚ 258 Δ') των Υπουργών Δημοσίων Έργων και Εμπορικής Ναυτιλίας.

8. Επειδή, όπως έχει ήδη κριθεί (ΣτΕ 3397/2001), οι παραπάνω διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 1 και 2 του α.ν. 2344/1940 των οποίων το ρυθμιστικό αντικείμενο αποτελεί πλέον μέρος της απόφασης περί εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ν. 1650/1986 και της κατ' εξουσιοδότησή του εκδοθείσης Κ.Υ.Α. 69269/5387/24.10.1990 (ΦΕΚ 678 Β') έχουν καταργηθεί με τις τελευταίες αυτές διατάξεις. Συνεπώς, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 9 και 14 του αν.ν. 2344/1940 επετράπη με την προσβαλλόμενη πράξη

εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων η εκτέλεση έργων επί του αιγιαλού, επιχωματώσεις και η δημιουργία νέου αιγιαλού, στην περιοχή του Περάματος που, σύμφωνα με το β.δ/γμα 143/1968 και σειρά υπουργικών αποφάσεων καθορίστηκε ως χερσαία ζώνη του Λιμένος Πειραιώς χωρίς να έχουν τηρηθεί οι τασσόμενες από τις διατάξεις αυτές προϋποθέσεις.

9. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 6 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α'), όπως ίσχυε κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης, για νέα έργα και δραστηριότητες της πρώτης κατηγορίας απαιτείται προέγκριση που αφορά τη χωροθέτηση, εκτός αν το έργο ή η δραστηριότητα προβλέπεται από εγκεκριμένο χωροταξικό ή πολεοδομικό σχέδιο. Εξάλλου, κατά το άρθρο 4 της Κ.Υ.Α. 69269/5387/1990, ως επίσης ίσχυε κατά τον ως άνω κρίσιμο χρόνο, στην πρώτη (Α) κατηγορία και στην ομάδα Ι (παρ. 8) κατατάσσονται τα λιμάνια θαλασσίου εμπορίου και τα λιμάνια εσωτερικής ναυσιπλοΐας για πλοία με εκτόπισμα μεγαλύτερο των 1.350 τόνων. Κατά δε το άρθρο 8 παρ. 1 της ίδιας Κ.Υ.Α., η προέγκριση χωροθέτησης αφορά την πραγματοποίηση νέων έργων ή δραστηριοτήτων, καθώς και τον εκσυγχρονισμό ή επέκταση υφισταμένων, εφόσον επέρχονται ουσιαστικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον. Εξάλλου, η παράγραφος 5 του προαναφερόμενου άρθρου 2 του αν.ν. 1559/1950, η οποία ορίζει ότι η θαλάσσια και η χερσαία ζώνη του Λιμένος Πειραιώς διατίθενται αποκλειστικώς για έργα και εγκαταστάσεις που αφορούν τα αμέσως εξυπηρετούμενα δια του λιμένος εθνικά, κοινωνικά και οικονομικά συμφέροντα, οι παράγραφοι 1 έως 4 του ίδιου άρθρου 2, με τις οποίες καθορίζεται το εύρος της θαλάσσιας και τα όρια της χερσαίας ζώνης του λιμένος και χορηγείται εξουσιοδότηση για την έκδοση κανονιστικών πράξεων επεκτάσεως της περιοχής γενικώς και λεπτομερούς καθορισμού της χερσαίας ζώνης αυτού, και τέλος οι πιο πάνω υπουργικές αποφάσεις, οι οποίες αφορούν τη χερσαία ζώνη του λιμένος στην περιοχή του Περάματος, όπου πρόκειται να κατασκευασθούν οι προβλήτες ΙΙ και ΙΙΙ, συνιστούν χωροταξικές ρυθμίσεις, κατά την έννοια του άρθρου 4 παρ. 6 του ν. 1650/1986, οι οποίες μάλιστα, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 3 του αν.ν. 1559/1950 υπερσχύουν τυχόν αντίθετων πολεοδομικών ρυθμίσεων, παρέχουν δε ευθέως τη δυνατότητα, από την άποψη του χωροταξικού σχεδιασμού, για την κατασκευή έργων και εγκαταστάσεων που αφορούν στις αμέσως εξυπηρετούμενες από τον λιμένα δραστηριότητες. Στην κατηγορία αυτή έργων ανήκουν και οι νέες εγκαταστάσεις ή προσθήκες σε υφιστάμενες, με την κατασκευή των οποίων αποσκοπείται η δημιουργία σύγχρονου εμπορικού λιμένα διακινήσεως εμπορευματοκιβωτίων και, συνεπώς, για τα

έργα αυτά δεν απαιτείται, σύμφωνα με τα ανωτέρω αναφερόμενα, προέγκριση χωροθέτησης.

10. Επειδή, στην προκείμενη περίπτωση, το υπό εκτέλεση έργο στην περιοχή Νέου Ικονίου του Δήμου Περάματος περιλαμβάνει την επέκταση προς δυσμάς του υφιστάμενου προβλήτα II με την κατασκευή δυτικού κρηπιδότοιχου, καθώς και την κατασκευή του νέου προβλήτα III, οι οποίοι θα αποτελέσουν τις κύριες εγκαταστάσεις του εμπορικού λιμένα διακίνησης εμπορευματοκιβωτίων του Λιμένος Πειραιώς. Τόσο για την επέκταση του προβλήτα II, όσο και για την κατασκευή του προβλήτα III δεν απαιτείται, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη, προέγκριση χωροθέτησης, διότι τα έργα αυτά εξυπηρετούν ευθέως τους λειτουργικούς σκοπούς του Λιμένος Πειραιώς και εκτελούνται εντός της οριοθετημένης περιοχής αυτού, δηλαδή πληρούν τις προϋποθέσεις που τίθενται από τις χωροταξικού χαρακτήρα ρυθμίσεις του αν.ν. 1559/1950 και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσες υπουργικές αποφάσεις (πρβλ. ΣτΕ 3397/2001). Συνεπώς, ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων εκδόθηκε, κατά παράβαση των άρθρων 4 παρ. 6 του ν. 1650/1986 και 8 της Κ.Υ.Α. 69269/5387/1990, χωρίς προηγούμενη χωροθέτηση των προβλητών II και III του Νέου Ικονίου, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

11. Επειδή, στο άρθρο 9 παρ. 2 περ. α' της Κ.Υ.Α. 69269/5387/1990 προβλέπεται ότι για τις περιοχές Αθήνας και Θεσσαλονίκης αντίγραφα της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αποστέλλονται και στους οργανισμούς Αθήνας ή Θεσσαλονίκης αντίστοιχα και στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι: «Για τις περιοχές Αθήνας και Θεσσαλονίκης οι περιβαλλοντικοί όροι εγκρίνονται ύστερα από γνώμη του Οργανισμού Αθήνας ή Θεσσαλονίκης». Στο προοίμιο της προσβαλλόμενης απόφασης, στο στοιχείο 6, αναγράφεται ότι «ο Οργανισμός Αθήνας δεν απάντησε στο υπ' αρ. οικ. 20407/15.5.95 της Δ/σης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.», το έγγραφο δε αυτό έχει ως παραλήπτη, μεταξύ άλλων, τον Οργανισμό Αθήνας, ο οποίος, όμως, με το 2874/4.11.1999 έγγραφο της Προϊσταμένης αυτού, γνωστοποίησε στο Δήμο Περάματος, σε απάντηση του Α.Π.12980/21.10.1999 εγγράφου του τελευταίου, ότι «στον ΟΡΣΑ δεν έχουν κατατεθεί φάκελοι που αφορούν έργα στην παράκτια ζώνη του Περάματος (μελέτες προέγκρισης χωροθέτησης και περιβαλλοντικών όρων για τις προβλήτες II και III, παραλιακή λεωφόρος)». Με αυτά τα δεδομένα και ενόψει του ότι με το από 8.1.2003 δικόγραφο προσθέτων

λόγων προβάλλεται από τους αιτούντες ότι η προσβαλλόμενη πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων του επίδικου έργου εκδόθηκε χωρίς προηγούμενη γνώμη του Οργανισμού Αθήνας, διότι η ΜΠΕ δεν απεστάλη προς αυτόν, με την 3953/2006 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας αναβλήθηκε η συζήτηση της υποθέσεως προκειμένου να αποσταλούν από τη Διοίκηση στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι πράγματι παρελήφθη από τον Οργανισμό Αθήνας αντίγραφο της ΜΠΕ του επίδικου έργου. Ήδη με το 812/2.5.2007 έγγραφο του Προϊσταμένου του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας βεβαιώνεται ότι το 20407/15.5.1995 έγγραφο της Δ/σης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., με το οποίο διαβιβάστηκε από την ως άνω Διεύθυνση η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Επενδυτικού Αναπτυξιακού Προγράμματος του Ο.Λ.Π., παρελήφθη από τον Οργανισμό Αθήνας με αριθμό Πρωτοκόλλου 2915/26.5.1995 και ότι εκ παραδρομής στην 2874/4.11.1999 απάντηση του Οργανισμού Αθήνας στο 12980/21.10.1999 έγγραφο του Δήμου Περάματος «δεν συσχετίστηκε το αίτημα του Δήμου με την ΜΠΕ του Επενδυτικού- Αναπτυξιακού Προγράμματος Ο.Λ.Π.». Το περιεχόμενο του ανωτέρου εγγράφου επιβεβαιώνεται από επικυρωμένο φωτοαντίγραφο του βιβλίου πρωτοκόλλου της Υπηρεσίας του ως άνω Οργανισμού, στο οποίο υπό τον ως άνω αριθμό και στη στήλη «Στοιχεία εισερχομένων εγγράφων/θέμα» αναγράφονται τα εξής: «ΜΠΕ του Επενδυτικού Αναπτυξιακού Προγράμματος ΟΛΠ». Με τα δεδομένα αυτά, ο ως άνω πρόσθετος λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η Μ.Π.Ε. δεν διαβιβάστηκε στον Ο.Ρ.Σ.Α., προκειμένου να διατυπώσει τη γνώμη του, πρέπει να απορριφθεί ως ερειδόμενος επί ανακριβούς προϋποθέσεως. Ο περαιτέρω ισχυρισμός των αιτούντων ότι, κατά παράβαση των ως άνω διατάξεων, οι περιβαλλοντικοί όροι εγκρίθηκαν χωρίς προηγούμενη γνωμοδότηση του Οργανισμού Αθήνας πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι, εφόσον ζητήθηκε η γνώμη του Ο.Ρ.Σ.Α. και ο τελευταίος δεν την διατύπωσε εντός ευλόγου χρόνου, νομίμως εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση χωρίς τη γνωμοδότηση του Οργανισμού αυτού.

12. Επειδή, στο άρθρο 15 του αν.ν. 2344/1940 ορίζεται ότι «1. Η χερσαία ζώνη αποτελείται από τον αιγιαλόν και τους παρ' αυτόν αναγκαιούντας, δια τα εν τω προηγούμενω άρθρω έργα, παραλιακούς χώρους. Όπου υφίσταται σχέδιον ρυμοτομίας, η εσωτερική οριακή γραμμή της χερσαίας ζώνης δεν δύναται να φθάση πέραν της εγγυτέρας οικοδομικής γραμμής. 2. Εάν η κατά την προηγούμενην παράγραφον έκτασις της χερσαίας ζώνης εις μέρη, ένθα υφίσταται σχέδιον

ρυμοτομίας, είναι ανεπαρκής δια τας ανάγκας του λιμένος, δύναται αύτη να επεκταθή και εσώτερον, αλλά μόνον εφ' όσον προηγουμένως τροποποιηθή το εγκεκριμένον σχέδιον ρυμοτομίας, κατά τας κειμένας διατάξεις,...3. Εάν εν τη περιοχή του λιμενικού ταμείου υπάρχωσι πλείονες λιμένες ή όρμοι, δύναται να ορισθή ιδιαίτερα δι' έκαστον τούτων χερσαία ζώνη. 4... 5. Επιτρέπεται η περίφραξις μέρους ή του όλου της χερσαίας ζώνης, εφ' όσον αύτη είναι απαραίτητος δια την ασφάλειαν και την τάξιν εν τω λιμένι...». Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων του άρθρου 15 του αν. ν. 2344/1940, στις οποίες προσδιορίζεται η έννοια της χερσαίας ζώνης λιμένος με τις παραγράφους 1,2 και 3 του άρθρου 2 του αν.ν. 1559/1950 (ΦΕΚ 252 Α'), οι οποίες εκτέθηκαν ήδη στη σκέψη 7, προκύπτει ότι στη χερσαία ζώνη του Λιμένος Πειραιώς, όπως ειδικότερα αυτή καθορίζεται με το άρθρο 2 παρ. 3 του αν.ν. 1559/1950 και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδιδόμενες κανονιστικές αποφάσεις λεπτομερέστερου καθορισμού της, περιλαμβάνεται όχι μόνον ο αιγιαλός, αλλά και οι απαιτούμενοι για το αναγκαίο λιμενικό έργο παραλιακοί χώροι και, συνεπώς για την εκτέλεση των έργων αυτών δεν απαιτείται η έκδοση ιδιαίτερης πράξης καθορισμού της οριογραμμής του αιγιαλού. Επομένως, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων είναι ακυρωτέα διότι δεν προηγήθηκε της εκδόσεως της οριοθέτησης του αιγιαλού. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 2 του αν.ν. 1559/1950, η θαλάσσια και η χερσαία ζώνη του Λιμένος Πειραιώς διατίθεται αποκλειστικά για έργα και εγκαταστάσεις που αφορούν τις λειτουργίες του λιμένος, η αποκλειστική δε χρήση που προβλέπεται με τις διατάξεις αυτές έχει ως συνέπεια την αποκοπή των συνορευόντων με τον λιμένα δήμων και των κατοίκων τους από το θαλάσσιο μέτωπο σε όλο το μήκος της θαλάσσιας ζώνης του, συμπεριλαμβανομένης της απαγορεύσεως προσβάσεως στους χερσαίους και θαλάσσιους χώρους του των μη εχόντων επαγγελματική σχέση με τη λειτουργία του λιμένος, εφόσον τούτο επιβάλλεται για λόγους ασφαλείας και τάξεως (βλ. άρθρο 15 παρ. 5 αν.ν.2944/1940). Ως εκ τούτου, η κατά τα ανωτέρω αποκοπή των δήμων και των κατοίκων τους από τη θάλασσα δεν αποτελεί συνέπεια των ατομικών πράξεων που επιτρέπουν των εκτέλεση των επί μέρους έργων εντός της περιοχής του λιμένος, όπως, εν προκειμένω, η προσβαλλόμενη απόφαση, αλλά ευθεία και άμεση συνέπεια του καθορισμού της λιμενικής περιοχής και του κατά το νόμο προορισμού της. Κατά συνέπεια, απορριπτέος ως αβάσιμος είναι κι ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη πρέπει να ακυρωθεί διότι συνεπάγεται την αποκοπή του Δήμου Περάματος και των κατοίκων του από το θαλάσσιο μέτωπο.

13. Επειδή, όπως προκύπτει από τις εκτεθείσες στη σκέψη 7 διατάξεις των παραγράφων 1 έως 5 του άρθρου 2 του αν.ν. 1559/1950, ο βασικός χωροταξικός σχεδιασμός, ο οποίος περιλαμβάνει το γεωγραφικό καθορισμό της θαλάσσιας και χερσαίας περιοχής του Λιμένος Πειραιώς και τον προσδιορισμό της περιοχής αυτής ως περιοχής χρήσεων που αφορούν τα αμέσως εξυπηρετούμενα από τον λιμένα εθνικά, κοινωνικά και οικονομικά συμφέροντα (παρ. 5), διαγράφεται με τις διατάξεις αυτές του νόμου. Εξάλλου, στο άρθρο 4 παρ. 1 και 2 του αν.ν. 1559/1950, όπως η πρώτη από αυτές αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 1220/1981 (Α' 296), ορίζεται ότι στην έννοια της υπό του Ο.Λ.Π. διοικήσεως του λιμένος Πειραιώς περιλαμβάνονται η γενική εκμετάλλευσή του και η δι' αυτού εξυπηρέτηση των συγκοινωνιών και της λειτουργίας του και τα πάσης φύσεως έργα (παρ. 1) και ειδικότερα η επιμέλεια της συντάξεως των μελετών, η εκτέλεση και συντήρηση των έργων, κτιρίων, αποθηκών και υπόστεγων, νεωρείων και δεξαμενών και εν γένει εγκαταστάσεων και μηχανικού εξοπλισμού και παντός μέσου χρήσιμου για τη λειτουργία και εκμετάλλευση του λιμένος, καθώς και η μέριμνα για την προμήθεια των αναγκαιούστων υλικών, μηχανημάτων και λοιπών ειδών. Με τις διατάξεις αυτές ανατίθενται στον ΟΛΠ αρμοδιότητες διοικήσεως του λιμένος, στις οποίες περιλαμβάνεται και η μελέτη και εκτέλεση των πάσης φύσεως λιμενικών και άλλων έργων. Οι αρμοδιότητες δε αυτές ασκούνται εντός του χωροταξικού πλαισίου που θεσπίζεται ευθέως με τις ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 2 του αν.ν. 1559/1950, με τις οποίες καθορίζεται ο λιμένας Πειραιώς ως εμπορευματικός και επιβατικός και προσδιορίζεται η θαλάσσια και χερσαία περιοχή του από τον Ο.Λ.Π. και δεν έχουν ως περιεχόμενο ρυθμίσεις ή μέτρα χωροταξικού σχεδιασμού, ο οποίος κατά την έννοια του Συντάγματος, όπως ίσχυε κατά την έκδοση της προσβαλλομένης πράξης υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, δεδομένου ότι η ειδικότερη χωροθεσία των δραστηριοτήτων εντός της περιοχής αυτής δεν περιλαμβάνεται στην κατά το άρθρο 24 παρ. 2 του Συντάγματος έννοια του χωροταξικού σχεδιασμού. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του επίδικου έργου (σελ. 2-1), το επενδυτικό-αναπτυξιακό πρόγραμμα του Ο.Λ.Π., στα έργα του οποίου αφορούν οι επίδικοι περιβαλλοντικοί όροι, επιδιώκει τις εξής ποιοτικές παρεμβάσεις: «α. Χωροταξικό, διοικητικό και οργανωτικό διαχωρισμό των τριών δραστηριοτήτων του λιμένος, ήτοι της εμπορευματικής, της επιβατικής και της ναυπηγοεπισκευαστικής. β. Παράδοση του κεντρικού λιμένα στην εξυπηρέτηση της επιβατικής και γενικότερα της ακτοπλοϊκής κίνησης, γ. Συγκέντρωση και επαύξηση της δραστηριότητας

εξυπηρέτησης Ε/Κ στο λιμάνι του Ν.Ικονίου, δ. Την οδική σύνδεση της περιοχής του λιμένα (εμπορικού και επιβατικού) με το εθνικό και οδικό δίκτυο». Η πραγματοποίηση αυτών των παρεμβάσεων, που συνδέεται προεχόντως με τη χωρική διευθέτηση των εμπορικών δραστηριοτήτων εντός του λιμένα δια της ανακατανομής τους, ανάλογα με το είδος τους (εμπορευματικές, επιβατικές, ναυπηγοεπισκευαστικές), σε διαφορετικούς χώρους του λιμένα (εμπορευματικές δραστηριότητες Ε/Κ στην περιοχή Ν. Ικονίου Περάματος, εμπορευματικές δραστηριότητες συμβατικού φορτίου στην περιοχή Κερατσινίου - Δραπετσώνας, επιβατικές δραστηριότητες στην περιοχή του Κεντρικού Λιμένας, ναυπηγοεπισκευαστικές δραστηριότητες στην περιοχή Περάματος), εντάσσεται στο περιεχόμενο της γενικής διοίκησης και εκμετάλλευσης του λιμένα με στόχο τη βέλτιστη αποδοτικότητα του, δεν μεταβάλλει δε από απόψεως γενικής χωροταξίας την περιοχή εκμεταλλεύσεως του λιμένα ούτε το επιτρεπόμενο περιεχόμενο των συναφών χρήσεων σε συνάρτηση με τους οριζόμενους από το νόμο σκοπούς του λιμένα και, συνεπώς, δεν συνιστά άσκηση αρμοδιότητας χωροταξικής αναδιάρθρωσης κατά την έννοια του άρθρου 24 παρ. 2 του Συντάγματος, υπαγόμενη στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους. Είναι, συνεπώς, απορριπτέος ως αβάσιμος ο περί του αντιθέτου λόγος ακυρώσεως.

14. Επειδή, στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, όπως αυτό ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως, οριζόταν ότι "Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξη του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα....". Εν όψει της ανωτέρω συνταγματικής επιταγής εκδόθηκε ο ν. 1650/1986 (Α' 160), με τον οποίο θεσπίζονται κανόνες αναφερόμενοι, πλην άλλων, στις προϋποθέσεις και στην διαδικασία για την έγκριση της εγκαταστάσεως δραστηριοτήτων ή εκτελέσεως έργων από τα οποία απειλούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον, και με βάση εξουσιοδοτήσεις των άρθρων 3, 4 παράγραφοι 10 και 11 και 5 παράγραφος 1 του νόμου αυτού αλλά και σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 84/360/ΕΟΚ και 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ε.Κ., εξεδόθη η κοινή υπουργική απόφαση 69269/5387/24.10.1990 (Β' 678) με την οποία καθορίζονται, μεταξύ άλλων, τα απαιτούμενα στοιχεία και προδιαγραφές του περιεχομένου των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθώς και η διαδικασία εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων. Με τις ανωτέρω διατάξεις, το φυσικό περιβάλλον έχει αναχθεί σε αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό προκειμένου να εξασφαλισθεί η οικολογική ισορροπία και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων προς χάρη και των

επομένων γενεών. Όπως προκύπτει δε από την προαναφερθείσα συνταγματική διάταξη, ο συντακτικός νομοθέτης δεν αρκέσθηκε στην πρόβλεψη δυνατότητας να θεσπίζονται μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά επέβαλε στα όργανα του Κράτους που έχουν σχετική αρμοδιότητα να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για την διαφύλαξη του προστατευομένου αγαθού και, ειδικότερα, να λαμβάνουν τα απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά, προληπτικά και κατασταλτικά, μέτρα, παρεμβαίνοντας στον αναγκαίο βαθμό και στην οικονομική ή άλλη ατομική ή συλλογική δραστηριότητα. Κατά την λήψη, εξ άλλου, των μέτρων αυτών τα όργανα της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας οφείλουν, κατά την έννοια της ανωτέρω διατάξεως, ερμηνευομένης εν όψει και των άρθρων 106 και 22 παρ. 1 του Συντάγματος, να σταθμίζουν και άλλους παράγοντες αναγόμενους στο γενικότερο εθνικό και δημόσιο συμφέρον, όπως είναι εκείνοι που σχετίζονται με τους σκοπούς της οικονομικής αναπτύξεως, της αξιοποίησεως του εθνικού πλούτου, της ενισχύσεως της περιφερειακής αναπτύξεως και της εξασφαλίσεως εργασίας στους πολίτες, δηλαδή σκοπούς για τους οποίους λαμβάνεται πρόνοια στο Σύνταγμα και, συγκεκριμένα, στα προαναφερόμενα άρθρα 106 και 22 παρ. 1. Η επιδίωξη όμως των σκοπών αυτών και η στάθμιση των προστατευομένων αντιστοιχών εννόμων αγαθών πρέπει να συμπορεύεται προς την υποχρέωση της Πολιτείας να μεριμνά για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται βιώσιμη ανάπτυξη, στην οποία απέβλεψε ο συντακτικός αλλά και ο κοινοτικός νομοθέτης. Κατά την στάθμιση εξ άλλου αυτή, σε συμμόρφωση προς την αρχή της προλήψεως και προφυλάξεως στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, που απορρέει από τις ανωτέρω διατάξεις, τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας πρέπει να λαμβάνουν προεχόντως υπόψη την τυχόν ύπαρξη ιδιαίτερου κινδύνου για το φυσικό περιβάλλον από την κατασκευή και λειτουργία συγκεκριμένου έργου ή την ανάπτυξη συγκεκριμένης δραστηριότητας και να μη παρέχουν τη σχετική έγκριση αν διαπιστώσουν αιτιολογημένα ότι ο κίνδυνος αυτός, στον οποίο περιλαμβάνεται και ο επαπειλούμενος από ενδεχόμενη πλημμελή λειτουργία του έργου, υπερακοντίζει προδήλως τα προσδοκώμενα οφέλη από την λειτουργία του. Σε κάθε, πάντως, περίπτωση πρέπει, προκειμένου η στάθμιση αυτή να γίνεται κατά τρόπο ανταποκρινόμενο στην ανάγκη προστασίας των εκατέρωθεν διακυβευόμενων εννόμων αγαθών, να εκτίθενται και να συνεκτιμώνται κατά τρόπο επαρκή αφ' ενός μεν ο τρόπος και η μέθοδος κατασκευής και λειτουργίας της συγκεκριμένης εγκαταστάσεως και αφ' ετέρου ο ειδικότερος χαρακτήρας του δημοσίου συμφέροντος, το οποίο προσδοκάται ότι θα εξυπηρετηθεί από το έργο ή την δραστηριότητα αυτή, δεδομένου ότι η κατά τα ανωτέρω επιβαλλόμενη στάθμιση

συναρτάται εκάστοτε με το είδος και την έκταση της επαπειλούμενης βλάβης και την φύση της εξυπηρετούμενης με την εκτέλεση του έργου ανάγκης. Περαιτέρω, σε περίπτωση προσβολής με αίτηση ακυρώσεως των διοικητικών πράξεων που εκδίδονται κατά την διαδικασία, με την οποία τα αρμόδια όργανα της Διοικήσεως εκτιμούν εκ των προτέρων τις αναμενόμενες συνέπειες για το περιβάλλον από σχεδιαζόμενα έργα ή δραστηριότητες και κρίνουν αν και με ποιους όρους μπορεί να πραγματοποιηθεί το έργο ή η δραστηριότητα ώστε να μη παραβιάζεται η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, ο ακυρωτικός δικαστής ερευνά εάν τηρήθηκε συννόμως από ουσιαστική και τυπική άποψη η διαδικασία αυτή και αν τα στοιχεία στα οποία στηρίζεται η ελεγχόμενη διοικητική πράξη είναι σύμφωνα με τους σχετικούς ορισμούς της νομοθεσίας και επαρκή για να προσδώσουν έρεισμα στην πράξη. Ειδικότερα, κατά την άσκηση του ακυρωτικού ελέγχου, στον οποίο περιλαμβάνεται και η πλάνη περί τα πράγματα, ο δικαστής εξετάζει, μεταξύ άλλων, αν η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, που αποτελεί το βασικό μέσο εφαρμογής της αρχής της προλήψεως και προφυλάξεως, ανταποκρίνεται προς τις απαιτήσεις του νόμου και αν το περιεχόμενο της είναι επαρκές ώστε να παρέχεται στα αρμόδια διοικητικά όργανα η δυνατότητα να διακριβώνουν και αξιολογούν τους κινδύνους και τις συνέπειες του έργου ή της δραστηριότητας και να εκτιμούν αν η πραγματοποίηση του είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της οικείας νομοθεσίας και τις συνταγματικές επιταγές, καθώς και αν το προσδοκώμενο από αυτό όφελος τελεί σε σχέση αναλογίας με την τυχόν επαπειλούμενη βλάβη του φυσικού περιβάλλοντος. Η ευθεία, όμως, αξιολόγηση εκ μέρους του δικαστή των συνεπειών ορισμένου έργου ή δραστηριότητας και η κρίση αν η πραγματοποίηση του αντίκειται στην αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης εξέρχονται των ορίων του ακυρωτικού ελέγχου διότι προϋποθέτουν διαπίστωση πραγματικών καταστάσεων, διερεύνηση τεχνικών θεμάτων, ουσιαστικές εκτιμήσεις και στάθμιση στηριζόμενη στις εκτιμήσεις αυτές. Κατ' ακολουθίαν, παράβαση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης, μπορεί να ελεγχθεί ευθέως από τον ακυρωτικό δικαστή μόνον αν από τα στοιχεία της δικογραφίας και με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας προκύπτει ότι η προκαλούμενη από το έργο ή την δραστηριότητα βλάβη για το περιβάλλον είναι μη επανορθώσιμη ή είναι προφανώς δυσανάλογη με το προσδοκώμενο όφελος και έχει τέτοια έκταση και συνέπειες ώστε προδήλως να αντιστρατεύεται την ανωτέρω συνταγματική αρχή (βλ. Ολ. ΣτΕ 613/2002, 3478/2000).

16. Επειδή, στην προκείμενη περίπτωση, όπως προκύπτει από τη μελέτη των

περιβαλλοντικών επιπτώσεων (σελ. 6-1, 6-4, 6-5, 6-9, 6-10, 6-24, 6-26, 6-30 έως 6-34, 6-37, 6-55), κατασκευή και λειτουργία των έργων υποδομής στον σταθμό εμπορευματοκιβωτίων Ν. Ικονίου (προβλήτες II και III) αναμένεται να προκαλέσει τις ακόλουθες επιπτώσεις στο περιβάλλον: α) Κατά τη φάση κατασκευής των έργων: αα) Επιπτώσεις στη μορφολογία και το αισθητικό περιβάλλον: Η κατασκευή-ολοκλήρωση του προβλήτα II δεν αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά τη μορφολογία της περιοχής κυρίως ως προς τη διαμόρφωση της ακτογραμμής. Σημαντικότερη επίπτωση στη μορφή της ακτογραμμής αναμένεται να επέλθει από την κατασκευή του προβλήτα III, η επιφάνεια του οποίου στην ολοκληρωμένη μορφή του θα είναι πολλαπλάσια της ήδη υπάρχουσας. Σημαντικές αλλαγές αναμένονται να επέλθουν στη μορφολογία του θαλάσσιου πυθμένα, όπου θα γίνουν οι απαραίτητες επιχώσεις για τη δημιουργία χερσαίων χώρων. Οι επιπτώσεις στο αισθητικό περιβάλλον αναμένεται να έχουν παροδικό χαρακτήρα και αίρονται μετά το πέρας των εργασιών του έργου, εφόσον θα ληφθεί μέριμνα για την αποκατάσταση του χώρου με την αποκατάσταση του χώρου με την απομάκρυνση κάθε είδους εργοταξιακής εγκατάστασης. ββ) Επιπτώσεις στους υδατικούς πόρους: Τα έργα επεκτάσεως του προβλήτα II και κατασκευής του προβλήτα III αναμένεται να έχουν επιπτώσεις μόνο στο θαλάσσιο περιβάλλον. Οι κύριες εργασίες κατασκευής των προβλητών, που έχουν άμεση σχέση με την ποιότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος είναι: οι επιχώσεις που θα προσθέσουν σημαντικό φορτίο αιωρούμενων σωματιδίων στον ήδη βεβαρυμένο από την άποψη αυτή θαλάσσιο αποδέκτη, η μεταφορά υλικών από το λατομείο του Ο.Λ.Π. στην περιοχή Άκρας Τούρλας Σαλαμίνας, η λειτουργία του εργοταξίου παραγωγής τεχνητών κιβωτοειδών ογκολίθων. Από τη διαδικασία αυτή δεν αναμένονται αξιόλογες επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον, με την προϋπόθεση ότι τα απαιτούμενα υλικά (άμμος, χαλίκι, τσιμέντο) θα διαφυλάσσονται με τη λήψη κατάλληλων μέτρων ώστε να μην οδηγούνται στη θάλασσα υπό συνθήκες έντονης βροχόπτωσης και ισχυρών ανέμων. Επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον ενδέχεται να υπάρξουν από διαρροές πετρελαιοειδών που μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια ανεφοδιασμού των μηχανημάτων και οχημάτων με καύσιμα και ορυκτέλαια, οι οποίες δεν κρίνονται σημαντικές λόγω της υφιστάμενης σημαντικής περιβαλλοντικής υποβάθμισης του θαλάσσιου χώρου, η οποία οφείλεται στη διάθεση μεγάλων ρυπαντικών φορτίων στο θαλάσσιο αποδέκτη απευθείας από τον κεντρικό αποχετευτικό αγωγό του λεκανοπεδίου με αποτέλεσμα να εντοπίζονται υψηλές αποθέσεις οργανικής και ανόργανης ύλης στην περιοχή κατασκευής των προβλητών. γγ) Επιπτώσεις στα οικοσυστήματα: Οι επιπτώσεις στο θαλάσσιο και βενθικό οικοσύστημα του πυθμένα

αναμένεται ότι θα έχουν τοπικό χαρακτήρα, δεν θα είναι μόνιμες και θα εξασθενίσουν σταδιακά μετά το πέρας των εργασιών, ενώ θεωρούνται ασήμαντες οι πιθανότητες να προξενήσουν άλλες μόνιμες διαταραχές στο εξαιρετικά υποβαθμισμένο θαλάσσιο οικοσύστημα: β) Κατά τη φάση λειτουργίας των έργων: αα) Επιπτώσεις στη μορφολογία και στο αισθητικό περιβάλλον της περιοχής: Κατά τη φάση λειτουργίας δεν αναμένεται να υπάρξουν επιπτώσεις στη μορφολογία της περιοχής. Επιπτώσεις στη μορφολογία του πυθμένα αναμένονται εξαιτίας φαινομένων στερεομεταφοράς στην περιοχή των προβλητών, οι οποίες δεν κρίνονται αξιόλογες, διότι με την υπάρχουσα διαμόρφωση των προβλητών δεν έχουν παρατηρηθεί ισχυρά φαινόμενα αερομεταφοράς. Οι αισθητικές επιπτώσεις από τη λειτουργία του νέου εμπορευματικού λιμένα σε σχέση με τη σημερινή εικόνα του αναμένονται θετικές, αφού στόχος των έργων είναι η καλύτερη οργάνωση και ορθολογικότερη κατανομή των δραστηριοτήτων. Το αισθητικό αποτέλεσμα είναι δυνατό να βελτιστοποιηθεί εφόσον δοθεί έμφαση στην καθαριότητα του χώρου, στη δενδροφύτευση αχρησιμοποίητων χώρων του Ο.Λ.Π., τη συντήρηση των μηχανημάτων και την επικράτηση τάξεως και σωστής χωροθετήσεως υλικών και οχημάτων. ββ) Επιπτώσεις στη χωροταξία: Στόχος των λιμενικών έργων στο Ν. Ικόνιο είναι η αντιμετώπιση της προοπτικής μεγάλης αύξησης της ζήτησης υπηρεσιών στον τομέα της διακίνησης εμπορευματοκιβωτίων και η δημιουργία των προϋποθέσεων ώστε να απελευθερωθεί το Κεντρικό Λιμάνι του Πειραιά από τις σχετικές εξυπηρετήσεις και να αποδοθεί στην εξυπηρέτηση της διογκούμενης επιβατικής κίνησης. Οικιστικά δεν αναμένεται να αλλάξει η ευρύτερη περιοχή, διότι είναι ήδη διαμορφωμένη με κυρίαρχα στοιχεία την πυκνή και άναρχη δόμηση και την έλλειψη ελεύθερων και κοινοχρήστων χώρων. Η αύξηση των εμπορικών δραστηριοτήτων αναμένεται να προσελκύσει υπηρεσίες που σχετίζονται με το εμπόριο και τις οικονομικές συναλλαγές. γγ) Επιπτώσεις στους υδατικούς πόρους: Ι. Υγρά απόβλητα: Κατά τη φάση λειτουργίας αναμένονται επιπτώσεις μόνο στη θάλασσα από τα υγρά απόβλητα των κάτωθι δραστηριοτήτων: Τόσο τα λύματα εμπορικών πλοίων (από χώρους υγιεινής, λουτρά, εστιατόρια), όσο και τα υγρά απόβλητα πλοίων (έρμα, εκπλύματα δεξαμενών φορτίου πετρελαιοφόρων πλοίων, πετρελαιοειδή μίγματα χώρων μηχανοστασίου, βαρέα κατάλοιπα πετρελαίου, εκπλύματα δεξαμενών φορτίου και κυτών, επικίνδυνες χημικές ουσίες χύδην ή μίγματα αυτών ή έρμα που περιέχει τέτοιες ουσίες) προβλέπεται ότι θα αυξηθούν. Διάλυση υφαλοχρωμάτων: Η αναμενόμενη αύξηση της κινήσεως πλοίων στον εμπορικό λιμένα αναμένεται να έχει ως συνέπεια την αύξηση της ποσότητας διαλυομένων στη θάλασσα υφαλοχρωμάτων. Υγρά απόβλητα από τις εγκαταστάσεις πετρελαιοειδών

προέρχονται από τους χερσαίους χώρους των εγκαταστάσεων πετρελαιοειδών στην αντίστοιχη ζώνη του προβλήτα III. Λύματα από χερσαίους χώρους υγιεινής. Η πρόσθετη επιβάρυνση του θαλάσσιου αποδέκτη από τις παραπάνω πηγές ρυπάνσεως δεν αναμένεται να είναι ιδιαίτερα σημαντική στο βαθμό που το θαλάσσιο περιβάλλον είναι ήδη υποβαθμισμένο, συσχετίζεται δε με την προοπτική (κατά το χρόνο συντάξεως της μελέτης) λειτουργίας των εγκαταστάσεων δευτεροβάθμιας επεξεργασίας λυμάτων στη Ψυττάλεια, η οποία αναμένεται να αμβλύνει τα προκύπτοντα προβλήματα ρυπάνσεως όχι μόνο στον χώρο του εμπορευματικού λιμένα, αλλά και στον ευρύτερο θαλάσσιο αποδέκτη του Σαρωνικού κόλπου, ενώ με τη λήψη των κατάλληλων μέτρων είναι δυνατή η αντιμετώπιση των όποιων επιπτώσεων στη θαλάσσια περιοχή. II. Στερεά απόβλητα. Αναμένεται αύξηση των στερών αποβλήτων (απορρίμματα από τα προσεγγίζοντα πλοία και τους εργαζόμενους στους προβλήτες) λόγω της αναμενόμενης αύξησης των διακινούμενων πλοίων. δδ) Επιπτώσεις στον κοινωνικοοικονομικό χώρο: Με την κατασκευή του σταθμού E/K «Ελ. Βενιζέλος» στο Ν. Ικόνιο ενισχύεται ο ρόλος του Λιμένος Πειραιώς λόγω της γεωγραφικής του θέσεως, της ενδοχώρας και των βαθών της θαλάσσιας λιμενικής λεκάνης ως σύγχρονου εμπορευματικού λιμένα, παράλληλα δε αυξάνεται η ανταγωνιστικότητα του ως διεθνούς διαμετακομιστικού κέντρου. Οι αναμενόμενες έντονες δραστηριότητες των νέων προβλητών θα δημιουργήσουν νέες προοπτικές αναπτύξεως του Ο.Λ.Π. Η κάλυψη των σημερινών και μελλοντικών αναγκών στην διακίνηση των εμπορευματοκιβωτίων καθώς και η συγκέντρωση της δραστηριότητας αυτής σε συγκεκριμένο χώρο δίνει δυνατότητες περαιτέρω οργανώσεως και αυξήσεως της αποδοτικότητας του λιμένος. Εκτός από τη συγκέντρωση των δραστηριοτήτων μεταφοράς E/K σε συγκεκριμένο τμήμα της λιμενικής ζώνης του Ο.Λ.Π., ο διατιθέμενος χερσαίος χώρος που δημιουργείται (889,280 στρ.) θα είναι σε θέση να καλύψει τις ανάγκες μεταφοράς E/K μέχρι το 2014, οπότε η αναμενόμενη διακίνηση προβλέπεται να φθάσει σε 2.770.000 E/K. Περαιτέρω, για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την κατασκευή των έργων υποδομής στο σταθμό εμπορευματοκιβωτίων του Ν. Ικονίου η Μ.Π.Ε. (σελ. 7-1 και επ. και ιδίως σελ. 7-1 έως 7-4, 7-13 έως 7-18 και 7-21), καθώς και η προσβαλλόμενη πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (βλ. κυρίως παρ. δ' σημ. 2, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 25, 26, 27, 28, 39) περιέχουν σειρά προδιαγραφών και μέτρων που δεσμεύουν τον κύριο των έργων και τον ανάδοχο και τους τυχόν υπεργολάβους. Εξάλλου, οι επιδιωκόμενοι από το επενδυτικό-αναπτυξιακό πρόγραμμα του Ο.Λ.Π. στόχοι δημοσίου συμφέροντος, οι οποίοι εκτέθηκαν στη σκέψη 13, τεκμηριώνονται με βάση τις υφιστάμενες και

μελλοντικές ανάγκες στους τομείς αυτούς ως εξής (σελ. 3-17 έως 3-25 της ΜΠΕ): Η επιβατική κίνηση του Λιμένος Πειραιώς εξυπηρετείται σχεδόν αποκλειστικά από τον κεντρικό λιμένα, η ακτινική δε διάρθρωση των δρόμων ναυσιπλοΐας στο Αιγαίο με κέντρο τον Πειραιά τον έχει αναδείξει στον σημαντικότερο εθνικής και υπερτοπικής σημασίας λιμένα όσον αφορά την εξυπηρέτηση της ατμοπλοϊκής κινήσεως όλου του νησιωτικού συμπλέγματος του Αιγαίου σε βαθμό που οι μεταφορές και ο ανεφοδιασμός της νησιωτικής Ελλάδας να εξαρτώνται σε μέγιστο βαθμό από τον λιμένα αυτόν. Σε σχέση με την συνολική επιβατική κίνηση όλων των λιμένων της χώρας ο Πειραιάς υπολογίζεται ότι διακινεί το 30% περίπου του συνόλου. Το λιμάνι του Πειραιά είναι το τρίτο μεγαλύτερο της χώρας στη διακίνηση εμπορευμάτων (μετά την Ελευσίνα και τη Θεσσαλονίκη) εξυπηρετώντας το 8% της συνολικής εμπορευματικής κινήσεως με στοιχεία του 1990. Η κίνηση εξωτερικού καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής κινήσεως (52% του συνόλου). Ελάχιστη από την κίνηση αυτή είναι η διαμετακομιστική (0,5 του συνόλου), ενώ σημαντική είναι η κίνηση μεταφόρτωσης μεταξύ κυρίων και δευτερευουσών τακτικών γραμμών. Η κίνηση αυτή αποτελεί σχεδόν εξ ολοκλήρου μεταφόρτωση εμπορευματοκιβωτίων στους υφιστάμενους δύο σταθμούς E/K του Πειραιά (Ελ. Βενιζέλος και Βασιλειάδης). Από το σύνολο της εμπορευματικής κίνησης του Λιμένος Πειραιώς το 40% περίπου αφορά ομαδοποιημένο φορτίο που είναι σχεδόν αποκλειστικά φορτίο σε E/K Ο.Λ.Π., λαμβάνοντας υπόψη μια μέση ετήσια αύξηση 7% μέχρι το 2013, προέβλεψε με το σχέδιο ανάπτυξης και ανασυγκρότησης του λιμένα Πειραιά την ανάπτυξη στο Ν. Ικόνιο του νέου σταθμού E/K. Από τα δεδομένα αυτά συνάγεται ότι η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων αναφέρεται με πληρότητα και λεπτομερώς στις συνέπειες στο περιβάλλον που αναμένεται να προκύψουν από την κατασκευή και λειτουργία του Σταθμού E/K «Ελ. Βενιζέλος», ώστε να παρασχεθεί στα αρμόδια για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων όργανα της Διοικήσεως η δυνατότητα να διακριβώσουν και αξιολογήσουν τους κινδύνους και τις συνέπειες των έργων και να εκτιμήσουν αφενός αν η πραγματοποίησή τους είναι σύμφωνη προς τις κείμενες διατάξεις και αφετέρου αν το προσδοκώμενο από αυτήν όφελος τελεί σε σχέση αναλογίας προς την επαπειλούμενη βλάβη του περιβάλλοντος. Ειδικότερα, από τα παρατιθέμενα στοιχεία που αφορούν αφενός τις απειλούμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε συνδυασμό με τα προβλεπόμενα μέτρα αντιμετώπισης τους και αφετέρου τις αναμενόμενες θετικές επιπτώσεις των έργων αναφορικά με την μελλοντική ορθολογική οργάνωση και ανάπτυξη των εν γένει λιμενικών δραστηριοτήτων και ιδίως των σχετικών με την ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό των

παρεχομένων υπηρεσιών στους τομείς της επιβατικής και εμπορευματικής κινήσεως, ουδόλως συνάγεται ευθεία παράβαση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης, εφόσον με βάση τα δεδομένα της κοινής πείρας δεν πιθανολογείται ανεπανόρθωτη βλάβη του περιβάλλοντος ούτε προφανώς δυσανάλογη βλάβη αυτού σε σχέση με το προσδοκώμενο όφελος, και μάλιστα σε έκταση κι συνέπειες που να αντιστρατεύεται προδήλως την ως άνω αρχή. Ειδικότερα, ενόψει των δεδομένων που παρατίθενται στη ΜΠΕ σε σχέση με την αναμενόμενη συνολική αύξηση της κίνησης Ε/Κ καθώς και την κίνηση μεταφορτώσεως Ε/Κ σε άλλα πλοία η κατασκευή των προβλητών II και III, με την οποία επιδιώκεται και η πρόσκτηση επιφανειών αποθέσεως των εμπορευματοκιβωτίων, δεν συνεπάγεται επιβάρυνση του περιβάλλοντος δυσανάλογη, και μάλιστα προδήλως, προς το προσδοκώμενο όφελος, αφού, με τα ανωτέρω δεδομένα, δικαιολογείται, και κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, η απόθεση των Ε/Κ επί των προβλητών, όσο το δυνατόν εγγύτερα στις θέσεις μεταφορτώσεώς τους. Συνεπώς, οι λόγοι ακυρώσεως, με τους οποίους προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη έγκριση περιβαλλοντικών όρων είναι ακυρωτέα, διότι με αυτήν εγκρίνεται η επίχωση μεγάλης θαλάσσιας έκτασης με αποτέλεσμα την αλλοίωση της ακτογραμμής και την πρόκληση δυσανάλογα βαρείας περιβαλλοντικής βλάβης, δεδομένου ότι η επέμβαση αυτή αποσκοπεί στη δημιουργία αποθηκευτικών χώρων, χωρίς να αιτιολογείται η αναγκαιότητά της έναντι της επιλογής άλλου χώρου στην ξηρά για την ανάπτυξη της εν λόγω αποθηκευτικής δραστηριότητας και χωρίς να επιβάλλεται η κατασκευή των προβλητών II και III από τις ανάγκες ελλιμενισμού σκαφών, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

17. Επειδή, από τα εκτεθέντα στην προηγούμενη παράγραφο στοιχεία της Μ.Π.Ε. προκύπτει ότι από την κατασκευή και λειτουργία των έργων υποδομής του Σταθμού Ε/Κ Ν. Ικονίου δεν αναμένονται επιπτώσεις σε παρακείμενες θαλάσσιες περιοχές, όπως ο κόλπος της Ελευσίνας, δεδομένου ότι στη θαλάσσια περιοχή κατασκευής των έργων δεν παρατηρούνται ισχυρά ρεύματα ούτε αξιόλογα φαινόμενα στερεομεταφοράς και, πάντως, η προσβαλλόμενη πράξη περιλαμβάνει συγκεκριμένους όρους για την αντιμετώπιση επεισοδίων ρύπανσης της θάλασσας. Εξάλλου, από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ότι θα προκληθεί οπτική ή άλλη βλάβη σε υφιστάμενα επί των νήσων Σαλαμίνας και Ψυττάλειας αρχαία μνημεία ούτε ότι τέθηκαν με οποιοδήποτε τρόπο υπόψη της Διοικήσεως σχετικά στοιχεία που δεν αξιολογήθηκαν επαρκώς. Τέλος, από κανένα στοιχείο του φακέλου δεν προκύπτει ότι στην πιο πάνω θαλάσσια περιοχή υπάρχουν αρχαία ναυάγια που δεν έχουν ερευνηθεί

και θα υποστούν βλάβη από την κατασκευή των έργων ούτε ότι τέθηκαν υπόψη της Διοικήσεως συγκεκριμένα σχετικά στοιχεία που δεν αξιολογήθηκαν. Με αυτά τα δεδομένα πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως ότι η προσβαλλόμενη έγκριση περιβαλλοντικών όρων δεν έλαβε υπόψη τις συνέπειες από την επερχόμενη στένωση της διόδου μεταξύ λιμένος Ν. Ικονίου και Ψυττάλειας και Σαλαμίνας και τους συναφείς κινδύνους από ατυχηματική ρύπανση στην περιοχή αυτή και στην περιοχή του Κόλπου της Ελευσίνας και περαιτέρω ως αναπόδεικτος κατά την πραγματική τους βάση οι λόγοι που στηρίζονται σε επίκληση δυσμενών συνεπειών σε υπάρχοντα στην περιοχή αρχαία μνημεία και ιστορικούς τόπους. Τέλος, πρέπει να απορριφθεί ως αόριστος και ανεπίδεκτος δικαστικής εκτιμήσεως ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι από την προσβαλλόμενη πράξη αγνοείται η ιστορικότητα της περιοχής ως θεάτρου της Ναυμαχίας της Σαλαμίνας.

18. Επειδή, κατά το άρθρο 9 παρ. 4 της Κ.Υ.Α. 69269/5387/1990, η απόφαση, με την οποία εγκρίνονται περιβαλλοντικοί όροι, πρέπει να αναφέρεται στις ειδικές οριακές τιμές εκπομπής ρυπαντικών φορτίων και συγκεντρώσεων και στις ειδικές οριακές τιμές στάθμης θορύβου και δονήσεων, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. Κατά την έννοια αυτών των διατάξεων η απόφαση εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων μπορεί να αναφέρεται στον καθορισμό των οριακών τιμών δια παραπομπής στα όρια που τίθενται από τις εκάστοτε ισχύουσες για κάθε κατηγορία οχλήσεων κανονιστικές διατάξεις. Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι, κατά παράβαση των ως άνω διατάξεων, δεν τέθηκαν όρια των ως άνω οριακών τιμών κατόπιν ειδικής εξετάσεως των συγκεκριμένων έργων και των επιπτώσεων τους στην περιοχή, είναι απορριπτέος εφόσον στην προσβαλλόμενη πράξη ορίζεται ότι επιβάλλεται η τήρηση των ορίων που προβλέπονται ως προς τα ανωτέρω στοιχεία με τις αντίστοιχες Υπουργικές Αποφάσεις ή Πράξεις Υπουργικού Συμβουλίου, οι οποίες και μνημονεύονται στην πράξη αυτή.

19. Επειδή, κατά το άρθρο 9 παρ. 4 εδ. δ' της Κ.Υ.Α. 69269/5387/1990 η απόφαση εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων πρέπει να αναφέρεται, μεταξύ άλλων, «στα τεχνικά έργα και μέτρα αντιρρύπανσης ή γενικότερα αντιμετώπισης της υποβάθμισης του περιβάλλοντος που επιβάλλεται να κατασκευασθούν, λαμβανομένης υπόψη της καλύτερης διαθέσιμης τεχνολογίας, με τον όρο ότι η εφαρμογή τέτοιων μέτρων δεν συνεπάγεται υπερβολικό κόστος». Εξάλλου, κατά το άρθρο «παρ. 4 του ν. 1650/1986, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, η έγκριση των

περιβαλλοντικών όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες της πρώτης κατηγορίας γίνεται μέσα σε 60 ημέρες από την υποβολή των απαιτούμενων δικαιολογητικών. Κατά την έννοια αυτής της διατάξεως, ακόμη και αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία των 60 ημερών από την υποβολή των δικαιολογητικών, η Διοίκηση δεν κωλύεται να εκδώσει μεταγενεστέρως πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων κατασκευής έργου ή δραστηριότητας, με την οποία μπορούν να επιβληθούν και όροι διαφορετικοί από τους προβλεπόμενους στη υποβληθείσα από τον ενδιαφερόμενο μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, αν κριθεί αιτιολογημένα ότι οι επιβαλλόμενοι αυτοί όροι είναι απαραίτητοι για την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος (ΣτΕ 3635, 455/2003). Εξάλλου, με την πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων η Διοίκηση δύναται να παραπέμπει στους προτεινόμενους από τη Μ.Π.Ε. όρους, εφόσον αυτοί διατυπώνονται κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο, και κατά μείζονα λόγο επιτρέπεται η παραπομπή στους προτεινόμενους από Μ.Π.Ε. όρους προς συμπλήρωση ή διευκρίνιση των όρων που προβλέπονται ρητώς στην ίδια την εγκριτική πράξη. Στην προκείμενη περίπτωση η προσβαλλόμενη πράξη περιέχει στην παρ. δ΄ σημεία 2 και 39 σειρά συγκεκριμένων μέτρων αντιρρύπανσης, και αντριμετώπισης της υποβάθμισης του περιβάλλοντος γενικότερα συμπληρωματικώς δε και διευκρινιστικώς προς τα μέτρα αυτά παραπέμπει και στα αναφερόμενα στη Μ.Π.Ε. μέτρα. Με τα δεδομένα αυτά και ενόψει του ότι οι αιτούντες δεν προβάλλουν ειδικότερες αιτιάσεις σε σχέση με το περιεχόμενο των περιβαλλοντικών όρων που προτείνονται από την Μ.Π.Ε., είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι δεν είναι νόμιμη η παραπομπή σε όρους που δεν περιλαμβάνονται στο σώμα της προσβαλλόμενης διοικητικής πράξης ούτε σε άλλη διοικητική πράξη και ότι είναι ακυρωτέα η προσβαλλόμενη πράξη, η οποία με τους όρους 25 έως 40 παραπέμπει στους περιβαλλοντικούς όρους που αναφέρονται στη Μ.Π.Ε. χωρίς να τους περιγράφει κατά το περιεχόμενό τους.

20. Επειδή, τέλος, στην παρ. 15 της προσβαλλόμενης πράξης αναφέρεται ότι «Απαγορεύεται η ανεξέλεγκτη απόρριψη στα νερά ή στο έδαφος ορυκτελαίων, που προκύπτουν από τη διαδικασία αλλαγής λαδιών στα μηχανήματα ή τα οχήματα. Η διάθεση τους θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην Κ.Υ.Α. 71560/3053/85 (ΦΕΚ 665 Β/85)». Κατά το χρόνο εκδόσεως της προσβαλλόμενης πράξης εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων ίσχυε η Κ.Υ.Α. 98012/2001/6.12.1995 «Καθορισμός μέτρων και όρων για τη διαχείριση χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων» ((Β'

40/19.1.1996), με τα άρθρα 18 και 19 της οποίας είχε καταργηθεί από 19.1.1996 η Κ.Υ.Α. 71560/3053/1985, πλην, όμως, και η εν λόγω Κ.Υ.Α. 98012/2001/6.12.1995 καταργήθηκε από 2.3.2004, σύμφωνα με τα άρθρα 14 και 15 του π.δ/τος 82/2004 (Β' 64/2.3.2004). Εν όψει των ανωτέρω και κατά την πρόδηλη έννοια του όρου της παρ. 15 της προσβαλλόμενης πράξης, η διάθεση των άχρηστων ορυκτελαίων που προκύπτουν από την αλλαγή λαδιών στα μηχανήματα και οχήματα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις ισχύουσες κατά το χρόνο εκτέλεσης των σχετικών εργασιών ισχύουσες εκάστοτε διατάξεις, η δε εσφαλμένη αναφορά της προσβαλλόμενης πράξης σε κανονιστικό πλαίσιο που δεν ίσχυε κατά το χρόνο εκδόσεως της δεν επηρεάζει τη νομιμότητα του προαναφερθέντος όρου και της πράξεως στο σύνολο της. Κατόπιν τούτων πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων, η οποία εκδόθηκε στις 12.7.1996, μη νομίμως, ως μη λαβούσα υπόψη την ισχύουσα ρύθμιση, με τον όρο της παρ. 15 παραπέμπει ως προς τη διάθεση των ορυκτελαίων στην Κ.Υ.Α. 71560/3053/1985 (Β' 665), η οποία είχε ήδη καταργηθεί από τις 19.1.1996.

21. Επειδή, κατόπιν τούτων, πρέπει να απορριφθεί στο σύνολο της η κρινόμενη αίτηση και να γίνει δεκτή η ασκηθείσα παρέμβαση.

ΣΤΕ 4530/2009

[Προϋποθέσεις για την έκδοση Πιστοποιητικού του Δασάρχη σχετικά με τη μη καταστροφή από πυρκαγιά ακινήτου εκτός σχεδίου μετά την 11.6.1975]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Όλγα Παπαδοπούλου*

Δικηγόροι: *Σ. Βλαχόπουλος, Π. Αθανασούλης*

Επιβάλλεται για τα ιδιωτικά δάση και τις ιδιωτικές δασικές εκτάσεις που έχουν καταστραφεί από πυρκαγιά απαγόρευση μεταβιβάσεως με δικαιοπραξία εν ζωή, η οποία συνεπάγεται κατάτμησή τους, καθώς και μεταβιβάσεως, με τον ίδιο τρόπο, ιδανικών μεριδίων. Περαιτέρω δε, ανατίθεται στην οικεία δασική αρχή η διοικητικού χαρακτήρα αρμοδιότητα, να βεβαιώνει τη συνδρομή ή μη του παραπάνω κωλύματος μεταβιβάσεως με σχετικό πιστοποιητικό, το οποίο πρέπει να είναι πρόσφατο σε σχέση με την επιχειρούμενη δικαιοπραξία και να προσαρτάται στην πράξη μεταβιβάσεως επί ποινή ακυρότητας της δικαιοπραξίας και το οποίο, συνεπώς, αποτελεί το μόνο νόμιμο μέσο για την απόδειξη της μη συνδρομής του κωλύματος η αρμόδια δασική αρχή, οφείλει να προβεί σε αιτιολογημένη παρεμπίπτουσα έρευνα και κρίση και για τον χαρακτήρα του ακινήτου ως ιδιωτικού δάσους ή ιδιωτικής δασικής εκτάσεως, με βάση τα στοιχεία που διαθέτει ή τα στοιχεία που τίθενται υπόψη της από τον ενδιαφερόμενο ιδιώτη, χωρίς να απαιτείται για τη χορήγηση του πιστοποιητικού η έκδοση πράξεως χαρακτηρισμού, ούτε η οριστική επίλυση του ιδιοκτησιακού ζητήματος από τα πολιτικά δικαστήρια, με αμετάκλητη ή τελεσίδικη απόφαση.

Η πράξη του Δασάρχη με την οποία εκδηλώθηκε, με νέα εν μέρει αιτιολογία, η άρνηση της αρμόδιας διοικητικής αρχής να χορηγήσει στην αιτούσα το αιτηθέν πιστοποιητικό, κατ' απόρριψη της ως άνω από 28.11.2005 αιτήσεώς της κατά της αρχικής 5717/13.7.2005 πράξεως του ιδίου Δασάρχη, συνιστά εκτελεστή διοικητική πράξη. Η πράξη δε αυτή, η οποία θεωρείται ως συμπροσβαλλόμενη με την κρινόμενη αίτηση και ως η μόνη παραδεκτώς προσβαλλόμενη, υπόκειται στον ακυρωτικό έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ. ΣΕ 2317/2004). Περαιτέρω, η κρινόμενη αίτηση ασκείται με έννομο συμφέρον και παραδεκτώς, κατά τα λοιπά.

Εφόσον από τα στοιχεία που είχε στη διάθεση του το Δασαρχείο Πεντέλης δεν προέκυπτε ότι η επίδικη έκταση είναι ιδιωτική, η δε αιτούσα δεν προσκόμισε κανένα

στοιχείο προς απόδειξη του ισχυρισμού της ότι η έκταση αυτή ανήκει στην ιδιοκτησία της, νομίμως απορρίφθηκε με την παραδεκτώς προσβαλλόμενη πράξη του Δασάρχη Πεντέλης η προαναφερθείσα αίτηση της.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση (α) της 5717/13.7.2005 πράξεως του Δασάρχη Πεντέλης, με την οποία ο εν λόγω Δασάρχης αφενός εγνώρισε στην αιτούσα ότι, προκειμένου να της χορηγηθεί πιστοποιητικό, σύμφωνα με το άρθρο 35 του ν. 998/1979, περί του ότι ακίνητο εκτάσεως 4.144 τμ, ευρισκόμενο εκτός σχεδίου πόλεως στη θέση Φυλακείο της περιοχής Εκάλης Αττικής και φερόμενο ως ανήκον σ' αυτήν κατά κυριότητα, δεν έχει καταστραφεί από πυρκαγιά μετά τις 11.6.1975, απαιτείται «1) να έχει κριθεί οριστικά και τελεσίδικα η συγκεκριμένη έκταση ως δάσος ή δασική και 2) να είναι λυμένο το ιδιοκτησιακό καθεστώς της έναντι του Δημοσίου», και αφετέρου αρνήθηκε τη χορήγηση του πιστοποιητικού, με την αιτιολογία ότι δεν συντρέχουν για το ως άνω ακίνητο οι προαναφερθείσες δύο προϋποθέσεις (β) της σιωπηρής απορρίψεως της από 28.11.2005 «αιτήσεως ιεραρχικής προσφυγής» της αιτούσας προς τη Διεύθυνση Δασών Ανατολικής Αττικής κατά του προαναφερθέντος 5717/13.7.2005 εγγράφου του Δασάρχη Πεντέλης και (γ) κάθε συναφούς πράξεως ή παραλείψεως της Διοικήσεως, ιδίως δε του 4366/16.12.2005 εγγράφου της Διευθύνσεως Δασών Ανατολικής Αττικής προς το Δασαρχείο Πεντέλης, με το οποίο παρέχονται απαντήσεις επί ερωτήματος για τον περαιτέρω χειρισμό της επίδικης υποθέσεως.

3. Επειδή, η υπόθεση παραπέμφθηκε προς εκδίκαση στην επταμελή σύνθεση, με την υπ' αριθμ. 2872/2007 απόφαση του Τμήματος, ενόψει της σπουδαιότητας ανακύψαντος ζητήματος, αναφερομένου στην ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 35 παρ. 2 του ν. 998/1979.

4. Επειδή, το άρθρο 35 του ν. 998/1979 (Α' 289) ορίζει ότι: «1. Ιδιωτικά δάση και δασικά εκτάσεις ή μέρη τούτων καταστραφέντα από 11 Ιουνίου 1975, ή

καταστρεφόμενα εφεξής, εκ πυρκαϊάς δεν δύνανται να μεταβιβασθούν εν κατατμήσει, ουδέ κατ' ιδανικά μερίδια, δια δικαιοπραξίας εν ζωή επί τριάκοντα έτη από της τοιαύτης καταστροφής των. 2. Εις τας δικαιοπραξίας εν ζωή περί μεταβιβάσεως ιδιωτικού δάσους ή δασικής εκτάσεως ολοκλήρου, μέρους τούτων ή ιδανικού μεριδίου προσαρτάται πιστοποιητικόν της αρμοδίας δασικής αρχής ότι το μεταβιβαζόμενον δεν κατεστράφη εκ πυρκαϊάς μετά την 11ην Ιουνίου 1975 και εις πάσαν εφεξής περίπτωσιν κατά την τελευταίαν τριακονταετίαν από της 11ης Ιουλίου 1975, άλλως η δικαιοπραξία τυγχάνει άκυρος».

5. Επειδή, με τις διατάξεις του προαναφερόμενου άρθρου 35 του ν. 998/1979 επιβάλλεται για τα ιδιωτικά δάση και τις ιδιωτικές δασικές εκτάσεις που έχουν καταστραφεί από πυρκαγιά απαγόρευση μεταβιβάσεως με δικαιοπραξία εν ζωή, η οποία συνεπάγεται κατάτμησή τους, καθώς και μεταβιβάσεως, με τον ίδιο τρόπο, ιδανικών μεριδίων. Περαιτέρω δε, ανατίθεται στην οικεία δασική αρχή η διοικητικού χαρακτήρα αρμοδιότητα, να βεβαιώνει τη συνδρομή ή μη του παραπάνω κωλύματος μεταβιβάσεως με σχετικό πιστοποιητικό, το οποίο πρέπει να είναι πρόσφατο σε σχέση με την επιχειρούμενη δικαιοπραξία και να προσαρτάται στην πράξη μεταβιβάσεως επί ποινή ακυρότητος της δικαιοπραξίας και το οποίο, συνεπώς, αποτελεί το μόνο νόμιμο μέσο για την απόδειξη της μη συνδρομής του κωλύματος. Εξ άλλου, η αρμόδια δασική αρχή, προκειμένου να ασκήσει την αρμοδιότητα της κατά τις ανωτέρω διατάξεις με την έκδοση του προαναφερθέντος πιστοποιητικού, οφείλει να προβεί σε αιτιολογημένη παρεμπίπτουσα έρευνα και κρίση και για τον χαρακτήρα του ακινήτου ως ιδιωτικού δάσους ή ιδιωτικής δασικής εκτάσεως, με βάση τα στοιχεία που διαθέτει ή τα στοιχεία που τίθενται υπόψη της από τον ενδιαφερόμενο ιδιώτη, χωρίς να απαιτείται για τη χορήγηση του πιστοποιητικού η έκδοση πράξεως χαρακτηρισμού, κατά τη διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979, ούτε η οριστική επίλυση του ιδιοκτησιακού ζητήματος από τα πολιτικά δικαστήρια, με αμετάκλητη ή τελεσίδικη απόφαση. Και τούτο διότι το άρθρο 35 του ν. 998/1979 απαγορεύει την εν κατατμήσει ή κατ'ιδανικά μερίδια μεταβίβαση ιδιωτικών δασών και δασικών εκτάσεων που καταστράφηκαν από πυρκαγιά και, συνεπώς, η χορήγηση του πιστοποιητικού προϋποθέτει τη διαπίστωση της συνδρομής και των σχετιζομένων με την ως άνω απαγόρευση προϋποθέσεων του νόμου που συναρτώνται με το ιδιοκτησιακό καθεστώς του ακινήτου. Η κρίση δε της δασικής αρχής για τον χαρακτήρα της εκτάσεως ως ιδιωτικού δάσους ή ιδιωτικής δασικής εκτάσεως, όπως και η κρίση της για την καταστροφή της ή μη από πυρκαγιά, ελέγχεται ακυρωτικώς, ως προς τη νομιμότητα

και επάρκεια της αιτιολογίας της. Κατά τη γνώμη, όμως, του Προέδρου του Τμήματος και της Παρέδρου Ρ. Γιαννουλάτου, κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, αποκλειστικό περιεχόμενο του παραπάνω πιστοποιητικού αποτελεί η βεβαίωση εάν συντρέχει ή όχι το πραγματικό γεγονός που συνιστά το προαναφερόμενο κώλυμα, η δε χορήγηση του δεν ενέχει, με οποιονδήποτε τρόπο, αναγνώριση εμπράγματων δικαιωμάτων για την έκταση, την οποία αφορά. Κατά συνέπεια, για την έκδοση του πιστοποιητικού δεν εξετάζονται ιδιοκτησιακά δικαιώματα, η δε αρμόδια δασική αρχή δεν παρεμποδίζεται να προβεί στις προβλεπόμενες από το νόμο ενέργειες προκειμένου να προστατεύσει τυχόν εμπράγματα δικαιώματα του Δημοσίου, η αναγνώριση των οποίων, σε περίπτωση αμφισβητήσεως, ανήκει τελικώς στα πολιτικά δικαστήρια (βλ. ΣΕ 2317/2004).

6. Επειδή, εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Η αιτούσα Ε. Π., με αίτηση που κατατέθηκε στο Δασαρχείο Πεντέλης στις 16.6.2005, ζήτησε να της χορηγηθεί το προβλεπόμενο στο προαναφερθέν άρθρο 35 του ν. 998/1979 πιστοποιητικό, για ακίνητο εμβαδού 4.144 τμ, το οποίο χαρακτηρίζεται στην ως άνω αίτηση ως «δασοτεμάχιο [ευρισκόμενο] εκτός σχεδίου πόλεως και εντός ζώνης εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως του οικισμού Εκάλης Αττικής». Σύμφωνα με την ίδια αίτηση, το επίδικο δασοτεμάχιο ανήκει στην ιδιοκτησία της αιτούσας, ευρίσκεται στη θέση «Φυλακείο», στη συμβολή των οδών Γ. και Ο. και αποτυπώνεται στο σχετικό τοπογραφικό διάγραμμα του τοπογράφου μηχανικού Ι. Μ., το οποίο επισυνάπτεται στην αίτηση αυτή. Επί της ως άνω αιτήσεως εκδόθηκε η προσβαλλόμενη με την κρινόμενη αίτηση 5717/13.7.2005 πράξη του Δασάρχη Πεντέλης, με το ακόλουθο περιεχόμενο: «Σε απάντηση της ... αίτησης σας ... σας γνωρίζουμε ότι η έκδοση σχετικής βεβαίωσης προϋποθέτει: 1) να έχει κριθεί οριστικά και τελεσίδικα η συγκεκριμένη έκταση ως δάσος ή δασική και 2) να είναι λυμένο το ιδιοκτησιακό καθεστώς της έναντι του Δημοσίου. Επειδή από το Αρχείο της Υπηρεσίας μας δεν προκύπτει να ισχύουν οι παραπάνω δύο προϋποθέσεις, δεν είναι δυνατή η χορήγηση της αιτούμενης βεβαίωσης». Ακολούθως, με την από 21.11.2005 αίτησή της η αιτούσα ζήτησε από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών να δώσει εντολή στον Δασάρχη Πεντέλης για την άμεση χορήγηση του προαναφερθέντος πιστοποιητικού και στις 28.11.2005 κατέθεσε και στη Διεύθυνση Δασών Ανατολικής Αττικής αίτηση με το αυτό περιεχόμενο. Προκειμένου να επιληφθεί εκ νέου του ανωτέρω αιτήματος κατόπιν σχετικής εισαγγελικής παραγγελίας, ο ανωτέρω Δασάρχης απηύθυνε ερώτημα στη Διεύθυνση Δασών Ανατολικής Αττικής, για τον περαιτέρω χειρισμό της υποθέσεως με

το 10793/6.12.2005 έγγραφό του. Η Υπηρεσία δε αυτή, με το 4366/16.12.2005 έγγραφό της, απάντησε ότι το άρθρο 35 θέτει ως προϋπόθεση, για την έκδοση σχετικού πιστοποιητικού, την αναγνώριση του δάσους ή της δασικής εκτάσεως ως ιδιωτικών «με έναν από τους νόμιμους τρόπους» και ότι, σύμφωνα με την 160561/1000/23.2.1979 κοινή υπουργική απόφαση, «εκτάσεις που υπάγονται στη δασική νομοθεσία και δεν περιλαμβάνονται στο δεδικασμένο της υπ' αριθμ. 1230/1991 απόφασης του Αρείου Πάγου καθώς και των άλλων δικαστικών αποφάσεων με τις οποίες έχουν αναγνωρισθεί τρίτοι σε αντιδικία με το Δημόσιο κύριοι των διεκδικηθεισών εκτάσεων» θεωρούνται δημόσιες. Στη συνέχεια ο Δασάρχης Πεντέλης με την 10793/ΠΕ/16.2.2006 πράξη του αρνήθηκε και πάλι να χορηγήσει στην αιτούσα το πιστοποιητικό του άρθρου 35 του ν. 998/1979, κατ' επίκληση του περιεχομένου του ανωτέρω 4366/16.12.2005 εγγράφου της Διευθύνσεως Δασών.

7. Επειδή, ενόψει του περιεχομένου του προβλεπομένου στις διατάξεις του άρθρου 35 του ν. 998/1979 πιστοποιητικού και του χαρακτήρα της σχετικής αρμοδιότητας της δασικής αρχής, η προαναφερθείσα 10793/ΠΕ/16.2.2006 πράξη του Δασάρχη Πεντέλης, με την οποία εκδηλώθηκε, με νέα εν μέρει αιτιολογία, η άρνηση της αρμόδιας διοικητικής αρχής να χορηγήσει στην αιτούσα το αιτηθέν πιστοποιητικό, κατ' απόρριψη της ως άνω από 28.11.2005 αιτήσεώς της κατά της αρχικής 5717/13.7.2005 πράξεως του ιδίου Δασάρχη, συνιστά εκτελεστή διοικητική πράξη. Η πράξη δε αυτή, η οποία θεωρείται ως συμπροσβαλλόμενη με την κρινόμενη αίτηση και ως η μόνη παραδεκτώς προσβαλλόμενη, υπόκειται στον ακυρωτικό έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ. ΣΕ 2317/2004). Περαιτέρω, η κρινόμενη αίτηση ασκείται με έννομο συμφέρον και παραδεκτώς, κατά τα λοιπά.

8. Επειδή, όπως έγινε δεκτό ανωτέρω, η αρμόδια δασική αρχή, προκειμένου να ασκήσει την αρμοδιότητά της, κατά τις ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 35 του ν. 998/1979, με την έκδοση του οικείου πιστοποιητικού, εφόσον δεν έχει επιλυθεί οριστικώς από τα πολιτικά δικαστήρια το ιδιοκτησιακό καθεστώς του ακινήτου, το οποίο αφορά το αιτούμενο πιστοποιητικό οφείλει να προβεί σε αιτιολογημένη παρεμπίπτουσα έρευνα και κρίση για τον χαρακτήρα του ακινήτου ως ιδιωτικού δάσους ή ιδιωτικής δασικής εκτάσεως, με βάση τα στοιχεία που διαθέτει ή τα στοιχεία

που τίθενται υπόψη της από τον ενδιαφερόμενο ιδιώτη. Εν προκειμένω, όπως

προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου που εκτίθενται στη σκέψη 6, η αιτούσα, με την υποβληθείσα στο Δασαρχείο Πεντέλης στις 16.6.2005 αίτησή της, ισχυρίσθηκε ότι είναι ιδιοκτήτρια δασοτεμαχίου εμβαδού 4.144 τ.μ. σε συγκεκριμένη θέση, επισυνάπτοντας στην αίτηση αυτή μόνο τοπογραφικό διάγραμμα, στο οποίο αποτυπώνονται δύο όμορες εκτάσεις, ειδικότερα δε (α) έκταση με τα στοιχεία Ε, Κ, Ι, Θ, Η, Δ, εμβαδού 4.144,19 τ.μ., φερόμενη ως «ιδιοκτησία Σ. Ι. Π.», και (β) έκταση με τα στοιχεία Α, Β, Γ, Δ, Ε; Ζ, Α, συνολικού εμβαδού 7.044,10 τμ, η οποία, κατά το διάγραμμα αυτό, είναι «ιδιοκτησίας Α. Θ. Η.» και «εμπίπτει στη μείζονα περιοχή για την οποία εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 160561/1000/23.2.1979 κοινή υπουργική απόφαση». Εξ άλλου, η αιτούσα, τελούσα υπό την αντίληψη ότι η αρμόδια δασική αρχή δεν ερευνά το ιδιοκτησιακό καθεστώς της εκτάσεως για την χορήγηση πιστοποιητικού δυνάμει του άρθρου 35 του ν. 998/1979 (βλ. σχετικώς τις προαναφερθείσες αιτήσεις της στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών και στη Διεύθυνση Δασών Ανατολικής Αττικής), ούτε μεταγενεστέρως προσεκόμισε στη Διοίκηση στοιχεία προς απόδειξη του ισχυρισμού της ότι είναι ιδιοκτήτρια της επίδικης εκτάσεως. Υπό τα δεδομένα, όμως, αυτά, εφόσον δηλαδή από τα στοιχεία που είχε στη διάθεση του το Δασαρχείο Πεντέλης δεν προέκυπτε ότι η επίδικη έκταση είναι ιδιωτική, η δε αιτούσα δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο προς απόδειξη του ισχυρισμού της ότι η έκταση αυτή ανήκει στην ιδιοκτησία της, νομίμως απορρίφθηκε με την παραδεκτώς προσβαλλόμενη πράξη του Δασάρχη Πεντέλης η προαναφερθείσα αίτηση της, έστω και με διαφορετική εν μέρει αιτιολογία, ο δε περί του αντιθέτου προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος, ως αβάσιμος.

9. Επειδή, συνεπώς, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί.

[Έγκριση περιβαλλοντικών όρων για υπόγεια εκμετάλλευση βωξίτη]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Δικηγόροι: *Α. Χαροκόπου, Β. Βουτσάκης, Ι. Βαρδακαστάνης, Κ. Τύρου*

Ο καθορισμός των οριογραμμών του ρέματος αποτελεί κατά νόμο προϋπόθεση για την έκδοση των πράξεων χωροθετήσεως και εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων έργου ή δραστηριότητας που βρίσκεται πλησίον ρέματος. Από την ως άνω Μ.Π.Ε. και τα λοιπά στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ο δασικός δρόμος, οι πλατείες των στομιών των στοών και εναπόθεσης στείρων υλικών, καθώς και τα στόμια των στοών, τα οποία βρίσκονται πλησίον και επί των πρανών του ως άνω ρέματος, είχαν ήδη κατασκευαστεί πριν εκδοθεί η προσβαλλόμενη πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, υπό την ισχύ της προηγούμενης κοινής σχετικής απόφασης 18327/1996 των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Ανάπτυξης, η οποία ακυρώθηκε με την 161/2000 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, και πριν οριοθετηθεί το παρακείμενο ρέμα «Σ.».

Εξάλλου, δεν προκύπτει από την ως άνω Μ.Π.Ε. ή από άλλο στοιχείο του φακέλου ότι εξετάστηκαν εναλλακτικές λύσεις ως προς τη χωροθέτηση της δασικής οδού, των στομιών των στοών και των πλατειών, αλλ' αντιθέτως θεωρήθηκε δεδομένη η λύση που είχε εγκριθεί με την ως άνω ακυρωθείσα πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων, και, ως εκ τούτου, με την προσβαλλόμενη νεότερη πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων, που στηρίζεται στην ανωτέρω ΜΠΕ, κατ' ουσίαν, νομιμοποιούνται οι επεμβάσεις οι οποίες είχαν ήδη συντελεσθεί και στις οποίες περιλαμβάνονται και οι επεμβάσεις περί του ρέματος.

Βασικές σκέψεις

1. Επειδή, για την άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (ειδικά γραμμάτια παραβόλου 699296 και 808896/2004).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται εμπροθέσμως η ακύρωση της 101873/773/4.3.2004 κοινής απόφασης του Υφυπουργού Γεωργίας και των Γενικών Γραμματέων των Υπουργείων Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Ανάπτυξης, με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι για την υπόγεια εκμετάλλευση από την εταιρεία «Δ. Δ. Ανώνυμος Μεταλλευτική Εταιρεία» κοιτασμάτων βωξίτη σε χώρους συνολικής έκτασης 14.900 τ.μ., που βρίσκονται στη θέση «Ρέμα Σ.», στην περιφέρεια του Δημοτικού Διαμερίσματος Β. Δήμου Γραβιάς Νομού Φωκίδας.

3. Επειδή, το αιτούν σωματείο, που, κατά το καταστατικό του, έχει ως σκοπό, μεταξύ άλλων, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και οι λοιποί αιτούντες, οι οποίοι φέρονται ως ιδιοκτήτες ακινήτων στον οικισμό Β., σε μικρή απόσταση από την περιοχή ανάπτυξης των δραστηριοτήτων που εγκρίθηκαν με την προσβαλλόμενη πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων, με έννομο συμφέρον ασκούν την κρινόμενη αίτηση, ομοδικούν δε παραδεκτώς προβάλλοντας κοινούς λόγους ακυρώσεως που στηρίζονται στην ίδια νομική και πραγματική βάση.

4. Επειδή, η ανώνυμη εταιρεία «Δ. Δ. Ανώνυμος Μεταλλευτική Εταιρεία» παραδεκτώς παρεμβαίνει υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης πράξης, η οποία εκδόθηκε μετά από αίτησή της.

5. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, στην περιοχή Β. και εντός των μεταλλευτικών παραχωρήσεων 239 και 240 της παρεμβαίνουσας εταιρείας Δ. Δ. εντοπίστηκαν κατά το έτος 1994 πέντε εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα βωξίτη με τις ονομασίες ΒΑΡΙΑΝΗ Ε, Ι, Γ, Κ, J. Η παρεμβαίνουσα, κατόπιν της κοινής απόφασης 18237/1996 των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Ανάπτυξης, περί εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων για την εκμετάλλευση των ως άνω κοιτασμάτων, της 1197/1997 αποφάσεως του Περιφερειακού Διευθυντή Φωκίδας

περί εγκρίσεως επεμβάσεως σε δημόσια δασική έκταση προς ενέργεια μεταλλευτικών εργασιών στη δασική θέση «Ρέμα Σ.» και της 2508/1997 αποφάσεως του Δασάρχη Άμφισσας περί εγκρίσεως διανοίξεως μεταλλευτικών δρόμων, προέβη σε προπαρασκευαστικές εργασίες στην ως άνω περιοχή. Οι αποφάσεις, όμως, αυτές ακυρώθηκαν με την 161/2000 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ως μη νόμιμες διότι οι πράξεις εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων και εκμεταλλεύσεως του μεταλλείου εκδόθηκαν χωρίς να έχει προηγηθεί προέγκριση χωροθετήσεως, η δε πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων εκδόθηκε χωρίς να προηγηθεί Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων κατά την Κ.Υ.Α. 69269/1990, αλλά βάσει μελέτης του άρθρου 45 παρ. 5 του ν. 998/1979 και δεν είχε συνυπογραφεί από τον Υπουργό Γεωργίας. Στη συνέχεια, η παρεμβαίνουσα υπέβαλε νέα Μ.Π.Ε., στις 8.1.2001 και τεχνική μελέτη, σύμφωνα με τη μεταλλευτική νομοθεσία, στις 23.10.2003. Με την ήδη προσβαλλόμενη 101873/773/4.3.2004 κοινή απόφαση του Υφυπουργού Γεωργίας και των Γενικών Γραμματέων των Υπουργείων Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Ανάπτυξης εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι για την εκμετάλλευση των ως άνω υπόγειων κοιτασμάτων βωξίτη.

6. Επειδή, στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, ορίζεται ότι: «Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας ...». Διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος και για την αρχή της αειφόρου αναπτύξεως περιέχουν, εξ άλλου, τόσο η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, όπως ισχύουν μετά την τροποποίηση τους με την Συνθήκη του Άμστερνταμ, που κυρώθηκε με τον ν. 2691/1999 (Α' 47) και τέθηκε σε ισχύ από 1.5.1999 (ανακοίνωση της 6.4.1999, Α' 87). Ειδικότερα, η μεν Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει μεταξύ των στόχων της Ενώσεως την επίτευξη ισόρροπης και αειφόρου αναπτύξεως (έβδομη παράγραφος του προοιμίου και άρθρο Β, ήδη άρθρο 2 με την νέα αρίθμηση), η δε Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ορίζει ως αποστολή της Κοινότητος την προαγωγή αρμονικής, ισόρροπης και αειφόρου αναπτύξεως των οικονομικών δραστηριοτήτων και περαιτέρω προβλέπει ότι η πολιτική της Κοινότητος στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στις αρχές της προφυλάξεως και της προληπτικής δράσεως (άρθρα 2 και 130 Ρ παρ. 2, ήδη άρθρα 2 και 174 παρ. 2 με την νέα αρίθμηση). Ενόψει της ανωτέρω συνταγματικής επιταγής, όπως είχε πριν την

αναθεώρηση του 2001, εκδόθηκε ο ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α'), με τον οποίο θεσπίζονται κανόνες αναφερόμενοι, πλην άλλων, στις προϋποθέσεις και στην διαδικασία για την έγκριση της εγκαταστάσεως δραστηριοτήτων ή εκτελέσεως έργων από τα οποία απειλούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον, οι σχετικές διατάξεις του οποίου αντικαταστάθηκαν με το ν. 3010/2002 (ΦΕΚ 91 Α') προκειμένου να εναρμονισθούν με τις οδηγίες 97/11/Ε.Ε. και 96/61/Ε.Ε. Με βάση εξουσιοδοτήσεις των άρθρων 3, 4 παράγραφοι 10 και 11 και 5 παράγραφος 1 του ν. 1650/1986, αλλά και σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 84/360/ΕΟΚ και 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ε.Κ., εκδόθηκε η κοινή υπουργική απόφαση 69269/5387/24.10. 1990 (ΦΕΚ 678 Β') με την οποία καθορίζονται, μεταξύ άλλων, τα απαιτούμενα στοιχεία και προδιαγραφές του περιεχομένου των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθώς και η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων και, κατ' εξουσιοδότηση των ίδιων διατάξεων του ν.1650/1986, όπως αντικαταστάθηκαν με τα άρθρα 1 και 2 του ν. 3010/2002, εκδόθηκε η κοινή υπουργική απόφαση 15393/2332/5.8.2002 (ΦΕΚ 1022 Β') που ρυθμίζει τα αντίστοιχα θέματα.

7. Επειδή, με τις ανωτέρω διατάξεις, το φυσικό περιβάλλον έχει αναχθεί σε αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό προκειμένου να εξασφαλισθεί η οικολογική ισορροπία και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων προς χάρη και των επομένων γενεών. Όπως προκύπτει, μάλιστα, από την προαναφερθείσα συνταγματική διάταξη, ο συντακτικός νομοθέτης δεν αρκέσθηκε στην πρόβλεψη δυνατότητας να θεσπίζονται μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος αλλά επέβαλε στα όργανα του Κράτους που έχουν σχετική αρμοδιότητα να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για την διαφύλαξη του προστατευόμενου αγαθού και, ειδικότερα, να λαμβάνουν τα απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά, προληπτικά και κατασταλτικά, μέτρα, παρεμβαίνοντας στον αναγκαίο βαθμό και στην οικονομική ή άλλη ατομική ή συλλογική δραστηριότητα. Κατά την λήψη, εξ άλλου, των μέτρων αυτών τα όργανα της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας οφείλουν, κατά την έννοια της ανωτέρω διατάξεως, ερμηνευομένης ενόψει και των άρθρων 106 και 22 παρ. 1 του Συντάγματος, να σταθμίζουν και άλλους παράγοντες αναγόμενους στο γενικότερο εθνικό και δημόσιο συμφέρον, όπως είναι εκείνοι που σχετίζονται με τους σκοπούς της οικονομικής αναπτύξεως, της αξιοποιήσεως του εθνικού πλούτου, της ενισχύσεως της περιφερειακής αναπτύξεως και της εξασφαλίσεως εργασίας στους πολίτες, δηλαδή σκοπούς για τους οποίους λαμβάνεται πρόνοια στο Σύνταγμα και, συγκεκριμένα, στα προαναφερόμενα άρθρα 106 και 22 παρ. 1. Η επιδίωξη όμως των σκοπών αυτών και η

στάθμιση των προστατευομένων αντιστοιχών εννόμων αγαθών πρέπει να συμπορεύεται προς την υποχρέωση της Πολιτείας να μεριμνά για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται βιώσιμη ανάπτυξη, στην οποία απέβλεψε ο συντακτικός αλλά και ο κοινοτικός νομοθέτης. Κατά την στάθμιση εξ άλλου αυτή, σε συμμόρφωση προς την αρχή της προλήψεως και προφυλάξεως στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, που απορρέει από τις ανωτέρω διατάξεις, τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας πρέπει να λαμβάνουν προεχόντως υπόψη την τυχόν ύπαρξη ιδιαίτερου κινδύνου για το φυσικό περιβάλλον από την κατασκευή και λειτουργία συγκεκριμένου έργου ή την ανάπτυξη συγκεκριμένης δραστηριότητας και να μη παρέχουν τη σχετική έγκριση αν διαπιστώσουν αιτιολογημένα ότι ο κίνδυνος αυτός, στον οποίο περιλαμβάνεται και ο επαπειλούμενος από ενδεχόμενη πλημμελή λειτουργία του έργου, υπερακοντίζει προδήλως τα προσδοκώμενα οφέλη από την λειτουργία του. Σε κάθε, πάντως, περίπτωση πρέπει, προκειμένου η στάθμιση αυτή να γίνεται κατά τρόπο ανταποκρινόμενο στην ανάγκη προστασίας των εκατέρωθεν διακυβευόμενων εννόμων αγαθών, να εκτίθενται και να συνεκτιμώνται κατά τρόπο επαρκή αφ' ενός μεν ο τρόπος και η μέθοδος κατασκευής και λειτουργίας της συγκεκριμένης εγκαταστάσεως και αφ' ετέρου ο ειδικότερος χαρακτήρας του δημοσίου συμφέροντος, το οποίο προσδοκάται ότι θα εξυπηρετηθεί από το έργο ή την δραστηριότητα αυτή, δεδομένου ότι η κατά τα ανωτέρω επιβαλλόμενη στάθμιση συναρτάται εκάστοτε με το είδος και την έκταση της επαπειλούμενης βλάβης και την φύση της εξυπηρετούμενης με την εκτέλεση του έργου ανάγκης. Περαιτέρω, σε περίπτωση προσβολής με αίτηση ακυρώσεως των διοικητικών πράξεων που εκδίδονται κατά τη διαδικασία, με την οποία τα αρμόδια όργανα της Διοικήσεως εκτιμούν εκ των προτέρων τις αναμενόμενες συνέπειες για το περιβάλλον από σχεδιαζόμενα έργα ή δραστηριότητες και κρίνουν αν και με ποιους όρους μπορεί να πραγματοποιηθεί το έργο ή η δραστηριότητα ώστε να μη παραβιάζεται η αρχή της βιώσιμης αναπτύξεως, ο ακυρωτικός δικαστής ερευνά εάν τηρήθηκε συννόμως από ουσιαστική και τυπική άποψη η διαδικασία αυτή και αν τα στοιχεία, στα οποία στηρίζεται η ελεγχόμενη διοικητική πράξη, είναι σύμφωνα με τους σχετικούς ορισμούς της νομοθεσίας και επαρκή για να προσδώσουν έρεισμα στην πράξη. Ειδικότερα, κατά την άσκηση του ακυρωτικού ελέγχου, στον οποίο περιλαμβάνεται και η πλάνη περί τα πράγματα, ο δικαστής εξετάζει, μεταξύ άλλων, αν η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, που αποτελεί το βασικό μέσο εφαρμογής της αρχής της προλήψεως και προφυλάξεως, ανταποκρίνεται προς τις απαιτήσεις του νόμου και αν το περιεχόμενο της είναι επαρκές ώστε να παρέχεται στα αρμόδια διοικητικά

όργανα η δυνατότητα να διακριβώνουν και αξιολογούν τους κινδύνους και τις συνέπειες του έργου ή της δραστηριότητας και να εκτιμούν αν η πραγματοποίηση του είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της οικείας νομοθεσίας και τις συνταγματικές επιταγές, καθώς και αν το προσδοκώμενο από αυτό όφελος τελεί σε σχέση αναλογίας με την τυχόν επαπειλούμενη βλάβη του φυσικού περιβάλλοντος. Η ευθεία, όμως, αξιολόγηση εκ μέρους του δικαστή των συνεπειών ορισμένου έργου ή δραστηριότητας και η κρίση αν η πραγματοποίηση του αντίκειται στην αρχή της βιώσιμης αναπτύξεως εξέρχονται των ορίων του ακυρωτικού ελέγχου διότι προϋποθέτουν διαπίστωση πραγματικών καταστάσεων, διερεύνηση τεχνικών θεμάτων, ουσιαστικές εκτιμήσεις και στάθμιση στηριζόμενη στις εκτιμήσεις αυτές. Κατ' ακολουθίαν, παράβαση της αρχής της βιώσιμης αναπτύξεως μπορεί να ελεγχθεί ευθέως από τον ακυρωτικό δικαστή μόνον αν από τα στοιχεία της δικογραφίας και με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας προκύπτει ότι η προκαλούμενη από το έργο ή τη δραστηριότητα βλάβη για το περιβάλλον είναι μη επανορθώσιμη ή είναι προφανώς δυσανάλογη με το προσδοκώμενο όφελος και έχει τέτοια έκταση και συνέπειες ώστε προδήλως να αντιστρατεύεται την ανωτέρω συνταγματική αρχή (ΣτΕ 1990/2007, πρβλ. Ολομ. ΣτΕ 613/2002, 3478/2000).

8. Επειδή, με το άρθρο 12 παρ. 1 του ν. 2837/2000 «Ρύθμιση θεμάτων Ανταγωνισμού Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας, Τουρισμού και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 178 Α'), ορίζεται ότι: «1.α. Ο χώρος στον οποίο εντοπίζεται κοιτάσμα μεταλλευτικών, βιομηχανικών ορυκτών και μαρμάρων θεωρείται εκ του νόμου χωροθετημένο μεταλλείο ή λατομείο, αντίστοιχα. β. Πα την έρευνα και εκμετάλλευση όλων των παραπάνω έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του δευτέρου εδαφίου της παρ. 3 του άρθρου 9 του Ν. 1428/1984, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 9 του Ν. 2115/1993. γ. Πριν από την έναρξη έρευνας και εκμετάλλευσης μεταλλείου απαιτείται να εφοδιασθεί ο έχων, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 33, 59, 74, 76, 143, 144, 146 του ν. δ/τος 210/1973 «περί Μεταλλευτικού Κωδικός» μεταλλευτικό δικαίωμα, με την προβλεπόμενη από τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α') έγκριση περιβαλλοντικών όρων, που εκδίδεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Ανάπτυξης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού. Για το σκοπό αυτόν υποβάλλεται από τους ενδιαφερόμενους αίτηση, που συνοδεύεται από μελέτη, που συντάσσεται σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Κ.Υ.Α. 183037/5115/19.8.1980 (ΦΕΚ 820 Β') και το ερωτηματολόγιο του πίνακα 3 του άρθρου 16 της Κ.Υ.Α. 69269/5387/24.10.1990 (ΦΕΚ

687 Β'). 2...». Εξάλλου, η ως άνω διάταξη του δευτέρου εδαφίου της παρ. 3 του άρθρου 9 του ν. 1428/1984, όπως αντικαταστάθηκε, στην οποία παραπέμπει το άρθρο 12 παρ. 1 του ν. 2837/2000, ορίζει ότι «Για την εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών, καθώς και την εντός αυτών ανέγερση και λειτουργία μηχανολογικών εγκαταστάσεων και κτιρίων που εξυπηρετούν την εκμετάλλευση δεν απαιτείται η υπό της παραγράφου 6 του άρθρου 4 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α') προβλεπόμενη προέγκριση χωροθετήσεως», ενώ, από το άρθρο 85γ του Μεταλλευτικού Κώδικα (ν.δ. 210/1973, Α' 277), που προστέθηκε με το άρθρο 18 του ν. 276/1976 (ΦΕΚ 50 Α'), συνάγεται ότι ο βωξίτης θεωρείται ως μεταλλευτικό ορυκτό. Περαιτέρω, κατά τις παραγράφους 1α και 2 του άρθρου 4 του πιο πάνω ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002, για την πραγματοποίηση νέων ή την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό υφισταμένων δημοσίων ή ιδιωτικών έργων ή δραστηριοτήτων απαιτείται η έγκριση όρων για την προστασία του περιβάλλοντος, μετά από υποβολή, για τα έργα της πρώτης κατηγορίας του προηγούμενου άρθρου 3 παρ. 2, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3010/2002, δηλαδή τα έργα που είναι πιθανόν να προκαλέσουν σοβαρούς κινδύνους για το περιβάλλον, μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Εξάλλου, κατά την παρ. 6 περ. στ. του αυτού άρθρου 4 του ν. 1650/1986, όπως ισχύει, «προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση δεν απαιτείται ... στις περιοχές που εντοπίζονται κοιτάσματα μεταλλευτικών ορυκτών, βιομηχανιών ορυκτών και μαρμάρων, σύμφωνα με την περ. Α' της παρ. 1 του άρθρου 12 του Ν. 2837/2000, (ΦΕΚ 178Α'), καθώς και στις μεταλλευτικές και λατομικές περιοχές που έχουν καθορισθεί σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία». Στην 5η ομάδα της ως άνω πρώτης κατηγορίας έργων, Υποκατηγορία 1η, κατατάσσεται, κατά το άρθρο 4 της κοινής υπουργικής απόφασης 15393/2332/5.8.2002 και η επιφανειακή και. υπόγεια εξόρυξη μεταλλευμάτων. Περαιτέρω, κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, για την εξόρυξη βωξίτη δεν απαιτείτο η τήρηση της διαδικασίας προεγκρίσεως χωροθετήσεως κατά το ν. 1650/1986 ούτε ήδη η τήρηση της κατά το ν. 3010/2002 διαδικασίας προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης, επιβάλλεται όμως η έκδοση, κατά το άρθρο 4 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το ν. 3010/2002, πράξης εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων. Η ρύθμιση αυτή, ερμηνευόμενη σε συνδυασμό τόσο με τις διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος, όσο και με τις διατάξεις των οδηγιών 84/360/ΕΟΚ, 85/337/ΕΟΚ, 97/11/Ε.Ε. και 96/61/ Ε.Ε. του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σε συμμόρφωση προς τις οποίες εκδόθηκε ο ν. 1650/1986 και ο ν. 3010/2002, προϋποθέτει ότι, κατά την έκδοση της πράξεως εγκρίσεως των

περιβαλλοντικών όρων, εξετάζονται όχι μόνο τα στοιχεία που, κατά την οικεία νομοθεσία, ερευνώνται κατά την έκδοση της πράξεως αυτής, αλλά και όλα τα λοιπά στοιχεία που, κατά τις ανωτέρω διατάξεις του εθνικού και του κοινοτικού δικαίου, αποτελούν αντικείμενο εξέτασης κατά τα προγενέστερα στάδια της σχετικής διοικητικής διαδικασίας. Τα στοιχεία αυτά είναι, μεταξύ άλλων, η κατ' αρχήν συμβατότητα της ασκήσεως της συγκεκριμένης εξορυκτικής δραστηριότητας προς τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος, η οποία δεν αποκλείεται να καταλήξει, υπό τις ειδικές εκάστοτε περιστάσεις, σε άρνηση της έγκρισης της ασκήσεως της δραστηριότητας ακόμη και σε περιοχή όπου έχει εντοπισθεί κοίτασμα μεταλλευτικών ορυκτών, καθώς και η επιλογή της συγκεκριμένης περιοχής, από την οποία θα εκκινήσει ή στην οποία θα αναπτυχθεί η εξορυκτική δραστηριότητα, σε συνδυασμό πάντοτε προς τις τυχόν εκάστοτε υφιστάμενες γενικότερες κατευθύνσεις του χωροταξικού σχεδιασμού. Κατά την διαδικασία, εξ άλλου, εγκρίσεως, κατά τις ειδικές αυτές διατάξεις, των περιβαλλοντικών όρων ασκήσεως της εξορυκτικής δραστηριότητας τηρούνται, επίσης, και όλες οι απαιτήσεις της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας για την εξέταση εναλλακτικών λύσεων και για την ενημέρωση και συμμετοχή του κοινού στην διαδικασία εγκρίσεως του οικείου σχεδίου. Με την έννοια αυτή, οι ως άνω διατάξεις, κατά το μέρος που προβλέπουν την απαλλαγή από την υποχρέωση τηρήσεως του προηγούμενου σταδίου της προεγκρίσεως χωροθετήσεως και ήδη της προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης μεταθέτουν, όμως, την εξέταση όλων των κατά νόμο στοιχείων στο στάδιο της εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων, δεν παραβιάζουν τις ως άνω διατάξεις του Συντάγματος και του κοινοτικού δικαίου, δεδομένου ότι η διαδικασία έρευνας των περιβαλλοντικών επιπτώσεων συγκεκριμένου έργου σε δύο στάδια δεν έχει έρεισμα στο Σύνταγμα ή σε ορισμούς των ως άνω κοινοτικών οδηγιών (ΣΤΕ 1990/2007, πρβλ. ΣΤΕ 998/2005 Ολ.). Συνεπώς, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση, εκδοθείσα χωρίς την προηγούμενη προέγκριση χωροθέτησης ή προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση κατ' επίκληση των, κατά τους ισχυρισμούς των αιτούντων, ανίσχυρων, ως αντικείμενων στο κοινοτικό δίκαιο και στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος διατάξεων των εδ. α' και β' της παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 2837/2000, είναι παράνομη και ακυρωτέα. Περαιτέρω, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων είναι ακυρωτέα, ως εκδοθείσα κατ' επίκληση του εδ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 2837/2000, το οποίο δεν απαιτεί την προηγούμενη υποβολή μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά το ν. 1650/1986 και το ν.

3010/2002, αλλά μόνον μελέτης σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Κ.Υ.Α. 183037/1980, που έχει εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 45 παρ. 5 του ν. 998/1979, και ερωτηματολογίου του πίνακα 3 του άρθρου 16 της Κ.Υ.Α. 69269/1990. Ο λόγος είναι απορριπτέος ως αβάσιμος διότι η υποβαλλόμενη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου και όταν, ανεξάρτητα από την τυχόν ονομασία της περιέχει τα στοιχεία του κεφαλαίου Ι του Πίνακα 3, συμπληρούμενα με τα ευθέως απαιτούμενα από το άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν. 3010/2002, στοιχεία, καθώς επίσης και τεκμηριωμένη αιτιολόγηση των απαντήσεων στα ερωτήματα του κεφαλαίου ΙΙ του αυτού πίνακα, κατά τρόπον ώστε να έχει ουσιαστικώς τα χαρακτηριστικά επιστημονικής εργασίας με λογική θεμελίωση και τεκμηρίωση των κρίσεων (ΣτΕ 1990/2007, 3398/2003, 744/1997) και, επομένως, είναι νομικώς αδιάφορο ότι στο προοίμιο της προσβαλλόμενης πράξης (αριθ. 12) η υπό έγκριση Μ.Π.Ε. αναφέρεται ως «Μελέτη του άρθ. 45 παρ. 5 του Ν. 998/79». Άλλωστε, στο προοίμιο της προσβαλλόμενης αφενός γίνεται επίκληση γενικώς του άρθρου 12 του ν. 2837/2000 και όχι ειδικώς του εδ. γ' (αρ. 9 προοιμίου), και αφετέρου μνημονεύονται, μεταξύ άλλων, και οι διατάξεις του ν. 1650/1986, του ν. 3010/2002 και της Κ.Υ.Α. 69269/5387/1990 (βλ. αρ. 1, 2 και 3 προοιμίου), ενώ στη Μ.Π.Ε του Νοεμβρίου 2000 έχει προσαρτηθεί παράρτημα μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατηγορίας Β της Κ.Υ.Α. 69269/5837/1990, δεν ασκεί δε επιρροή στο κύρος της προσβαλλόμενης πράξης το γεγονός ότι, στην προκείμενη περίπτωση, καταρτίστηκε και το ερωτηματολόγιο του Πίνακα 3 της Κ.Υ.Α. 69269/1990.

9. Επειδή, με το τρίτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 24, ανατίθεται στον κοινό νομοθέτη να θεσπίσει τις αναγκαίες ρυθμίσεις για την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, ενώ με το τελευταίο εδάφιο της ίδιας παραγράφου επιβάλλεται ευθέως ο κανόνας απαγόρευσης μεταβολής του προορισμού τους, παρέχεται δε στο νομοθέτη η δυνατότητα να επιτρέψει μόνον κατ' εξαίρεση την αλλοίωση της μορφής των δασών και των δασικών εκτάσεων για λόγους δημόσιας ωφέλειας, αφού εκτιμηθούν οι επιπτώσεις της αλλοίωσης στο φυσικό περιβάλλον, η σημασία της διαφυλάξεως των εκτάσεων με δασική βλάστηση συγκριτικά με τη σημασία που έχει ο σκοπός για τον οποίο αυτή επιβάλλεται, καθώς και με τον τρόπο, με τον οποίο ο σκοπός αυτός θα μπορούσε ενδεχομένως να επιτευχθεί χωρίς αλλοίωση, και μόνον αν ο σκοπός δεν μπορεί να εκπληρωθεί με άλλον τρόπο που, έστω και δαπανηρότερος, δεν θα έθιγε την υπάρχουσα στην έκταση δασική βλάστηση (ΣτΕ 1990/2007,

2089/2004, 1986/2002, 3395/ 2001). Εξάλλου, με το άρθρο 57 του ν. 998/1979 «Περί προστασίας των Δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας» (ΦΕΚ 289 Α'), επιτρέπεται η έρευνα για την ανεύρεση μεταλλευτικών και λατομικών ορυκτών (παρ. 1) και η εκμετάλλευση μεταλλείων και λατομείων (παρ. 2) εντός δασών και δασικών εκτάσεων του άρθρου 3 του νόμου αυτού. Ειδικότερα στην παράγραφο 1 ορίζεται ότι: «... Δια της σχετικής περί εγκρίσεως των ως άνω ερευνών αποφάσεως δύνανται να τίθενται περιορισμοί ως προς την έρευνα εντός δασών και δασικών εκτάσεων ... καθορίζονται δε συγχρόνως και οι υποχρεώσεις του ερευνητού δια την προστασίαν του δασικού περιβάλλοντος και την αποκατάστασιν του τοπίου και της δασικής βλαστήσεως μετά το πέρας της ερεύνης ως και οι υποχρεώσεις του εν περιπτώσει εκμεταλλεύσεως της εκτάσεως ...». Στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι: «Πάσα εκ των ερευνών ή εκ της εκμεταλλεύσεως προκαλούμενη εις δάσος ή δασικός εκτάσεις ζημία αποκαθίσταται συμφώνως προς την κατά το άρθρον 47 παρ. 4 μελέτην και τας εντολάς της αρμοδίας δασικής αρχής. Η έχουσα την εκμετάλλευσιν επιχειρήσις υποχρεούται να προβαίνει περιοδικώς εις αποκατάστασιν του τοπίου και της δασικής βλαστήσεως δια της εφαρμογής προγράμματος αναδασώσεως εγκρινομένου υπό της δασικής αρχής. Εφ' όσον η τοιαύτη αποκατάστασις και η πραγματοποίησις της αναδασώσεως είναι ιδιαιτέρως δυσχερής, η δασική αρχή δύναται να υποχρέωσιν την επιχείρησιν, αντί της ως άνω αποκαταστάσεως, εις αναδάσωσιν ετέρας εγγύς ευρισκομένης περιοχής, εκτάσεως μείζονος μέχρι και του πενταπλασίου εκείνης εις ην επήλθεν η εκ της εκμεταλλεύσεως ζημία. Η μη συμμόρφωσις του υπόχρεου προς τα ανωτέρω συνεπάγεται την επιβολήν εις αυτόν των οικείων δαπανών δια την υπό της δασικής υπηρεσίας αποκατάστασιν της ζημίας του δασικού περιβάλλοντος ή την διενέργειαν των ρηθισών αναδασώσεων ...».

10. Επειδή, με το π.δ. 402/1988 (Α' 187) εγκρίθηκε ο Οργανισμός του Υπουργείου Γεωργίας, ο οποίος πλην άλλων προβλέπει τις Διευθύνσεις Αναπτύξεως Δασικών Πόρων (άρθρο 1 παρ. 2δ), Προστασίας Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος (άρθρο 1 παρ. 2ε), Διαχειρίσεως Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος (άρθρο 1 παρ. 2στ) και Αισθητικών Δασών - Δρυμών και Θήρας (άρθρο 1 παρ. 2ζ). Περαιτέρω, το Τμήμα Λοιπών Κινδύνων και Αλλαγής Χρήσεως των Δασικών Γαιών της δεύτερης από τις ανωτέρω Διευθύνσεις έχει, μεταξύ άλλων, αρμοδιότητα για την «εφαρμογή της πολιτικής για την αλλαγή της μορφής, του χαρακτήρα και της χρήσης των δασικών γαιών και των φυσικών τους πόρων στα πλαίσια των εκάστοτε ισχυουσών διατάξεων» (άρθρο 6 παρ. 2 εε του αυτού π.δ/τος 402/1988) και το Τμήμα Δασικού Περιβάλλοντος

- Εθνικών Δρυμών - Δασικής Αναψυχής της τέταρτης από τις ανωτέρω Διευθύνσεις είναι αρμόδιο, κατά το άρθρο 8 παρ. 2 α. του ίδιου π.δ/τος, μεταξύ άλλων, για τη μέριμνα διατήρησης του φυσικού δασικού περιβάλλοντος και τη μελέτη των συναφών θεμάτων (περ. αα.), την παροχή οδηγιών για την πρόληψη αλλοίωσης του δασικού περιβάλλοντος από την εγκατάσταση λατομείων, μεταλλείων και τεχνικών έργων και τη μέριμνα για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος (περ. δδ.) και τη μέριμνα για την κατάρτιση τεχνικών προδιαγραφών και οδηγιών σύνταξης όλων των σχετικών με τα παραπάνω θέματα μελετών (περ. σστ). Στον παραπάνω Οργανισμό προβλέπεται επίσης Διεύθυνση Χωροταξίας και Προστασίας Περιβάλλοντος (άρθρο 1 παρ. 2 κθ), οι αρμοδιότητες της οποίας κατανέμονται ως εξής μεταξύ των τεσσάρων τμημάτων της: «α. Τμήμα Χωροταξίας. Η μέριμνα για την κατανομή, οριοθέτηση και χαρτογράφηση των ανανεώσιμων και μη πόρων του γεωργικού χώρου και των έργων υποδομής του, τη χωροθέτηση των δραστηριοτήτων του καθώς και τη διατύπωση των απόψεων του Υπουργείου για κάθε αλλαγή στη χρήση ή την αφαίρεση των πόρων αυτών από ποσοτικής πλευράς, με σκοπό τη διατήρηση του ισοζυγίου τους και τη διασφάλιση των έργων υποδομής του γεωργικού χώρου. β. Τμήμα Προστασίας Περιβάλλοντος από γεωργικές δραστηριότητες. Η μέριμνα για την προστασία από τη ρύπανση και υποβάθμιση των εδαφικών και υδατικών πόρων που προορίζονται για τις ανάγκες της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της αλιείας καθώς και της γεωργοκτηνοτροφικής και αλιευτικής παραγωγής από κάθε μορφής γεωργική δραστηριότητα, γ. Τμήμα Προστασίας Περιβάλλοντος από εξωγεωργικές δραστηριότητες. Η μέριμνα για την προστασία από τη ρύπανση και υποβάθμιση των εδαφικών και υδατικών χώρων που προορίζονται για τις ανάγκες της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και αλιείας καθώς και της γεωργοκτηνοτροφικής και αλιευτικής παραγωγής από κάθε μορφής εξωγεωργική δραστηριότητα, δ. Τμήμα Οικολογικής Προστασίας Περιβάλλοντος. Η μέριμνα για την οικολογική προστασία, τη βελτίωση και την αποκατάσταση του γεωργικού περιβάλλοντος και τη διατήρηση και προστασία των βιοτεχνικών αποθεμάτων της χώρας» (άρθρο 30 του αυτού π.δ/τος 402/1988). Ακολούθως, με το π.δ. 356/1990 (Α' 143) συστήθηκε στο Υπουργείο Γεωργίας Γενική Διεύθυνση Γεωργικών Εφαρμογών και Έρευνας, στην οποία υπήχθη και η ανωτέρω Διεύθυνση Χωροταξίας και Προστασίας Περιβάλλοντος (άρθρο 1 παρ. Ι.ε.γγ). Εξάλλου, με την υπ' αριθμ. 399580/30.10.2001 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Γεωργίας (Β' 147/31.10.2001), ανατέθηκε στον Υφυπουργό Γεωργίας Ε. Α. η άσκηση των αρμοδιοτήτων, πλην άλλων, και της προαναφερόμενης Γενικής Διευθύνσεως (άρθρο 2 παρ. 2γ). Από το συνδυασμό των

διατάξεων αυτών συνάγεται ότι η αρμοδιότητα των Διευθύνσεων Προστασίας Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος αφενός και Χωροταξίας και Προστασίας Περιβάλλοντος αφετέρου, να επιληφθούν της εκδόσεως πράξεως και να εισηγηθούν σχετικώς στο κατά την οικεία νομοθεσία αποφασίζον όργανο εξαρτάται από τον προέχοντα χαρακτήρα της πράξεως, ήτοι από το ζήτημα εάν η πράξη αυτή αφορά σε έργο εκτελούμενο δυνάμει διατάξεων που εντάσσονται στην περιβαλλοντική νομοθεσία, οπότε αρμόδια είναι η Διεύθυνση Χωροταξίας και Προστασίας Περιβάλλοντος, αδιαφόρως του δασικού ή μη χαρακτήρα του χώρου, όπου τούτο θα εγκατασταθεί, ή έργο πραγματοποιούμενο σε έκταση με δασικό χαρακτήρα, του οποίου ο κύριος προορισμός δεν σχετίζεται γενικότερα με την προστασία του περιβάλλοντος, η δε αρμοδιότητα του Υπουργείου Αγροτικής Αναπτύξεως και Τροφίμων θεμελιώνεται αποκλειστικά στην ανάγκη προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων, οπότε αρμόδια είναι η Διεύθυνση Προστασίας Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος (ΣτΕ 1990/2007, 1151/2007). Εξάλλου, η αρμοδιότητα του Τμήματος Δασικού Περιβάλλοντος Εθνικών Δρυμών και Αναψυχής αφορά στην παροχή οδηγιών προς τις αρμόδιες υπηρεσίες για την πρόληψη της αλλοίωσης του δασικού περιβάλλοντος από την εγκατάσταση λατομείων, μεταλλείων και τεχνικών έργων, στη μέριμνα για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος και στην κατάρτιση τεχνικών προδιαγραφών και παροχή οδηγιών για τη σύνταξη των σχετικών μελετών (ΣτΕ 1990/2007).

11. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 1650/1986 και των άρθρων 12 του ν. 2837/2000, 45 παρ. 5 και 57 του ν. 998/1979, οι οποίες εκτέθηκαν στις προηγούμενες σκέψεις, και έχει ως αντικείμενο την προστασία του περιβάλλοντος από την εξορυκτική δραστηριότητα. Οι διατάξεις, εξάλλου, αυτές εντάσσονται στην περιβαλλοντική νομοθεσία με την ευρύτερη έννοια διότι και οι πιο πάνω διατάξεις του ν. 998/1979 έχουν ως σκοπό την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη λειτουργία μεταλλείων και λατομείων. Αρμόδια συνεπώς Διεύθυνση προκειμένου να εισηγηθεί για την έγκριση των σχετικών με το επίδικο έργο περιβαλλοντικών όρων όσον αφορά το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, είναι, σύμφωνα με την προηγούμενη σκέψη, η Διεύθυνση Χωροταξίας και Περιβάλλοντος, υπαγόμενη στη Γενική Διεύθυνση Γεωργικών Εφαρμογών, της οποίας πρόϊστατο κατά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως ο Υφυπουργός Ε. Α., ο οποίος, κατά συνέπεια, αρμοδίως συνέπραξε στην έκδοσή της, πρέπει δε να απορριφθεί ως αβάσιμος ο περί του αντιθέτου λόγος ακυρώσεως που προβάλλεται με την κρινόμενη αίτηση

(ΣτΕ 1990/2007).

12. Επειδή, τα ρέματα ως στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος αποτελούν αντικείμενα συνταγματικής προστασίας, που αποβλέπει στη διατήρηση της φυσικής τους κατάστασης και στη διασφάλιση της επιτελούμενης από αυτά λειτουργίας της απορροής των υδάτων και συνεπώς η εκτέλεση τεχνικών έργων πλησίον ρέματος επιτρέπεται μόνο εφόσον διασφαλίζεται η ανεμπόδιση εκτέλεση της φυσικής αυτής λειτουργίας τους. Για να εξασφαλισθεί ο σκοπός αυτός απαιτείται, πριν την εκτέλεση των τεχνικών έργων πλησίον ρέματος, ο καθορισμός της οριογραμμής του σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 6 του ν. 880/1979 (ΦΕΚ 58 Α'), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 5 του ν. 3010/2002, ώστε η μελετώμενη επέμβαση να γίνεται εν όψει της υπάρξεως του ρέματος, αποκλειόμενης σε κάθε περίπτωση οιασδήποτε εργασίας επιχωματώσεως ή καλύψεως αυτού (βλ. ΣτΕ 1990/2007, 453/2003). Κατ' ακολουθίαν, ο καθορισμός των οριογραμμών του ρέματος αποτελεί κατά νόμο προϋπόθεση για την έκδοση των πράξεων χωροθετήσεως και εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων έργου ή δραστηριότητας που βρίσκεται πλησίον ρέματος (βλ. ΣτΕ 1990/2007, 2133/2003, 3780/2001).

13. Επειδή, στη Μελέτη Επιπτώσεων και Αποκατάστασης του Περιβάλλοντος από την επίδικη δραστηριότητα του Νοεμβρίου 2000, υπό τον τίτλο «Υδρολογικά Στοιχεία στην άμεση περιοχή των εκμεταλλεύσεων» αναφέρεται ότι «το πιο σημαντικό στοιχείο στην περιοχή είναι το ρέμα που διέρχεται δίπλα από τους χώρους επέμβασης. Το ρέμα Σκουντουλούς είναι μικρό αλλά ενεργοποιείται σχεδόν όλο το χειμώνα, ενώ υπάρχει σε αυτό ένα πρόχειρο αρδευτικό δίκτυο που ξεκινά από δύο πηγές που βρίσκονται σε ψηλότερα σημεία. Το δίκτυο διέρχεται από τη βάση των χώρων Α, Β και Γ... Λόγω του ότι οι 3 στοές στους αντίστοιχους χώρους Α, Β, Γ έχουν ήδη διανοιχθεί καθώς και το απαιτούμενο οδικό δίκτυο είναι έτοιμο, δεν πρόκειται να γίνει ουδεμία ζημία ή καταπόνηση του εν λόγω αγωγού...»(σελ. 9) και, περαιτέρω, στο υπό τον τίτλο «Αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων» κεφάλαιο, προβλέπεται ότι «το οδικό δίκτυο που θα εξυπηρετεί τις μεταλλευτικές εργασίες έχει ήδη διανοιχθεί και δεν θα χρειαστούν νέοι δρόμοι» (σελ. 17). Εξάλλου, στον όρο 1 του κεφαλαίου δ1 της προσβαλλόμενης απόφασης ορίζονται τα εξής: «Πριν την έναρξη των εργασιών εκμετάλλευσης να γίνουν οι απαιτούμενες διαδικασίες σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν. 3010/2002 (ΦΕΚ 91 Α/25.4.02) για την οριοθέτηση του παρακείμενου ρέματος «Σ.», στο τμήμα του, που διέρχεται πλησίον των χώρων επέμβασης. Σε

περίπτωση που η πράξη οριοθέτησης δεν περιλαμβάνει τμήματα των χώρων επέμβασης, είναι δυνατή η έναρξη των εργασιών σύμφωνα με τους περιβαλλοντικούς όρους της παρούσης απόφασης». Από την ως άνω Μ.Π.Ε. και τα λοιπά στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ο δασικός δρόμος, οι πλατείες των στομιών των στοών και εναπόθεσης στείρων υλικών, καθώς και τα στόμια των στοών, τα οποία βρίσκονται πλησίον και επί των πρανών του ως άνω ρέματος, είχαν ήδη κατασκευαστεί πριν εκδοθεί η προσβαλλόμενη πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, υπό την ισχύ της προηγούμενης κοινής σχετικής απόφασης 18327/1996 των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Ανάπτυξης, η οποία ακυρώθηκε με την 161/2000 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, και πριν οριοθετηθεί το παρακείμενο ρέμα «Σ.». Εξάλλου, δεν προκύπτει από την ως άνω Μ.Π.Ε. ή από άλλο στοιχείο του φακέλου ότι εξετάστηκαν εναλλακτικές λύσεις ως προς τη χωροθέτηση της δασικής οδού, των στομιών των στοών και των πλατειών, αλλ' αντιθέτως θεωρήθηκε δεδομένη η λύση που είχε εγκριθεί με την ως άνω ακυρωθείσα πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων, και, ως εκ τούτου, με την προσβαλλόμενη νεότερη πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων, που στηρίζεται στην ανωτέρω ΜΠΕ, κατ' ουσίαν, νομιμοποιούνται οι επεμβάσεις οι οποίες είχαν ήδη συντελεσθεί και στις οποίες περιλαμβάνονται και οι επεμβάσεις περί του ρέματος (βλ. 2/2004 απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου Γραβιάς), και μάλιστα, όπως προκύπτει από και τον προαναφερόμενο όρο της ΜΠΕ, ανεξαρτήτως προς την οριοθέτησή του, η οποία, άλλωστε, εγκρίθηκε με την 1583/14.6.2004 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (Δ' 593/8.7.2004), μετά την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης. Με αυτά τα δεδομένα, εφόσον δεν εξετάτηκαν εναλλακτικές λύσεις ως προς τη χωροθέτηση των ως άνω εγκαταστάσεων η προσβαλλόμενη απόφαση παρίσταται μη νομίμως αιτιολογημένη και πρέπει, για το λόγο αυτό, που βασίμως προβάλλεται, να ακυρωθεί.

14. Επειδή, κατόπιν τούτων, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να απορριφθεί η ασκηθείσα παρέμβαση, ενώ παρέλκει δε ως αλυσιτελής η εξέταση των λοιπών λόγων ακυρώσεως.

ΣΤΕ 293/2010

**[Παράνομη παράταση λειτουργίας ΧΑΔΑ εντός κηρυγμένου
αρχαιολογικού χώρου]**

Πρόεδρος: *Π.Ν. Φλώρος*

Εισηγητής: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Δικηγόροι: *Θεοδώρα Αντωνίου, Παν. Δημόπουλος*

Δραστηριότητες, οι οποίες λόγω της φύσης τους και των εγγενών κινδύνων που εμπεριέχει η άσκησή τους, όχι μόνον δεν αποβλέπουν στην προστασία και την ανάδειξη των μνημείων και του περιβάλλοντος χώρου, αλλά τους προκαλούν βλάβη, δεν επιτρέπεται να αναπτύσσονται εντός των ορίων κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου. Τέτοιου είδους δραστηριότητα αποτελεί η ανεξέλεγκτη απόθεση απορριμμάτων, δεδομένου ότι οι συνέπειές της είναι ασύμβατες με την προστασία των αρχαίων, όπως άλλωστε προκύπτει και από τις ειδικές ρυθμίσεις για τη διαχείριση αποβλήτων, οι οποίες εισάγουν κριτήρια αποκλεισμού για την εγκατάσταση χώρων υγειονομικής ταφής σε περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.

Η λειτουργία της επίδικης χωματερής προκαλεί διαρκή αισθητική υποβάθμιση του αρχαιολογικού χώρου στην Άνδρο -εντός του οποίου λειτουργεί-, λόγω της ανεξέλεγκτης απόθεσης και διασποράς των απορριμμάτων και έντονη αλλοίωση των αρχαιοτήτων, ιδίως λόγω της δημιουργίας νεφών αιθάλης, τα οποία επικάθηνται επί των αρχαίων μνημείων.

Έως σήμερα δεν έχουν τηρηθεί οι όροι προστασίας που έθεσε η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, ιδίως ως προς τη λήψη μέτρων πυρασφάλειας, την εκπόνηση

μελέτης για τη χωροθέτηση κυττάρων απόθεσης των απορριμμάτων και την επιλογή μεθόδου συμπίεσης και κάλυψής τους. Οι παραλείψεις αυτές, οι οποίες, κατ' επανάληψη, είχαν προκαλέσει την εκδήλωση πυρκαγιών, εξακολουθούν να θέτουν σε κίνδυνο τις αρχαιότητες και τον απαραίτητο για την ανάδειξή τους χώρο.

Η αδυναμία εξεύρεσης κατάλληλου χώρου για την απόθεση των απορριμμάτων του νησιού δεν δικαιολογεί την επί εικοσαετία λειτουργία χωματερής στον επίμαχο αρχαιολογικό χώρο.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ /Α1/Φ21/730-54/2.8.2007 απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού, με την οποία, κατ' αποδοχή αιτήματος των Δήμων Άνδρου, Κορθίου και Υδρούσας, εγκρίθηκε η παράταση λειτουργίας χώρου ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων εντός του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου «Στρόφυλα - Σταυροπέδα - Αγίου Γεωργίου Παντουκίων».

3. Επειδή, η κρινόμενη αίτηση ασκείται με έννομο συμφέρον, δεδομένου ότι οι μεν έξι πρώτοι από τους αιτούντες φέρονται ως κάτοικοι της πρώην κοινότητας Πιτροφού Άνδρου, εντός της εδαφικής περιφέρειας της οποίας λειτουργεί ο χώρος ανεξέλεγκτης απόθεσης απορριμμάτων, οι δε επόμενοι τρεις φέρονται ως κάτοικοι της πρώην κοινότητας Ζαγανιαρίου, η οποία βρίσκεται σε χωρική γειτνίαση με την περιοχή του Στρόφυλα, ενώ οι δέκατος, ενδέκατος και δωδέκατος των αιτούντων αποτελούν σωματεία, στους καταστατικούς σκοπούς των οποίων περιλαμβάνεται η προστασία του περιβάλλοντος και η συντονισμένη εκδήλωση του ενδιαφέροντος των μελών τους για τις περιβαλλοντικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή των πρώην κοινοτήτων Πιτροφού και Ζαγανιαρίου.

4. Επειδή, με τις διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 και 6 του Συντάγματος καθιερώνεται αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, δηλαδή των μνημείων και λοιπών πολιτιστικών αγαθών που προέρχονται από την ανθρώπινη

δραστηριότητα και συνθέτουν, λόγω της ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους, την εν γένει πολιτιστική κληρονομιά της χώρας. Η προστασία αυτή περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη διατήρηση στο διηνεκές αναλλοίωτων των εν λόγω πολιτιστικών στοιχείων και του χώρου που είναι αναγκαίος, για την ανάδειξή τους σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα. Η προστασία αυτή έχει αφενός μεν προληπτικό, αφετέρου δε κατασταλακτικό χαρακτήρα, στην τελευταία δε περίπτωση περιλαμβάνει την υποχρέωση άρσης της προσβολής του πολιτιστικού μνημείου και αποκατάστασης της προστατευόμενης μορφής του (ΣτΕ 55, 903, 3723, 4460/2005, 3700/2000, Ολομ. 3279/2003).

5. Επειδή, με τις διατάξεις του Ν. 3028/2002 (Α' 153) οργανώθηκε και εξειδικεύθηκε η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, έχει ως σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης χάριν της παρούσας και των μελλοντικών γενεών και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Με τις ίδιες διατάξεις ορίστηκαν, μεταξύ άλλων, οι προϋποθέσεις επέμβασης σε ακίνητο μνημείο και στον περιβάλλοντα χώρο. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 2 του νομού αυτού ορίζεται ότι, «Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου: α) ... γ) Ως αρχαιολογικοί χώροι νοούνται εκτάσεις στην ξηρά .... οι οποίες περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται αρχαία μνημεία ή αποτέλεσαν ή υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν από τους αρχαιότετους χρόνους έως το 1830 μνημειακά, οικιστικά ή ταφικά σύνολα. Οι αρχαιολογικοί χώροι περιλαμβάνουν και το απαραίτητο ελεύθερο περιβάλλον που επιτρέπει στα σωζόμενα μνημεία να συντίθενται σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα . . . », ενώ στο άρθρο 3 παρ. 1 ορίζεται ότι, «Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Χώρας συνίσταται κυρίως: α) ... β) στη διατήρηση και την αποτροπή της καταστροφής και της αλλοίωσης και γενικά κάθε άμεσης ή έμμεσης βλάβης της...». Περαιτέρω στο άρθρο 10 του ως άνω νόμου ορίζεται ότι, «Ενέργειες σε ακίνητα μνημεία και στο περιβάλλον τους 1. Απαγορεύεται κάθε ενέργεια σε ακίνητο μνημείο, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής, του 2. ... 3.... η επιχείρηση οποιουδήποτε τεχνικού ή άλλου έργου ή εργασίας . . . πλησίον αρχαίου επιτρέπεται μόνο μετά από έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Η έγκριση χορηγείται εάν η απόσταση από ακίνητο μνημείο ή η σχέση με αυτό είναι τέτοια ώστε να μην κινδυνεύει να επέλθει άμεση ή έμμεση βλάβη αυτού λόγω του χαρακτήρα του έργου ή της επιχείρησης ή της

εργασίας. 4. Για κάθε εργασία, επέμβαση ή αλλαγή χρήσης σε ακίνητα μνημεία, ακόμη και αν δεν επέρχεται κάποια από τις συνέπειες της παραγράφου 1 σε αυτά, απαιτείται έγκριση που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου ...», ενώ στο άρθρο 12 παρ. 4 ορίζεται ότι: «Οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 6 του άρθρου 10 εφαρμόζονται αναλόγως και για τους αρχαιολογικούς χώρους ...». Τέλος, στο άρθρο 13 παρ. 1 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι: «Στους χερσαίους αρχαιολογικούς χώρους που βρίσκονται εκτός σχεδίου πόλεως ή εκτός ορίων νομίμως υφισταμένων οικισμών, η άσκηση γεωργίας, κτηνοτροφίας, θήρας ή άλλων συναφών δραστηριοτήτων, καθώς και η οικοδομική δραστηριότητα είναι δυνατή μετά από άδεια που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Οι όροι άσκησης γεωργίας, κτηνοτροφίας, θήρας ή άλλων συναφών δραστηριοτήτων μπορεί να τίθενται και κανονιστικά με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού». Εξ άλλου, με τις διατάξεις του άρθρου 3 του Παραρτήματος Ι της εν προκειμένω 114218/31.10.1997 κοινής απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας, Εμπορικής Ναυτιλίας και Δημοσίας Τάξεως και των Υφυπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος - Χωροταξίας και Υγείας Πρόνοιας (Β' 1016), με τις οποίες καθορίζονται οι όροι και τα κριτήρια καταλληλότητας και επιλογής θέσεων για την εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων, απαγορεύεται, μεταξύ άλλων, η εγκατάσταση χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων εντός περιοχών αρχαιολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος (βλ. και άρθρο 4 παρ. 1 περ. γ' της ΚΥΑ Η.Π. 50910/2727/2003).

6. Επειδή, κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων του αρχαιολογικού νόμου, κάθε επέμβαση επί και πλησίον αρχαίου πρέπει κατ' αρχήν να αποβλέπει στην προστασία και στην ανάδειξή του, να ενεργείται δε ενόψει των ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών και του είδους των προστατευτέων ευρημάτων και επί τη βάση των δεδομένων της αρχαιολογικής επιστήμης, απαγορευομένων επεμβάσεων και χρήσεων μη συμβατών προς την κατά προορισμό χρήση του αρχαίου (ΣτΕ Ολομ 3454/2004, 3279/2003, 3824/2007, 2057/2007). Περαιτέρω, οι πράξεις των αρμόδιων οργάνων της Διοικήσεως, με τις οποίες επιτρέπεται η εκτέλεση έργων ή δραστηριοτήτων επί ή πλησίον αρχαίου μνημείου, πρέπει να είναι ειδικώς αιτιολογημένες ως προς την κρίση ότι με τα έργα ή τις δραστηριότητες αυτές προστατεύεται, αναδεικνύεται ή, πάντως, δεν παραβλάπτεται ουσιαστικά το μνημείο ή ο περιβάλλον αυτό χώρος. Από τις ίδιες διατάξεις συνάγεται ότι οι επεμβάσεις εντός αρχαιολογικού χώρου, οι οποίες αποτελούν ειδικότερη περίπτωση επέμβασης πλησίον αρχαίου μνημείου, επιτρέπονται

μόνον κατόπιν προηγούμενης άδειας του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του αρχαιολογικού συμβουλίου, η οποία χορηγείται μόνον εφόσον δεν επέρχεται κίνδυνος άμεσης ή έμμεσης βλάβης όχι μόνον ενός ή περισσότερων από τα σωζόμενα μνημεία, εμφανή ή μη, τα οποία ευρίσκονται εντός του αρχαιολογικού χώρου, αλλά και του ελεύθερου χώρου που τα περιβάλλει (πρβλ. ΣτΕ 3723/2005, 565/2005, 4460/2005, 3700/2000). Κατά την έννοια, τέλος, του συνόλου των ως άνω διατάξεων, οι οποίες είναι στενά ερμηνευτέες, υπό το φως του άρθρου 24 του Συντάγματος, δραστηριότητες οι οποίες, ως εκ της φύσεώς τους και των εγγενών κινδύνων που εμπεριέχει η άσκησή τους, όχι μόνον δεν αποβλέπουν στην προστασία και την ανάδειξη των μνημείων και του περιβάλλοντος χώρου, αλλά προκαλούν βλάβη αυτών, δεν επιτρέπεται να αναπτύσσονται εντός των ορίων κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου. Τέτοιου είδους δραστηριότητα αποτελεί προεχόντως η ανεξέλεγκτη απόθεση απορριμμάτων, δεδομένου ότι οι συνέπειες της είναι, ως εκ της

φύσεώς τους, ασύμβατες με την προστασία των αρχαίων. Τούτο άλλωστε προκύπτει και από τις ειδικές ρυθμίσεις για τη διαχείριση αποβλήτων, οι οποίες εισάγουν κριτήρια αποκλεισμού για την εγκατάσταση χώρων υγειονομικής ταφής σε περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.

7. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, κατά τα προκύπτοντα από τα στοιχεία του φακέλου εντός του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου «Στρόφυλα - Σταυροπέδα - Άγιος Γεώργιος Παντουκίων» και σε απόσταση μικρότερη των τριακοσίων μέτρων από το νεολιθικό οικισμό του Στρόφυλα, λειτουργεί ο χώρος ανεξέλεγκτης απόθεσης απορριμμάτων της νήσου Άνδρου. Ο χώρος αυτός ευρίσκεται σε απόσταση ενός περίπου χιλιομέτρου από τον οικισμό της Ζαγοράς, ο οποίος αποτελεί σημαντικότατο οικισμό της εποχής του σιδήρου, τα εκθέματα δε που ανακαλύφθηκαν εντός του χώρου αυτού καταλαμβάνουν μεγάλο τμήμα του Αρχαιολογικού Μουσείου της Άνδρου (βλ. υπ' αριθμό 5135/16.7.2007 έγγραφο της ΚΑ' ΕΚΠΑ). Συγκεκριμένα, ήδη πριν από το 1980, η χαράδρα του ακρωτηρίου του Στρόφυλα, η οποία κείται εντός της εδαφικής περιφέρειας της πρώην κοινότητας Πιτροφού, λειτουργούσε ως χώρος απόθεσης των απορριμμάτων του τέως Δήμου Ανδρίων και των περισσότερων κοινοτήτων του νησιού. Εξαιτίας της ακαταλληλότητας του χώρου και της έλλειψης περιβαλλοντικής μελέτης, η περιοχή είχε μετατραπεί σε «αχανή σκουπιδότοπο» και σε «εστία μόλυνσης επικίνδυνη για τη δημόσια υγεία» (βλ. τα 2715/30.7.1993, 3324/19.8.1993 και 4412/1.12.1993 έγγραφα

της ΚΑ' ΕΚΠΑ). Στον ευρύτερο αρχαιολογικό χώρο Ζαγοράς - Σταυροπέδας - Στρόφυλα είχαν από το 1993 ανακαλυφθεί σημαντικά αρχαία μνημεία. Την ίδια περίοδο, ανακαλύφθηκε στο οροπέδιο του Στρόφυλα νεολιθικός οικισμός της τελικής νεολιθικής - πρώτης πρωτοκυκλαδικής περιόδου (4500 -3500 π.Χ.), εμβαδού περίπου είκοσι στρεμμάτων, ο οποίος περιλάμβανε εκτεταμένες βραχογραφίες, αψιδωτά και ορθογώνια μεγάλα οικοδομήματα, καθώς και οχυρωματικό σύστημα με πύλη (βλ. το 3324/19.8.1993 έγγραφο της ΚΑ' ΕΚΠΑ). Η ανακάλυψη του οικισμού αυτού αποτέλεσε μία από τις σημαντικότερες αρχαιολογικές ανακαλύψεις της τελευταίας εικοσιπενταετίας για την προϊστορική εποχή στις Κυκλάδες, κυρίως εξαιτίας των βραχογραφιών, οι οποίες αποτελούν, ενόψει της έκτασης που καταλαμβάνουν και των εικονιστικών και συμβολικών τους παραστάσεων, «μια υπαίθρια προϊστορική πινακοθήκη, κορυφαίο μνημείο της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς» (βλ. 5135/16.7.2004 έγγραφο της ΚΑ' ΕΚΠΑ). Με την 4426/1997 απόφαση του Ε' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας ακυρώθηκε ... η υπ' αριθ. 4134/11.10.1993 απόφαση της Προϊσταμένης της ΚΑ' ΕΠΚΑ, με την οποία είχε επιτραπεί η εκτέλεση εργασιών βελτίωσης του χώρου απόθεσης απορριμμάτων, πλησίον του νεολιθικού οικισμού του Στρόφυλα, διότι δημιουργούσε κινδύνους για τα αρχαία και προσέβαλε αμέσως το απολύτως απαραίτητο για την προβολή και ανάδειξη τους φυσικό περιβάλλον. Στη συνέχεια εκδόθηκαν η ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/21284/1159/23.5.1994 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (Β' 434), με την οποία η περιοχή του ακρωτηρίου του Στρόφυλα χαρακτηρίστηκε ως αρχαιολογικός χώρος και η ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/62954/3705/18.12.1997 απόφαση του ίδιου Υπουργού (Β' 43), με την οποία χαρακτηρίστηκε, επίσης, ως αρχαιολογικός χώρος η περιοχή της Σταυροπέδας- Αγίου Γεωργίου Παντουκιών και καθορίστηκαν τα όρια αυτού. Παρά ταύτα, επί σειρά ετών συνεχίστηκε η ανεξέλεγκτη απόθεση απορριμμάτων εντός του αρχαιολογικού χώρου, σε μικρή, μάλιστα, απόσταση από το νεολιθικό οικισμό του Στρόφυλα, με αποτέλεσμα την εκδήλωση πυρκαγιών και τη δημιουργία νεφών αιθάλης, ιδιαίτερα βλαπτικών για τα αρχαία μνημεία. Ενόψει της κατάστασης αυτής, η ΚΑ' ΕΚΠΑ και η Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού είχαν επανειλημμένως ζητήσει τη διακοπή της λειτουργίας της χωματερής, η οποία επέφερε «ανυπολόγιστες και μη αναστρέψιμες καταστροφές» των αρχαίων μνημείων και «προσέβαλλε το άμεσο φυσικό περιβάλλον» του νεολιθικού οικισμού (βλ. τα 598/16.88.1998, 5585/14.9.2001, 6488/24.10.2001, 8708/29.Π.2002, 9159/25.11.2003, 8503/ 25.11.2003 έγγραφα της εντός του αρχαιολογικού χώρου, το θέρος του 2004 εκδηλώθηκε μεγάλη πυρκαγιά, η

οποία επεκτάθηκε στην ευρύτερη περιοχή, θέτοντας σε άμεσο κίνδυνο τα κτίσματα του οικισμού (βλ. το 5246/9.7.2004 έγγραφο της ΚΑ' ΕΚΠΑ). Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, ο Σύνδεσμος των Δήμων της Άνδρου εξέτασε το ζήτημα της χωροθέτησης εγκαταστάσεων υγειονομικής ταφής απορριμμάτων χωρίς, ωστόσο, επί του ζητήματος αυτού, να επέλθει ουσιαστική πρόοδος μέχρι το καλοκαίρι του 2005 (βλ. το 5817/28.4.2005 έγγραφο του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου). Ακολούθως, με την ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ21/ 644453/3210 /1.8.2005 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδόθηκε μετά από την από 19.7.2005 ομόφωνη γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, αποφασίστηκε η παύση της λειτουργίας της χωματερής εντός έτους από την έκδοση της και ορίστηκε ότι ο Σύνδεσμος Δήμων Άνδρου θα υποβάλει προς έγκριση στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο μελέτη αξιοποίησης και ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου. Εντούτοις, καθ' όλο το χρονικό διάστημα που τάχθηκε από την υπουργική απόφαση για την διεκπεραίωση των αναγκαίων για τη διακοπή της λειτουργίας της χωματερής εργασιών, συνεχίστηκε η ανεξέλεγκτη απόθεση των απορριμμάτων, χωρίς ο Σύνδεσμος να προβεί σε ενέργειες για την ανεύρεση νέου χώρου διάθεσής τους (βλ. το 3886/9.5.2006 έγγραφο της ΚΑ' ΕΚΠΑ). Η συνεχιζόμενη αυτή κατάσταση είχε δυσμενείς επιπτώσεις, μεταξύ άλλων, και στη δημόσια υγεία (βλ. τα 369/14.8.2006 και οικ.40/17.2.2006 έγγραφα του Τμήματος Υγείας και Πρόνοιας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κυκλάδων). Επιπλέον, λόγω της ανεξέλεγκτης απόθεσης απορριμμάτων στη χωματερή και της παντελούς έλλειψης μέτρων πυρασφάλειας (βλ. την από 6.4.2006 έκθεση αυτοψίας της επιτροπής χώρου εναπόθεσης αστικών απορριμμάτων), εκδηλώθηκε, κατά το θέρους του 2006, μεγάλης κλίμακας πυρκαγιά, η οποία έθεσε σε άμεσο κίνδυνο τις παρακείμενες αρχαιότητες, ιδίως εξαιτίας των πυκνών τοξικών νεφών, τα οποία επικάθονταν επί των αρχαίων μνημείων (βλ. τα 8031/2006 έγγραφα της ΚΑ' ΕΚΠΑ). Λίγες ημέρες μετά την κατάσβεση της πυρκαγιάς, με την ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ21/72023/3430/ 23.8.2006 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού έγινε δεκτό αίτημα των Δήμων της Άνδρου για «παράταση της λειτουργίας» του χώρου ανεξέλεγκτης απόθεσης απορριμμάτων. Συγκεκριμένα, με την απόφαση αυτή ορίστηκε, κατ' αποδοχή σχετικής γνωμοδότησης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, η οποία ελήφθη κατά την 28/22.8.2006 συνεδρίασή του, ότι η χρονική διάρκεια της παράτασης της λειτουργίας της χωματερής δεν θα υπερβεί το ένα έτος, η δε ΚΑ' ΕΚΠΑ θα συνεργαστεί με το Σύνδεσμο των Δήμων της Άνδρου για την εξεύρεση κατάλληλου χώρου διάθεσης των απορριμμάτων και για τη λήψη των αναγκαίων για την προστασία του αρχαιολογικού χώρου μέτρων. Μία μόλις

ημέρα μετά την έκδοση της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης, και λόγω της εναπόθεσης τεράστιου όγκου σκουπιδιών στο χώρο της χωματερής, εκδηλώθηκε εκ νέου πυρκαγιά, η οποία για άλλη μια φορά έθεσε το νεολιθικό οικισμό σε άμεσο κίνδυνο λόγω των πυκνών νεφών αιθάλης και των εκδηλωθεισών εκρήξεων, οι οποίες είχαν ως συνέπεια την εκτόξευση φλεγόμενων υλικών προς το νεολιθικό οικισμό (βλ. τα 8318/25.8.2006, 8401/30.8.2006 και 8509/31.8.2006 έγγραφα της ΚΑ' ΕΚΠΑ και το 73612/9464/25.8.2006 έγγραφο της Διεύθυνσης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού). Εξ άλλου, κατά τη διάρκεια της προθεσμίας που έτασσε η προαναφερόμενη υπουργική απόφαση, δεν επήλθε ουσιαστική πρόοδος ως προς το ζήτημα της εξεύρεσης κατάλληλου χώρου για τη διάθεση των απορριμμάτων του νησιού (βλ. τα 18493/24.10.2006, 744/9.2.2007 και 18493/14.10.2007 έγγραφα της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου και το 1770/23.2.2007 έγγραφο της ΚΑ' ΕΚΠΑ). Κατόπιν τούτων, ο Σύνδεσμος των Δήμων της Άνδρου υπέβαλε προς τον Υπουργό Πολιτισμού νέο αίτημα για την παράταση λειτουργίας της επίδικης χωματερής, μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας εξεύρεσης κατάλληλου χώρου για την υγειονομική ταφή των απορριμμάτων του νησιού. Υπέρ της αποδοχής του αιτήματος τάχθηκε η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, ενόψει και του γεγονότος ότι είχε εν τω μεταξύ εκπονηθεί και υποβληθεί προς έγκριση περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου (βλ. το 10351/19.6.2007 έγγραφο). Περαιτέρω, η Επιτροπή για το Συντονισμό των Αρχαιολογικών Ερευνών που διεξάγονται στο πλαίσιο Μεγάλων Δημοσίων Έργων πρότεινε, κατ' εκτίμηση των συνεπειών της διακοπής της λειτουργίας της ως άνω χωματερής στη δημόσια υγεία και την οικονομική δραστηριότητα του νησιού, την έγκριση του αιτήματος του Συνδέσμου, υπό την προϋπόθεση ότι η αρμόδια τοπική εφορεία θα προτείνει μέτρα προστασίας των αρχαιοτήτων, την υλοποίηση των οποίων θα αναλάβουν οι Δήμοι, υπό την επίβλεψη συγκροτηθείσας προς τούτο επιτροπής (βλ. το από 4.7.2007 πρακτικό συνεδρίασης). Αντιθέτως, η τοπική εφορεία προϊστορικών και κλασικών αρχαιοτήτων τάχθηκε υπέρ της άμεσης και οριστικής διακοπής της λειτουργίας της χωματερής, με την αιτιολογία ότι η ανεξέλεγκτη απόθεση απορριμμάτων εντός του αρχαιολογικού χώρου δημιουργεί κινδύνους για τις αρχαιότητες και ιδίως για το νεολιθικό οικισμό του Στρόφιλα και τις πλησίον αυτού βραχογραφίες (βλ. 6671/4.7.2007 έγγραφο της ΚΑ' ΕΚΠΑ). Ακολούθως, με την ήδη προσβαλλόμενη πράξη, η οποία εκδόθηκε κατ' αποδοχή της από 10.7.2007 γνωμοδότησης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, εγκρίθηκε το αίτημα του ως άνω Συνδέσμου για

παράταση της δυνατότητας απόθεσης των απορριμμάτων της νήσου εντός του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου της Σταυροπέδας μέχρι την εξεύρεση κατάλληλου χώρου για τη διάθεσή τους, δυνατότητα η οποία, πάντως, θα επανεξετάζεται ανά έτος ή εντός συντομότερων χρονικών διαστημάτων. Η εν λόγω έγκριση χορηγήθηκε υπό τους εξής όρους: (α) να συγκροτηθεί επιτροπή παρακολούθησης της εφαρμογής των όρων ταφής των απορριμμάτων και της εξέλιξης του ζητήματος της εξεύρεσης νέας κατάλληλης θέσης για τη διάθεσή τους, (β) να καταβληθούν, εκ μέρους των Δήμων της νήσου, τα χρηματικά ποσά που απαιτούνται για τη συντήρηση και την ανάδειξη των αρχαιοτήτων που ευρίσκονται εντός του αρχαιολογικού χώρου, (γ) να εκπονηθεί μελέτη σχετικά με τη χωροθέτηση τριών τουλάχιστον κυττάρων απόθεσης απορριμμάτων, μέχρι την υποβολή οριστικής πρότασης για το νέο χώρο διάθεσης τους, η οποία θα περιλαμβάνει και πρόβλεψη για τις μεθόδους διαλογής, συμπίεσης και κάλυψης (όχι καύσης) των απορριμμάτων, και (δ) να εξασφαλιστεί ότι εντός του χώρου απόθεσης απορριμμάτων θα ευρίσκονται καθημερινώς ένα ερπυστριοφόρο grader, ένας εκσκαφέας και ένα βυτιοφόρο. Ήδη, προ της εκδόσεως της προσαλλόμενης υπουργικής απόφασης, είχε εκδηλωθεί μεγάλη έκτασης πυρκαγιά, λόγω κυρίως της έλλειψης μέτρων πυρόσβεσης και της ανεξέλεγκτης απόθεσης μεγάλου όγκου απορριμμάτων. Η πυρκαγιά αυτή, η οποία έκαψε μεγάλο τμήμα του αρχαιολογικού χώρου και απείλησε κτίσματα του νεολιθικού οικισμού, αναζωπυρώθηκε μετά την έκδοση της προσαλλόμενης πράξης και, συγκεκριμένα, την 4.9.2007 (βλ. τα 8231/1.8.2007, 8913/23.8.2007 και 9512/6.9.2007 έγγραφα της ΚΑ' ΕΚΠΑ και σχετικές αναφορές φυλάκων). Εξάλλου, όπως προκύπτει από το 12208/19.11.2007 έγγραφο της ΚΑ' ΕΚΠΑ, μέχρι την ημερομηνία αυτή δεν είχε συγκροτηθεί η προβλεπόμενη από την προσαλλόμενη υπουργική απόφαση επιτροπή, δεν είχε υποβληθεί μελέτη χωροθέτησης κυττάρων απόθεσης απορριμμάτων, οι δε Δήμοι του νησιού δεν είχαν ανταποκριθεί στην υποχρέωση τους για χρηματοδότηση των μέτρων προστασίας και ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου, εντός του οποίου βρισκόταν μόνον μία μπουλντόζα (βλ. και ....).

8. Επειδή, με την προσαλλόμενη υπουργική απόφαση χορηγήθηκε η, κατά τις διατάξεις των άρθρων 10 παρ. 3 και 13 παρ. 1 του Ν. 3028/2002, άδεια του Υπουργού Πολιτισμού για την ανάπτυξη δραστηριότητας εντός κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου. Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή, η οποία εκδόθηκε κατ' εκτίμηση αφενός μεν των επιπτώσεων της λειτουργίας της χωματερής επί των αρχαίων μνημείων και του περιβάλλοντος αυτά αρχαιολογικού χώρου, αφετέρου δε των συνεπειών που θα

προκληθούν στην υγεία και την οικονομική δραστηριότητα των κατοίκων της περιοχής από την άμεση διακοπή της λειτουργίας της, τέθηκαν ιδιαίτεροι όροι για τον τρόπο απόθεσης των απορριμμάτων και την αντιμετώπιση του κινδύνου εκδήλωσης πυρκαγιών προς το σκοπό της προστασίας των αρχαιοτήτων από τις επιπτώσεις της ανεξέλεγκτης απόθεσης των απορριμμάτων (βλ. ιδίως την από 10.7.2007 γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και το από 4.7.2007 πρακτικό της Επιτροπής Μεγάλων Δημοσίων Έργων). Με την ίδια απόφαση προβλέφθηκε ότι η δυνατότητα παράτασης της λειτουργίας της χωματερής επανεξετάζεται κατ' έτος αναλόγως και της προόδου που, επιδεικνύεται στο ζήτημα της εξεύρεσης κατάλληλου χώρου για τη διάθεση των απορριμμάτων. Ωστόσο, από τα στοιχεία του φακέλου και τις απόψεις της Διοικήσεως προκύπτει ότι η λειτουργία της επίδικης χωματερής προκαλεί διαρκή αισθητική υποβάθμιση του αρχαιολογικού χώρου, λόγω της ανεξέλεγκτης απόθεσης και διασποράς των απορριμμάτων, και έντονη αλλοίωση των ευρισκόμενων εντός αυτού αρχαιοτήτων, ιδίως λόγω της δημιουργίας νεφών αιθάλης, τα οποία επικάθηνται επί των αρχαίων μνημείων. Εξάλλου, από τα ίδια στοιχεία προκύπτει ότι μέχρι σήμερα δεν έχουν τηρηθεί οι όροι προστασίας που έθεσε η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, ιδίως όσον αφορά τη λήψη μέτρων πυρασφάλειας και την εκπόνηση μελέτης για τη χωροθέτηση κυττάρων απόθεσης των απορριμμάτων και την επιλογή μεθόδου συμπίεσης και κάλυψής τους (βλ. το 12208/19.11.2007 έγγραφο της ΚΑ' ΕΚΠΑ). Οι παραλείψεις αυτές, οι οποίες, κατ' επανάληψη, είχαν προκαλέσει την εκδήλωση πυρκαγιών, εξακολουθούν να θέτουν σε κίνδυνο τις αρχαιότητες και τον απαραίτητο για την ανάδειξη τους χώρο. Ενόψει όλων όσων έχουν εκτεθεί, η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία εγκρίθηκε η παράταση λειτουργίας χώρου ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων εντός αρχαιολογικού χώρου έχει εκδοθεί κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 10 παρ. 3 και 13 παρ. 1 του ν. 3028/2002, οι οποίες είναι στενά ερμηνευτέες υπό το φως του άρθρου 24 παρ. 1 και 6 του Συντάγματος και απαγορεύουν την ανάπτυξη εντός αρχαιολογικών χώρων δραστηριοτήτων που είναι από τη φύση τους ασύμβατες με την προστασία και ανάδειξη των μνημείων, όπως, κατ' εξοχήν, η ανεξέλεγκτη διάθεση απορριμμάτων. Τούτο δε, ανεξαρτήτως του ότι στην προκειμένη περίπτωση, δεν τηρήθηκαν καν οι όροι που έθεσε η προσβαλλόμενη απόφαση, με αποτέλεσμα την πρόκληση σοβαρών κινδύνων στα αρχαία μνημεία, όπως καταδεικνύεται από το πλήθος πυρκαγιών που εκδηλώθηκαν. Τέλος, η αδυναμία εξεύρεσης κατάλληλου χώρου για την απόθεση των απορριμμάτων του νησιού, δραστηριότητα συνδεόμενη με την εξυπηρέτηση ζωτικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου, δεν δικαιολογεί κατ'

ουδένα τρόπο την επί εικοσαετία λειτουργία χώρου ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων στον επίμαχο αρχαιολογικό χώρο. Συνεπώς η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί για το λόγο αυτό βασίμως προβαλλόμενο.

9. Επειδή, κατόπιν τούτων, η εξέταση των λοιπών λόγων ακυρώσεως παρέλκει ως αλυσιτελής.

ΣτΕ 50/2010

[Εν μέρει ανεπαρκώς αιτιολογημένο πρωτόκολλο

κατεδάφισης αυθαίρετων κατασκευών στον αιγιαλό]

Πρόεδρος: *Π.Ν. Φλώρος*

Εισηγητής: *Χρ. Λιάκουρας*

Δικηγόροι: Παναγιώτα Πετρόγλου, Δ. Μακαρονίδης

Εφόσον η οριογραμμή του αιγιαλού έχει καθορισθεί με διοικητική πράξη σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν κατά την έκδοσή της, τα αρμόδια για την έκδοση του πρωτοκόλλου κατεδάφισης όργανα -τα οποία δεν έχουν την εξουσία να ελέγξουν τη νομιμότητα της ως άνω οριοθέτησης- δεν οφείλουν να ερευνήσουν το πλάτος της ζώνης που καλύπτεται από τη μεγαλύτερη, αλλά συνήθη ανάβαση των κυμάτων και να αιτιολογήσουν τη σχετική με το πραγματικό αυτό γεγονός εκτίμησή

τους, ανεξάρτητα από την πάροδο μεγάλου χρονικού διαστήματος από τη διοικητική οριοθέτηση.

Το πρωτόκολλο κατεδάφισης είναι πράξη πραγματοπαγής, και, συνεπώς η έκδοσή του δεν προϋποθέτει υπαιτιότητα εκείνων που έχουν ανεγείρει τα κτίσματα. Έτσι, αν και είναι πράξη δυσμενής για τα συμφέροντα της αιτούσας στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα (παρανομία κτισμάτων εντός αιγιαλού), τα οποία επέβαλαν την έκδοσή της και όχι στην υποκειμενική συμπεριφορά της. Δεν ήταν συνεπώς απαραίτητη η προηγούμενη κλήση της σε ακρόαση.

Οι συμβάσεις μίσθωσης δεν αποτελούν θετικές διοικητικές πράξεις των αρμόδιων οργάνων της Διοίκησης που μπορούν να δημιουργήσουν εύλογη πεποίθηση στην αιτούσα ως προς τη νομιμότητα των επίδικων κατασκευών. Άλλωστε οποιαδήποτε επέμβαση στον ευαίσθητο χώρο του αιγιαλού και της παραλίας -ο οποίος λόγω της φύσης του και της κατά προορισμό χρήσης του, χρήζει ιδιαίτερης και εξειδικευμένης προστασίας- απαιτεί την προηγούμενη ύπαρξη άδειας επέμβασης, η οποία χορηγείται από το αρμόδιο όργανο, αφού τηρηθούν οι ειδικές προϋποθέσεις και η διαδικασία του νόμου.

Η παραχώρηση της απλής χρήσης του αιγιαλού με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών για την άσκηση δραστηριοτήτων που εξυπηρετούν τους λουσομένους ή την αναψυχή του κοινού είναι μεν δυνατή, επιτρέπονται όμως οι απολύτως αναγκαίες για τον παραπάνω σκοπό κατασκευές, εφόσον είναι μη μόνιμες και μη σταθερές που μπορούν ευχερώς να αφαιρεθούν, όπως η τοποθέτηση καθισμάτων, ομπρελών και τροχήλατου αναψυκτηρίου.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση του 16/25.7.2005 πρωτοκόλλου κατεδάφισης αυθαιρέτων κτισμάτων του Προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας Πειραιά, με το οποίο διατάχθηκε η κατεδάφιση κατασκευών, οι οποίες

φέρονται να έχουν πραγματοποιηθεί αυθαίρετα από την αιτούσα εταιρεία στον κοινόχρηστο χώρο του αιγιαλού στη θέση «ΕΔΕΜ», στο Π. Φάληρο.

3. Επειδή, στην παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 2971/2001 (Α 285) «Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις» ορίζονται τα εξής: «Τα πάσης φύσεως κτίσματα και εν γένει κατασκευάσματα, τα οποία έχουν ανεγερθεί ή θα ανεγερθούν χωρίς άδεια στον αιγιαλό ή την παραλία, μετά τον καθορισμό και την συντέλεση των απαλλοτριώσεων των άρθρων 7 και 10 κατεδαφίζονται, ανεξάρτητα από το χρόνο ανέγερσης τους ή αν κατοικούνται ή άλλως πως χρησιμοποιούνται... Προς τούτο ο προϊστάμενος της αρμόδιας Κτηματικής Υπηρεσίας εκδίδει πρωτόκολλο κατεδάφισης, το οποίο κοινοποιεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2717/1999 «Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας», σε εκείνον που έχει ανεγείρει αυθαιρέτως, ο οποίος οφείλει εντός τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση να κατεδαφίσει τα κτίσματα και να άρει τα πάσης φύσεως κατασκευάσματα από τον αιγιαλό και την παραλία». Οι διατάξεις αυτές, οι οποίες είναι ειδικές σε σχέση με τις γενικές διατάξεις περί αυθαιρέτων κατασκευών, αποσκοπούν στην άμεση και αποτελεσματική προστασία του αιγιαλού και της παραλίας και επιβάλλουν την αποκατάσταση της μορφής τους, η οποία έχει αλλοιωθεί με την χωρίς άδεια ανέγερση πάσης φύσεως τεχνικού έργου, κτίσματος ή κατασκευάσματος (βλ. πρβλ. ΣτΕ 2048/2000, 374/1999). Εκ τούτων έπεται ότι αποτελεί υποχρέωση της Διοίκησης να επιβάλει την κατεδάφιση αυθαιρέτων κτισμάτων ανεγειρόμενων εντός του αιγιαλού ανεξαρτήτως του χρόνου κατασκευής τους και το πρωτόκολλο κατεδάφισης είναι πράξη πραγματοπαγής, και, συνεπώς η έκδοσή του δεν προϋποθέτει υπαιτιότητα εκείνων που τα έχουν ανεγείρει (ΣτΕ πρβλ. 2048/2000, 571/1999, 374/1999, 3333/1983).

4. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Με την από 11.7.2005 έκθεση ελέγχου της υπαλλήλου της Κτηματικής Υπηρεσίας Πειραιά Μ. Ν., διαπιστώθηκαν στη θέση «ΕΔΕΜ» στο Π. Φάληρο, οι εξής αυθαίρετες κατασκευές στο χώρο του αιγιαλού: 1) στεγασμένος χώρος από ψάθα στηριζόμενη επί σιδηρών κολόνων και δάπεδο από χρωματισμένο τσιμέντο εμβαδού 147 τ.μ., 2) στεγασμένος χώρος από ψάθα στηριζόμενη επί σιδηρών κολόνων και δάπεδο από σανίδια εμβαδού 120 τ.μ., 3) κτιστό μπαρ εμβαδού 10 τ.μ., 4) ξύλινο μπαρ που στεγάζεται από ψάθα εμβαδού 20 τ.μ., 5) υπαίθριος χώρος τραπεζοκαθισμάτων στρωμένος με χαλίκι συνολικού εμβαδού 370 τ.μ. και υπαίθριος χώρος με δάπεδο από χρωματισμένο τσιμέντο εμβαδού 30 τ.μ., 6) ράμπα για τη διευκόλυνση καθόδου από την παραλιακή

λεωφόρο στην αμμουδιά ατόμων με ειδικές ανάγκες εμβαδού 16 τ.μ., 7) ξύλινα αποδυτήρια εμβαδού 4 τ.μ., 8) παρτέρι με πράσινο και δένδρο εμβαδού 20 τ.μ., 9) δύο ξύλινοι διάδρομοι πλάτους 1μ. αντίστοιχα και συνολικού μήκους 100 μ., 10) σιδερένια μπάρα ύψους 1μ. και μήκους 5μ., 11) πρόχειρη περίφραξη από ψάθα συνολικού μήκους 11μ. και 12) ψάθινο στέγαστρο εμβαδού 8 τ.μ. Με το προσβαλλόμενο πρωτόκολλο διατάχθηκε η κατεδάφιση των πιο πάνω κατασκευών, οι οποίες απεικονίζονται στα από 30.5.2003 και 2.6.2004 τοπογραφικά διαγράμματα του μηχανικού Δ. Σ. που συνοδεύουν τις από 30.5.2003 και 2.6.2004, αντίστοιχα, τεχνικές εκθέσεις του ιδίου. Από τα ίδια στοιχεία προκύπτει, επίσης, ότι η οριογραμμή του αιγιαλού στην περιοχή αυτή καθορίζεται από την οριογραμμή του χειμέριου κύματος του έτους 1923, όπως προκύπτει από το 4/1919 τοπογραφικό διάγραμμα της Κτηματικής Υπηρεσίας Πειραιά.

5. Επειδή, στην παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 2971/2001 (Α 285) ορίζεται ότι: «1. «Αιγιαλός» είναι η ζώνη της ξηράς, που βρέχεται από τη θάλασσα από τις μεγαλύτερες και συνήθεις αναβάσεις των κυμάτων της». Στις διατάξεις των άρθρων 2, 3, 4 και 5 του ίδιου νόμου προβλέπεται καθορισμός των ορίων του αιγιαλού με έκθεση και διάγραμμα συντασσόμενα από επιτροπή, τα οποία επικυρώνονται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού. Κατά τις ανωτέρω διατάξεις ο αιγιαλός δεν δημιουργείται με σχετική πράξη της Πολιτείας, αλλά προκύπτει από φυσικά φαινόμενα, δηλαδή τις μεγαλύτερες αλλά συνήθεις αναβάσεις των κυμάτων, για τη διαπίστωση δε του πραγματικού αυτού γεγονότος προβλέπεται η ανωτέρω διοικητική διαδικασία. Κατά συνέπεια, εάν δεν έχει καθορισθεί ο αιγιαλός με εκδιδόμενη κατά νόμο διαπιστωτική διοικητική πράξη, η Διοίκηση επιλαμβανόμενη ζητήματος, για την επίλυση του οποίου είναι κρίσιμο στοιχείο ο προσδιορισμός των ορίων του αιγιαλού, οφείλει να προβεί σε παρεμπόδιση και αιτιολογημένη με συγκεκριμένα στοιχεία κρίση για την συνδρομή του πιο πάνω πραγματικού γεγονότος που προσδιορίζει τα όρια του αιγιαλού (πρβλ. ΣτΕ 3483/2003, 377, 378/2002 κ.ά.). Εν προκειμένω, όμως, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, και αναφέρεται στην έκθεση ελέγχου, στην οποία στηρίζεται η προσβαλλόμενη πράξη, κατά τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη, η οριογραμμή του αιγιαλού στην επίδικη περιοχή έχει καθορισθεί με βάση την οριοθέτηση του χειμέριου κύματος κατά τις προϊσχύουσες του ως άνω ν. 2791/2001 και του προγενέστερου α. ν. 2344/1940, διατάξεις του άρθρου 9 του από 15.7.1919 ν. διατάγματος (Α' 159) κυρωθέντος με το ν. 1843/1920 (Α' 13), όπως το άρθρο αυτό

τροποποιήθηκε με το άρθρο 11 παρ. 2 του από 7.5.1923 β. δ/τος (Α 124), κατά τις οποίες, ο προσδιορισμός της ζώνης του χειμερίου κύματος γίνεται επί διαγράμματος που συντάσσεται από την Τοπογραφική Υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας, από Τριμελή Επιτροπή. Συνεπώς, εφόσον η οριογραμμή του αιγιαλού καθορίστηκε με διοικητική πράξη κατ' εφαρμογή των ισχυουσών κατά την έκδοση της διατάξεων, τα αρμόδια για την έκδοση του προσβαλλόμενου πρωτοκόλλου κατεδάφισης όργανα, τα οποία δεν έχουν την εξουσία να ελέγξουν τη νομιμότητα της ως άνω οριοθέτησης της γραμμής του αιγιαλού, δεν οφείλουν να ερευνήσουν το πλάτος της ζώνης που καλύπτεται από τη μεγαλύτερη, αλλά συνήθη ανάβαση των κυμάτων και να αιτιολογήσουν τη σχετική με το πραγματικό αυτό γεγονός εκτίμηση τους, ανεξαρτήτως της παρόδου μεγάλου χρονικού διαστήματος από την κατά τα ανωτέρω διοικητική οριοθέτηση (ΣτΕ 3967/2008). Είναι ως εκ τούτου απορριπτέος ως αβάσιμος ο περί του αντιθέτου λόγος ακυρώσεως. Περαιτέρω, αβάσιμος είναι και ο ισχυρισμός της αιτούσας εταιρείας, ότι στο προσβαλλόμενο πρωτόκολλο θα έπρεπε να αναφέρεται η διοικητική πράξη με την οποία οριοθετήθηκε ο αιγιαλός στην επίδικη περιοχή δεδομένου ότι η αναφορά αυτή δεν απαιτείται από το νόμο, ενώ εξάλλου, όπως προαναφέρθηκε, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι η οριοθέτηση του αιγιαλού έγινε με την ισχύουσα κατά τον κρίσιμο χρόνο διοικητική διαδικασία.

6. Επειδή, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε χωρίς προηγουμένως να κληθεί ο εκπρόσωπος της αιτούσας εταιρείας για ακρόαση. Ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος, διότι, ανεξαρτήτως του ότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, με το υπ' αριθμ. 3446/30.8.2004 έγγραφο της Κτηματικής Υπηρεσίας Πειραιά κλήθηκε η αιτούσα να εκφράσει γραπτώς ή προφορικώς τις απόψεις της σχετικά με τις κατασκευές που χρησιμοποιούνται από το κέντρο της και βρίσκονται εντός της ζώνης του αιγιαλού, η προσβαλλόμενη πράξη ναι μεν είναι δυσμενής για τα συμφέροντα της εταιρείας αλλά, όπως προαναφέρθηκε και στη σκέψη 3, στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα (παραιομία κτισμάτων εντός αιγιαλού), τα οποία επέβαλαν την έκδοση της και όχι στην υποκειμενική συμπεριφορά της εταιρείας (ΣτΕ 3967/2008, 2680/2007, 833/2002) και συνεπώς δεν ήταν απαραίτητη η προηγούμενη κλήση της σε ακρόαση πριν από την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης.

7. Επειδή, ο λόγος ακυρώσεως ότι οι ανωτέρω εγκαταστάσεις είναι στο σύνολό τους νόμιμες εφόσον ανεγέρθησαν από την αιτούσα στα πλαίσια της από 29.4.2002

σύμβασης μίσθωσης του αιγιαλού, όπως αυτή παρατάθηκε και τροποποιήθηκε στις 29.5.2003, η οποία υπογράφηκε μεταξύ της αιτούσας και της έχουσας τη διοίκηση και τη διαχείριση του εν λόγω αιγιαλού εταιρείας «Ε.Τ.Α. Α.Ε.» και, σύμφωνα με την οποία, προκειμένου να ασκήσει τη δραστηριότητα της που είναι η λειτουργία θαλάσσιας λουτρικής εγκατάστασης, μπορεί, δυνάμει και των διατάξεων των παρ. 1 και 3 του άρθρου 13 του ν. 2971/2001 να κατασκευάσει κτίσματα στον αιγιαλό για την επιδίωξη των σκοπών της απλής χρήσης, υπό την προϋπόθεση, όπως εν προκειμένω, οι κατασκευές αυτές να μην επιφέρουν αλλοίωση στη φυσική μορφολογία του και τα βιοτικά του στοιχεία, προβάλλεται αβασίμως διότι, ανεξαρτήτως ότι στην ανωτέρω σύμβαση προβλέπεται μόνο η δημιουργία χώρου τραπεζοκαθισμάτων, η πρόβλεψη σε αυτήν ανέγερσης οποιωνδήποτε κατασκευών δεν επηρεάζει την εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων που αφορούν την αυθαίρετη ανέγερση κτισμάτων στον αιγιαλό ούτε συνιστά λόγο νομιμοποίησης των κτισμάτων αυτών (πρβλ. ΣΤΕ 6261/2005).

8. Επειδή, προβάλλεται από την αιτούσα ότι η προσβαλλόμενη πράξη έχει εκδοθεί κατά παράβαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Ειδικότερα, η αιτούσα υποστηρίζει ότι από τις διαδοχικές συμβάσεις μίσθωσης για εκμετάλλευση του επίδικου αιγιαλού, τις οποίες συνήψε αρχικώς με τον ΕΟΤ και εν συνεχεία με την εταιρεία ΕΤΑ, δημιουργήθηκε σε αυτήν η πεποίθηση ότι ανεγείροντας τις επίδικες κατασκευές προκειμένου να ασκήσει τη δραστηριότητά της, δηλαδή τη λειτουργία λουτρικής εγκατάστασης, ενεργούσε στα πλαίσια τόσο των νόμων όσο και των συμβατικών της υποχρεώσεων. Ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος, αφενός μεν διότι οι ανωτέρω συμβάσεις μίσθωσης δεν αποτελούν θετικές διοικητικές πράξεις των αρμόδιων οργάνων της Διοίκησης που μπορούν να δημιουργήσουν εύλογη πεποίθηση στην αιτούσα ως προς τη νομιμότητα των συγκεκριμένων επίδικων κατασκευών, αφετέρου δε διότι οποιαδήποτε επέμβαση στον ευαίσθητο χώρο του αιγιαλού και της παραλίας, ο οποίος λόγω της φύσης του και της κατά προορισμό χρήσης του, χρήζει ιδιαίτερης και εξειδικευμένης προστασίας, απαιτεί την προηγούμενη ύπαρξη άδειας επέμβασης, η οποία χορηγείται από το αρμόδιο όργανο, αφού τηρηθούν οι ειδικές προϋποθέσεις και η διαδικασία του νόμου, εν προκειμένω δε από τα όργανα τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 2971/2001 «Περί αιγιαλού και παραλίας» (Α' 154).

9. Επειδή, στις παρ. 3 και 4 του άρθρου 2 του ν. 2971/2001 (Α' 285) ορίζεται

ότι: «3. Ο κύριος προορισμός των ζωνών αυτών είναι η ελεύθερη και ακώλυτη πρόσβαση προς αυτές. Κατ' εξαίρεση ο αιγιαλός, η παραλία, η όχθη και η παρόχθια ζώνη μπορούν να χρησιμεύσουν για κοινωφελείς περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς σκοπούς και για απλή χρήση της παραγράφου 1 του άρθρου 13, καθώς επίσης και για την εξυπηρέτηση υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος. 4. Στον αιγιαλό, την παραλία, την όχθη και την παρόχθια ζώνη δεν επιτρέπεται η κατασκευή κτισμάτων και εν γένει κατασκευασμάτων, παρά μόνο για την επιδίωξη των σκοπών, που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο». Περαιτέρω, στις παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 13 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι: «1. Απλή χρήση του αιγιαλού και της παραλίας είναι κάθε χρήση, εφόσον από αυτή δεν παραβιάζεται ο προορισμός τους ως κοινόχρηστων πραγμάτων και δεν επέρχεται αλλοίωση στη φυσική μορφολογία τους και τα βιοτικά στοιχεία τους. 2. Η παραχώρηση της απλής χρήσης του αιγιαλού και της παραλίας γίνεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, έναντι ανταλλάγματος κατά τις διατάξεις για την εκμίσθωση δημόσιων κτημάτων, πλην του αιγιαλού και παραλίας κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων, προστατευομένων περιοχών... 3. Είναι δυνατή η παραχώρηση, με τη διαδικασία και τους όρους του πρώτου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου, της απλής χρήσης αιγιαλού για την άσκηση δραστηριοτήτων, που εξυπηρετούν τους λουσομένους ή την αναψυχή του κοινού (όπως εκμίσθωση θαλάσσιων μέσων αναψυχής, καθισμάτων, ομπρελών, λειτουργία τροχηλάτου αναψυκτηρίου κ.λ.π.)...». Επίσης, στην παρ. 1 του άρθρου 14 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι: «1. Η παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης αιγιαλού, παραλίας, συνεχόμενου ή παρακείμενου θαλάσσιου χώρου, ή του πυθμένα, για την εκτέλεση έργων που εξυπηρετούν εμπορικούς, βιομηχανικούς, συγκοινωνιακούς, λιμενικούς ή άλλου είδους σκοπούς, που προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις, γίνεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών κατά τη διαδικασία που προβλέπει η επόμενη παράγραφος. Η παραχώρηση μπορεί να περιλαμβάνει και απλή χρήση του αιγιαλού και παραλίας για την εξυπηρέτηση λειτουργικών αναγκών των έργων αυτών...». Εξάλλου, στις παρ. 10 και 11 του άρθρου 39 του ν. 3105/ 2003 (Α' 29) ορίζεται ότι: «10. Η διοίκηση και διαχείριση των δημοσίων κτημάτων, περιλαμβανομένων του αιγιαλού και της παραλίας, που ευρίσκονται μεταξύ ακινήτων που ανήκουν κατά κυριότητα ή κατά διοίκηση και διαχείριση στην εταιρία «Ε.Τ.Α. Α.Ε.», και της ακτογραμμής, περιέρχεται στην εταιρία αυτή έναντι ανταλλάγματος, το οποίο καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Οικονομίας και Οικονομικών. ...11. Για την παραχώρηση από την «Ε.Τ.Α. Α.Ε.» του δικαιώματος απλής χρήσης αιγιαλού και παραλίας δεν εφαρμόζονται οι όροι και περιορισμοί των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 13 του ν.

2971/2001».

10. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 27 του ν. 2971/2001 τα πάσης φύσεως κτίσματα ή κατασκευάσματα, που έχουν ανεγερθεί χωρίς άδεια στον αιγιαλό, είναι κατεδαφιστέα, χωρίς να γίνεται διάκριση σε μόνιμες και σταθερές ή λυόμενες κατασκευές. Εξάλλου, υπό την προϋπόθεση ότι δεν παραβιάζεται ο προορισμός του αιγιαλού ως κοινόχρηστου πράγματος και δεν επέρχεται αλλοίωση στη φυσική μορφολογία του και τα βιοτικά στοιχεία του, είναι μεν δυνατή, σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 13 του ίδιου νόμου, η παραχώρηση της απλής χρήσης του αιγιαλού με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών για την άσκηση δραστηριοτήτων που εξυπηρετούν τους λουσιμένους ή την αναψυχή του κοινού και, συνεπώς, επιτρέπονται κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, οι απολύτως αναγκαίες για τον παραπάνω σκοπό κατασκευές, μόνον όμως αν πρόκειται για κατασκευές μη μόνιμες και μη σταθερές που μπορούν ευχερώς να αφαιρεθούν, όπως η τοποθέτηση καθισμάτων, ομπρελών και τροχήλατου αναψυκτηρίου, που ρητώς μνημονεύονται στην ενδεικτική απαρίθμηση, η οποία περιέχεται στην ανωτέρω παρ. 3 του άρθρου 13 ν. 2971/2001 (πρβλ. ΣτΕ 3581/2007).

11. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τη σχετική τεχνική έκθεση αλλά και την προσβαλλόμενη πράξη, από το σύνολο των επίδικων κατασκευών, ο στεγασμένος χώρος από ψάθα που στηρίζεται επί σιδηρών κολόνων και το δάπεδο από χρωματισμένο τσιμέντο εμβαδού 147 τ.μ., ο στεγασμένος χώρος από ψάθα που στηρίζεται επί σιδηρών κολόνων και το δάπεδο από σανίδια εμβαδού 120 τ.μ., το κτιστό μπαρ εμβαδού 10 τ.μ., το ξύλινο μπαρ που στεγάζεται από ψάθα εμβαδού 20 τ.μ. καθώς και ο υπαίθριος χώρος με δάπεδο από χρωματισμένο τσιμέντο εμβαδού 30 τ.μ. που υπάρχει μεταξύ των χώρων τραπεζοκαθισμάτων (δηλαδή τα υπ' αριθμ. 1, 2, 3, 4 και τμήμα του 5 κτίσματα που περιγράφονται στην προσβαλλόμενη πράξη), είναι κατασκευές μόνιμες και σταθερές και δεν μπορούν να αφαιρεθούν ευχερώς. Συνεπώς ως προς τις κατασκευές αυτές η προσβαλλόμενη πράξη είναι επαρκώς αιτιολογημένη και ο σχετικός προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως για αναιτιολόγητο είναι ως προς τις εν λόγω κατασκευές αβάσιμος. Αντιθέτως, από τα προαναφερόμενα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει αμέσως ούτε παρατίθεται σε αυτά οποιαδήποτε αιτιολογία, από την οποία να προκύπτει ότι οι λοιπές κατασκευές που περιγράφονται στην προσβαλλόμενη πράξη και συγκεκριμένα ο υπαίθριος χώρος τραπεζοκαθισμάτων στρωμένος με χαλίκι συνολικού εμβαδού 370 τ.μ., η ράμπα για τη

διευκόλυνση καθόδου από την παραλιακή λεωφόρο στην αμμουδιά ατόμων με ειδικές ανάγκες εμβαδού 16 τ.μ., τα ξύλινα αποδυτήρια εμβαδού 4 τ.μ., το παρτέρι με πράσινο και δένδρο εμβαδού 20 τ.μ., οι δύο ξύλινοι διάδρομοι πλάτους 1μ., αντίστοιχα, και συνολικού μήκους 100 μ., η σιδερένια μπάρα ύψους 1μ. και μήκους 5μ., η πρόχειρη περίφραξη από ψάθα συνολικού μήκους 11μ. και το ψάθινο στέγαστρο εμβαδού 8 τ.μ., αποτελούν μόνιμες σταθερές κατασκευές που δεν μπορούν να αφαιρεθούν ευχερώς ή ότι παραβιάζουν τον προορισμό του αιγιαλού ως κοινόχρηστου πράγματος και αλλοιώνουν τη φυσική μορφολογία και τα βιοτικά στοιχεία του, ενόψει του μεγέθους τους και της έκτασης που καταλαμβάνουν, και, συνεπώς, ως προς τις κατασκευές αυτές, η προσβαλλόμενη πράξη είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη.

12. Επειδή, υπό τα ανωτέρω δεδομένα η κρινόμενη αίτηση πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή και να ακυρωθεί ως ανεπαρκώς αιτιολογημένο το προσβαλλόμενο πρωτόκολλο, κατά το μέρος που αφορά τον υπαίθριο χώρο τραπεζοκαθισμάτων στρωμένο με χαλίκι συνολικού εμβαδού 370 τ.μ., τη ράμπα για τη διευκόλυνση καθόδου από την παραλιακή λεωφόρο στην αμμουδιά ατόμων με ειδικές ανάγκες εμβαδού 16 τ.μ., τα ξύλινα αποδυτήρια εμβαδού 4 τ.μ., το παρτέρι με πράσινο και δένδρο εμβαδού 20 τ.μ., τους δύο ξύλινους διαδρόμους πλάτους 1μ, αντίστοιχα, και συνολικού μήκους 100 μ., τη σιδερένια μπάρα ύψους 1μ. και μήκους 5μ., την πρόχειρη περίφραξη από ψάθα συνολικού μήκους 11μ. και το ψάθινο στέγαστρο εμβαδού 8 τ.μ. (υπ' αριθμ. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 κατασκευές και μέρος της υπ' αρ. 5 κατασκευής της προσβαλλόμενης πράξης) και να αναπεμφθεί η υπόθεση στη Διοίκηση για να προβεί σε νέα αιτιολογημένη κρίση ως προς τις ανωτέρω κατασκευές.

ΣΤΕ 49/2010

[Κατεδάφιση-απομάκρυνση περίφραξης και ελαιόδενδρων

από δασική έκταση]

Πρόεδρος: Αγγ. Θεοφιλοπούλου

Εισηγητής: Ολ. Παπαδοπούλου

Δικηγόροι: Γεωργία Φλώρου, Παν. Αθανασούλης

Οι ισχύουσες διατάξεις απαγορεύουν την ανέγερση οποιουδήποτε κτίσματος ή κατασκευάσματος ή την πραγματοποίηση κάθε είδους εγκαταστάσεως μέσα σε δάση και δασικές ή αναδασωτές εκτάσεις. Καταστρώνουν δε λεπτομερή διαδικασία, όχι μόνο για την κατεδάφιση των κατασκευασμάτων και των λοιπών εγκαταστάσεων που έχουν τη μορφή κτιρίου, αλλά και για την απομάκρυνση κατασκευασμάτων ή εγκαταστάσεων που δεν αποτελούν μεν κτίσματα, τοποθετούνται, όμως, ή δημιουργούνται ή εναποτίθενται σε δάση και δασικές ή αναδασωτές εκτάσεις. Επιβάλλουν, επομένως, την απομάκρυνση και των μη δασικών φυτών, που έχουν φυτευθεί ή καλλιεργηθεί μη νομίμως στις εκτάσεις αυτές.

Η κλήτευση του φερόμενου ως κυρίου της αυθαίρετης εγκατάστασης πριν από την έκδοση της απόφασης που επιβάλλει την κατεδάφισή της, αποσκοπεί στην παροχή σ' αυτόν της δυνατότητας να εκθέσει τις απόψεις του και αποτελεί ουσιώδη τύπο της διαδικασίας.

Οι ασκηθείσες αντιρρήσεις κατά της πράξης χαρακτηρισμού της επίδικης έκτασης είχαν απορριφθεί σιωπηρώς πολύ πριν από την άσκηση της «προσφυγής», επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλούμενη απόφαση. Είχε, έτσι, διατηρηθεί σε ισχύ η πράξη χαρακτηρισμού που ελήφθη υπόψη από το Διοικητικό Πρωτοδικείο. Και ναι μεν, με την συμπλήρωση της τρίμηνης προθεσμίας δεν εξαντλείται η κατά χρόνον αρμοδιότητα των επιτροπών επίλυσης δασικών αμφισβητήσεων, το ενδεχόμενο, όμως, αποδοχής των ως άνω αντιρρήσεων από την Πρωτοβάθμια Επιτροπή και ανατροπής της πράξης χαρακτηρισμού του Δασάρχη, που απετέλεσε το έρεισμα της διαταγής κατεδαφίσεως, δεν κλονίζει την αιτιολογία της, αλλά θα αποτελούσε λόγο ανακλήσεώς της.

Εφόσον πάντως ένα μεγάλο τμήμα της επίδικης έκτασης αναγνωρίζεται από το αρμόδιο Δασαρχείο ως ανέκαθεν καλλιεργούμενο και δεν προκύπτει εάν τα προς

απομάκρυνση ελαιόδενδρα και περίφραξη βρίσκονται στο εν λόγω τμήμα, η απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, με την οποία διατάχθηκε η απομάκρυνση των ελαιοδένδρων και της περίφραξης είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την έφεση αυτή ζητείται, εμπροθέσμως και εν γένει παραδεκτώς, η εξαφάνιση της υπ' αριθμ. 922/2006 αποφάσεως του Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθήνας, με την οποία απορρίφθηκε αίτηση ακυρώσεως του εκκαλούντος κατά της υπ'αριθμ. 2776/7.9.2004 αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής. Με την τελευταία αυτή απόφαση διατάχθηκε η κατεδάφιση-απομάκρυνση περιφράξεως και εξήντα πέντε ελαιοδένδρων, με την αιτιολογία ότι οι επεμβάσεις αυτές έγιναν αυθαιρέτως εντός δασικής εκτάσεως, εμβαδού 1.770,00 τμ, στη θέση «Κ.» περιφέρειας του Δήμου Άνω Λιοσίων Νομού Αττικής.

3. Επειδή, κατά την παρ. 1 του άρθρου 71 του ν. 998/1979 (Α' 289), όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 46 του ν. 2145/1993 (Α' 88), «Εργολάβοι, υπεργολάβοι, κατασκευαστές, οι εντολείς τους και κάθε τρίτος που επιχειρεί, άνευ δικαιώματος... την ανέγερση οποιουδήποτε κτίσματος ή κατασκευάσματος... ή πραγματοποιεί οποιασδήποτε φύσεως εγκατάσταση εντός δάσους ή δασικής εκτάσεως, δημόσιας ή ιδιωτικής, τιμωρούνται με φυλάκιση ... και με χρηματική ποινή ...», ενώ, κατά την παρ. 2 του αυτού άρθρου 71 του ν. 998/1979, «Η δασική αρχή διατάσσει και, εν αρνήσει του υπόχρεου, εκτελεί άνευ ετέρας διατυπώσεως την κατεδάφισιν των κτισμάτων». Εξάλλου, κατά την παρ. 1 του άρθρου 114 του ν. 1892/1990 (Α' 101) «Απαγορεύεται η ανέγερση οικοδομών, κτισμάτων και πάσης φύσεως εγκαταστάσεων εντός δημοσίων ή ιδιωτικών δασών ή δασικών ή αναδασωτέων εκτάσεων, που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαϊά ...», ενώ, κατά την παρ. 2 του άρθρου αυτού, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 παρ. 5 του ν. 2880/2001 (Α' 9), «Ανεγερθείσες ή ανεγειρόμενες οικοδομές, κτίσματα και πάσης φύσεως εγκαταστάσεις στις ανωτέρω εκτάσεις κατεδαφίζονται υποχρεωτικά κατόπιν αποφάσεως του οικείου Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας με τεχνική

υποστήριξη που διατίθεται και από τεχνική υπηρεσία νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και με την συνδρομή της αρμόδιας δασικής υπηρεσίας». Τέλος, κατά την παρ. 3 του αυτού άρθρου, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 45 του ν. 2145/1993, «Η απόφαση περί κατεδαφίσεως εκδίδεται μετά από κλήτευση προ δύο (2) τουλάχιστον εργάσιμων ημερών, του φερομένου ως κυρίου ή νομέα ή κατόχου ή του εργολάβου της οικοδομής, του κτίσματος ή της εγκαταστάσεως. Η κλήτευση αυτή ενεργείται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας. Αν τα παραπάνω πρόσωπα είναι άγνωστα ή άγνωστης διαμονής, η κλήση τοιχοκολλάται στην είσοδο του κτίσματος. Κατά της αποφάσεως του νομάρχη [και ήδη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας] περί κατεδαφίσεως επιτρέπεται προσφυγή ενώπιον του προέδρου του διοικητικού πρωτοδικείου της τοποθεσίας του ακινήτου ...», κατά την παρ. 6 δε του ιδίου ως άνω άρθρου, «Οι προηγούμενες παράγραφοι 2 έως και 5 εφαρμόζονται αναλόγως και για περιπτώσεις κατεδάφισης κτιρίων ή εγκαταστάσεων, που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 71 του ν. 998/1979».

4. Επειδή, όπως έχει κριθεί, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, η διαφορά που γεννάται από την απόφαση του αρμοδίου οργάνου για την κατεδάφιση οικοδομής, κτίσματος και κάθε φύσεως εγκαταστάσεων, που έχουν ανεγερθεί μέσα σε δάση και δασικές ή αναδασωτές εκτάσεις, είναι διαφορά ακυρωτική και όχι διαφορά ουσίας. Εξ άλλου, η απόφαση του Προέδρου του οικείου Διοικητικού Πρωτοδικείου, η οποία εκδίδεται επί της σχετικής αιτήσεως ακυρώσεως, υπόκειται σε έφεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατ'ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 5 του ν. 702/1977 (Α' 268) (βλ. ΣΕ 1444/2006 επτ., 3193/2000 Ολομ. κ.ά.).

5. Επειδή, από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων των άρθρων 71 του ν. 998/1979 και 114 του ν. 1892/1990 συνάγεται ότι οι διατάξεις αυτές απαγορεύουν την ανέγερση οποιουδήποτε κτίσματος ή κατασκευάσματος ή την πραγματοποίηση κάθε είδους εγκαταστάσεως, υπό ευρεία έννοια, μέσα σε δάση και δασικές ή αναδασωτές εκτάσεις και καταστρώνουν λεπτομερή διαδικασία, όχι μόνο για την κατεδάφιση των ανεγερθέντων μέσα στα δάση και τις δασικές ή αναδασωτές εκτάσεις κατασκευασμάτων και των λοιπών εγκαταστάσεων που έχουν τη μορφή κτιρίου, αλλά και για την απομάκρυνση κατασκευασμάτων ή εγκαταστάσεων που δεν αποτελούν μεν κτίσματα, τοποθετούνται, όμως, ή δημιουργούνται ή εναποτίθενται σε δάση και δασικές ή αναδασωτές εκτάσεις. Επιβάλλουν, επομένως, οι εν λόγω διατάξεις, κατά την έννοιά τους, την απομάκρυνση και των μη δασικών φυτών, που

έχουν φυτευθεί ή καλλιεργηθεί μη νομίμως στις εκτάσεις αυτές. Υπό την αντίθετη εκδοχή, τα δάση ή οι δασικές εκτάσεις, τα οποία με τη φύτευση ή την καλλιέργεια, εντός αυτών, μη δασικών φυτών μετατρέπονται αυθαιρέτως σε γεωργικούς καλλιεργούμενες εκτάσεις, δεν θα μπορούσαν να ανακτήσουν τη δασική τους μορφή, ακόμη και όταν έχουν κηρυχθεί αναδασωτέα, αφού τα μη δασικά είδη θα παρέμεναν στις εκτάσεις αυτές και θα εμπόδιζαν την αναγέννηση της δασικής βλαστήσεως, δεδομένου ότι η πρόβλεψη ποινικών και διοικητικών κυρώσεων εις βάρος του υπαιτίου μπορεί μεν να αποτελεί παράγοντα αποθαρρυντικό για τη συνέχιση της παράνομης καλλιέργειας, δεν αρκεί, όμως, για την απομάκρυνση των μη δασικών φυτών και, κατ' επέκταση, για την αναγέννηση της δασικής βλαστήσεως των εν λόγω εκτάσεων (βλ. ΣΕ 3759/2009 επτ).

6. Επειδή, περαιτέρω, κατά την έννοια των αυτών διατάξεων, προϋπόθεση για τη νομιμότητα της διαταγής κατεδαφίσεως αυθαιρέτου κτίσματος, κατασκευάσματος και εγκαταστάσεως εν γένει είναι, μεταξύ άλλων, η διαπίστωση της ανεγέρσεως ή της πραγματοποιήσεως τους εντός δάσους ή δασικής ή αναδασωτέας εκτάσεως. Η σχετική κρίση της διοικήσεως πρέπει, εν όψει των συνεπειών της, να είναι πλήρως αιτιολογημένη, η αιτιολογία δε αυτή μπορεί να προκύπτει και από τα στοιχεία του φακέλου (ΣΕ 2891/2006 κ.ά.).

7. Επειδή, εξάλλου, η ειδικώς προβλεπόμενη και λεπτομερώς ρυθμιζόμενη από την παρ. 3 του άρθρου 114 του ν. 1892/1990 κλήτευση του φερομένου ως κυρίου κ.λπ. της αυθαιρέτως κατασκευασθείσης εντός δάσους ή δασικής ή αναδασωτέας εκτάσεως εγκαταστάσεως, πριν από την έκδοση της περί κατεδαφίσεως της αποφάσεως, αποσκοπούσα στην παροχή σ' αυτόν της δυνατότητας να εκθέσει τις επί του θέματος απόψεις του, αποτελεί, ενόψει του λόγου που την δικαιολογεί και των συνεπειών της τελευταίας αυτής αποφάσεως, ουσιώδη τύπο της οικείας διαδικασίας. Η κλήτευση δε αυτή ενεργείται ήδη σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, ο οποίος, κυρωθείς με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97), είχε εφαρμογή κατά τον κρίσιμο, εν προκειμένω, χρόνο και ο οποίος ορίζει τα ακόλουθα: Άρθρο 50 «1. Οι επιδόσεις προς τους ιδιώτες διενεργούνται στην κατοικία ή στο χώρο της εργασίας, κατά περίπτωση, προσωπικώς στους ίδιους ή στους νόμιμους αντιπροσώπους ή στους εκπροσώπους ... 2. Για την εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικα, νοείται, ως κατοικία, η οικία, το διαμέρισμα και γενικώς ο στεγασμένος χώρος που προορίζεται για διημέρευση και διανυκτέρευση, ενώ, ως χώρος εργασίας,

ο χώρος άσκησης της επαγγελματικής δραστηριότητας ...». Άρθρο 51 «1. Αν τα πρόσωπα που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 50 απουσιάζουν από την κατοικία τους, το έγγραφο παραδίδεται στο σύζυγο ή σε οποιονδήποτε από τους συγγενείς ή σε μέλος του προσωπικού, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν μαζί τους και, σε περίπτωση μη ανεύρεσης κανενός από τα παραπάνω πρόσωπα, σε οποιονδήποτε από τους λοιπούς συνοίκους. 2. Σύνοικοι θεωρούνται και οι θυρωροί των πολυκατοικιών ... 3. Η επίδοση στα πρόσωπα που προβλέπουν οι προηγούμενες παράγραφοι επιτρέπεται εφόσον, κατά την κρίση του οργάνου που ενεργεί την επίδοση, αυτά έχουν συνείδηση των πράξεων τους». Άρθρο 55 «1. Η επίδοση γίνεται με .....κλήση: 2) αν όλα τα πρόσωπα, προς τα οποία προβλέπεται ή διενεργείται η παράδοση του εγγράφου ... αρνούνται την παραλαβή του .... 2. Η θυροκόλληση συνίσταται στην επικόλληση εκ μέρους του οργάνου της επίδοσης, με την παρουσία ενός μάρτυρα, του επιδοτέου εγγράφου στη θύρα της κατοικίας.... όπου κατοικεί .... το πρόσωπο προς το οποίο έπρεπε να διενεργηθεί η παράδοση του εγγράφου». (πρβλ. και άρθρα 52, 59 και 61 του Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας).

8. Επειδή, εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Με την υπ' αριθμ. 2895/13.10.2000 πράξη του Δασάρχη Πάρνηθας, εκδοθείσα, αυτεπαγγέλτως, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 14 του προαναφερθέντος ν. 998/1979, χαρακτηρίσθηκε, ως δάσος, κατά την έννοια των παρ. 1 και 5 του άρθρου 3 του νόμου αυτού, έκταση εμβαδού 2.143,00 στρεμμάτων, στη θέση «N.....» του Δήμου Άνω Λιοσίων, με την αιτιολογία ότι εκαλύπτετο «εν όλω ή σποραδικώς από άγρια ξυλώδη φυτά [χαλέπιος πεύκη, αείφυλλα-πλατύφυλλα] τα οποία αποτελούσαν ... οργανική ενότητα», ως δασική έκταση δε, κατά την έννοια των παρ. 2 και 5 της αυτής διατάξεως, έκταση εμβαδού 25,00 στρ. με την αιτιολογία ότι εκαλύπτετο «εν όλω ή σποραδικώς από άγρια ξυλώδη φυτά [πουρνάρια, αγριελιές κ.λπ.] τα οποία αποτελούσαν ... οργανική ενότητα». Η ως άνω πράξη χαρακτηρισμού αναφέρει στο προοίμιό της, μεταξύ άλλων, στοιχεία από τον προσωρινό κτηματικό χάρτη της περιοχής, την σχετική από 23.6.2000 εισήγηση του δασολόγου του Δασαρχείου Πάρνηθας Γ. Παπαγεωργίου που στηρίχθηκε σε φωτοερμηνεία αεροφωτογραφιών ετών λήψεως 1938 και 1945, καθώς και αποφάσεις των ετών 1936, 1985 και 1996, περί κηρύξεως ορισμένων εκτάσεων ως αναδασωτέων. Στις 2.6.2003 δασοφύλακας του Δασαρχείου Πάρνηθας διαπίστωσε ότι κατά το β' 15μερο του μηνός Μαΐου 2003 ο ήδη εκκαλών προέβη σε «επανακατάληψη» και περίφραξη εκτάσεως εμβαδού 1.770,00 τ.μ. περίπου, στη θέση «K.....» του Δήμου Άνω Λιοσίων και φύτεψε στην έκταση αυτή

65 ρίζες ελιές. Όπως αναφέρεται στο σχετικό, από 4.9.2003 πρωτόκολλο μηνύσεως του ως άνω δασοφύλακα, η έκταση αυτή περιλαμβάνεται στις χαρακτηρισθείσες ως δασικές με την προαναφερθείσα 2895/13.10.2000 πράξη και φέρεται ως δημόσια δασική στους οικείους κτηματικούς χάρτες και πίνακες. Στις 14.11.2003 διενεργήθηκε αυτοψία από υπαλλήλους του Δασαρχείου Πάρνηθας στην επίδικη θέση. Σύμφωνα με τη σχετική έκθεση αυτοψίας, η έκταση των 1.770,00 τ.μ., για την οποία συνετάγη το προαναφερθέν πρωτόκολλο μηνύσεως, έχει χαρακτηριστεί ως δάσος με την ανωτέρω πράξη του Δασάρχη, συνορεύει ανατολικά και βορείως με δημόσια δασική έκταση, νοτίως με δρόμο και δυτικά με ρέμα, οργώθηκε με μηχανικά μέσα τον Ιανουάριο 2003, τον Μάιο δε του ίδιου έτους στην έκταση αυτή κατασκευάσθηκε περίφραξη από συρματόπλεγμα και σιδηροπασάλους, ύψους 2,00 μ. και φυτεύθηκαν 65 ρίζες ελιές. Η ανωτέρω έκθεση αυτοψίας συνοδεύεται από τοπογραφικό διάγραμμα, στο οποίο η έκταση εμβαδού 1.770,00 τ.μ., αποτυπώνεται με τα στοιχεία Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Α. Ενόψει των διαπιστώσεων της αυτοψίας αυτής, με το 5519/19.12.2003 έγγραφο του Δασάρχη ο εκκαλών κλήθηκε να απομακρύνει την ανωτέρω περίφραξη, καθώς και τα ελαιόδενδρα, ακολούθως δε εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 2776/7.9.2004 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής, με την οποία διατάχθηκε η κατεδάφιση-απομάκρυνση της περιφράξεως και των ελαιοδένδρων, με την αιτιολογία ότι οι επεμβάσεις αυτές έγιναν αυθαιρέτως εντός δασικής εκτάσεως, εμβαδού 1.770,00 τ.μ., κατά το β' 15μερο του Μαΐου 2003. Εξ άλλου, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει, επίσης, ότι ο εκκαλών άσκησε αντιρρήσεις ενώπιον του Ειρηνοδικείου Αχαρνών κατά του προσωρινού κτηματικού χάρτη και πίνακα και ζήτησε να διορθωθούν αυτοί ως προς την εμφανιζόμενη στον οικείο πίνακα με τον κωδικό αριθμό 1158575702 έκταση, ισχυριζόμενος ότι τμήμα της εκτάσεως αυτής, εμβαδού 1.950,00 τ.μ., είναι αγροτική έκταση, ανήκουσα σε αυτόν κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή. Το εν λόγω Ειρηνοδικείο, με την 51/1987 απόφασή του έκρινε ότι το τμήμα των 1.950,00 τ.μ. «έχει μορφή γεωργικής καλλιεργησίμου εκτάσεως και εκαλλιεργείτο ανέκαθεν ... με δημητριακά», έκανε δε δεκτές τις αντιρρήσεις και διέταξε την αναμόρφωση του προσωρινού κτηματικού χάρτη. Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε εν συνεχεία από το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών, το οποίο απέρριψε σχετική έφεση του Ελληνικού Δημοσίου (βλ. την 7854/1997 απόφαση του εν λόγω Πολυμελούς Πρωτοδικείου). Ακολούθως, με την 7/6.4.1998 πράξη της Διευθύνσεως Δασών της Περιφέρειας Αττικής διορθώθηκαν ο ΠΚΠ και ΠΚΧ της Κτηματικής Μονάδας του Δήμου Ανω Λιοσίων και το κτήμα με κωδικό αριθμό 1158575702, εμβαδού 1.950,00 τ.μ., καταχωρήθηκε ως ιδιωτική γεωργική έκταση, ανέκαθεν

καλλιεργούμενη (βλ. και το σχετικό απόσπασμα του «διορθωτικού κτηματολογικού πίνακα»). Τέλος, όπως αναφέρεται στην «Έκθεση αντίκρουσης» του Δασαρχείου Πάρνηθας, που διαβιβάσθηκε στο Συμβούλιο της Επικρατείας με το 3842/27.9.2007 έγγραφο του Δασαρχείου αυτού, τμήμα της συνολικής εκτάσεως των 1.770,00 τ.μ., για την οποία εκδόθηκε η προαναφερθείσα 2776/7.9.2004 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής, και συγκεκριμένα το τμήμα που εμφανίζεται με τα στοιχεία Ε, Γ, Β, Ζ, Ε στο διάγραμμα που συνοδεύει το ανωτέρω έγγραφο του Δασαρχείου, εμβαδού 967,77 τ.μ., περιλαμβάνεται στην έκταση των 1.950,00 τ.μ., την καταχωρηθείσα ως ιδιωτική γεωργική, ανέκαθεν καλλιεργούμενη, στη σχετική 7/6.4.1998 πράξη διορθώσεως των ΠΚΠ και ΠΚΧ της περιοχής.

9. Επειδή, κατά της ανωτέρω 2776/7.9.2004 αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής ο εκκαλών άσκησε «προσφυγή», ήτοι αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Προέδρου του οικείου Διοικητικού Πρωτοδικείου, με την οποία προέβαλε ότι η απόφαση αυτή εκδόθηκε χωρίς προηγούμενη κλήση του σε ακρόαση, κατά παράβαση του Συντάγματος και του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, και ότι είναι ακυρωτέα ως αόριστη, διότι δεν αναφέρει τις ακριβείς διαστάσεις της επίδικης περιφράξεως, ειδικότερα δε το μήκος της. Με το δικόγραφο της «προσφυγής», ο εκκαλών ισχυρίσθηκε, περαιτέρω, ότι το έτος 1965 περιήλθε στην κυριότητά του ένα αγροτεμάχιο, εμβαδού τριών στρ., στην ειδικότερη θέση «Φουρίθι», της θέσης «Κατερίνιζα» της ευρύτερης περιοχής «Ντάρδιζα-Σπηλιά Κορπή» του Δήμου Ανω Λιοσίων, ότι με την προαναφερθείσα 7854/1997 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, έκταση εμβαδού 1.950,00 τ.μ. αναγνωρίσθηκε, αμετακλήτως, ως καλλιεργούμενη, τουλάχιστον από το 1945, ότι σε συμμόρφωση προς τη δικαστική αυτή απόφαση, με την ως άνω 7/6.4.1998 πράξη της Διευθύνσεως Δασών της Περιφέρειας Αττικής έγινε διόρθωση του προσωρινού κτηματικού χάρτη και του προσωρινού κτηματικού πίνακα της περιοχής και ότι, ενόψει τούτων, μη νομίμως εκδόθηκε η διαταγή κατεδαφίσεως, εφόσον οι επίδικες κατασκευές δεν βρίσκονται εντός δασικής αλλά εντός αγροτικής εκτάσεως. Προς αντίκρουση της «προσφυγής» το Δημόσιο προέβαλε, μεταξύ άλλων, ότι η επίδικη έκταση χαρακτηρίσθηκε ως δάσος με την προαναφερθείσα 2895/13.10.2000 πράξη χαρακτηρισμού του Δασάρχη Πάρνηθας και ότι, όπως προκύπτει από τη σχετική υπ' αριθμ. 760/13.3.2001 βεβαίωση της Διευθύνσεως Δασών Ανατολικής Αττικής, κατά της ανωτέρω πράξεως χαρακτηρισμού δεν ασκήθηκαν αντιρρήσεις στην οικεία Πρωτοβάθμιο Επιτροπή (βλ. το από 15.3.2005 υπόμνημα του Δημοσίου). Με την εκκαλουμένη, αφού απορρίφθηκε ο

λόγος ακυρώσεως περί παραβάσεως ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, κρίθηκε ότι η προσβληθείσα με την προσφυγή απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής ήταν νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη και απορρίφθηκαν οι περί του αντιθέτου λόγοι ακυρώσεως. Ειδικότερα, η εκκαλουμένη, αφού έλαβε υπόψη τα προεκτεθέντα στοιχεία του φακέλου, δέχθηκε ότι η επίδικη έκταση αποτελεί τμήμα της ευρύτερης εκτάσεως, συνολικού εμβαδού 2.168,00 στρ., για την οποία εκδόθηκε η ανωτέρω 2895/13.10.2000 πράξη χαρακτηρισμού, ότι η εν λόγω πράξη οριστικοποιήθηκε, εφόσον κατ' αυτής δεν ασκήθηκαν αντιρρήσεις σύμφωνα με σχετική βεβαίωση, και ότι, συνεπώς, ανεξαρτήτως εάν η έκταση των 1.950,00 τ.μ., την οποία αφορά η πράξη διορθώσεως του προσωρινού κτηματικού χάρτη και πίνακα, ταυτίζεται με την επίδικη, νομίμως εκδόθηκε η διαταγή κατεδαφίσεως ενόψει της προαναφερθείσης πράξεως χαρακτηρισμού.

10. Επειδή, με την κρινόμενη έφεση προβάλλεται ότι ο εκκαλών δεν κλήθηκε σε ακρόαση από τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής πριν από την έκδοση της επίδικης 2776/7.9.2004 διαταγής κατεδαφίσεως και ότι η εκκαλουμένη απόφαση απέρριψε χωρίς νόμιμη αιτιολογία τον προβληθέντα σχετικό λόγο ακυρώσεως περί παραβάσεως ουσιώδους τύπου της διαδικασίας. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ο δασοφύλακας του Δασαρχείου Πάρνηθας Π... Δ... μετέβη στις 2.2.2004 στην κατοικία του εκκαλούντος, για να του επιδώσει την 5519/19.12.2003 πρόσκληση του οικείου Δασάρχη, περί απομακρύνσεως της περιφράξεως και των ελαιοδένδρων από την επίδικη έκταση. Ο εκκαλών, καίτοι ανευρέθη στην κατοικία του, αρνήθηκε να παραλάβει την πρόσκληση αυτή, ενόψει δε της αρνήσεως ο δασοφύλακας, παρουσία μάρτυρος, προέβη σε επικόλληση της προσκλήσεως στην θύρα της κατοικίας του εκκαλούντος (βλ. την από 2.2.2004 έκθεση επιδόσεως). Υπό τα δεδομένα αυτά ορθώς απορρίφθηκε με την εκκαλουμένη ο πρωτοδίκως προβληθείς λόγος ακυρώσεως περί παραβάσεως ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, τα δε περί του αντιθέτου προβαλλόμενα με την έφεση είναι απορριπτέα, ως αβάσιμα.

11. Επειδή, με την έφεση, όπως συμπληρώνεται με το δικόγραφο προσθέτων λόγων προβάλλεται, περαιτέρω, ότι κατά της 2895/13.10.2000 πράξεως χαρακτηρισμού ο εκκαλών είχε ασκήσει στις 23.3.2001 αντιρρήσεις, επί των οποίων δεν έχει εκδοθεί απόφαση της οικείας Πρωτοβάθμιας Επιτροπής Επιλύσεως Δασικών Αμφισβητήσεων και ότι, ως εκ τούτου, δεν αιτιολογείται νομίμως η κρίση της εκκαλουμένης περί οριστικοποιήσεως της πράξεως αυτής κατά το χρόνο εκδικάσεως

της υποθέσεως. Προς απόδειξη δε αυτού του λόγου εφέσεως προσκομίζεται στο Δικαστήριο αντίγραφο των ασκηθεισών από τον εκκαλούντα αντιρρήσεων, καθώς και το σχετικό 1752/6.6.2006 έγγραφο της Διευθύνσεως Δασών Ανατολικής Αττικής, στο οποίο αναφέρεται ότι η ανωτέρω πράξη χαρακτηρισμού «δεν έχει τελεσίδικησει». Όπως, όμως, συνομολογεί ο εκκαλών, οι ανωτέρω αντιρρήσεις είχαν υποβληθεί στις 23.3.2001, δηλαδή πολύ πριν από την άσκηση της από 5.11.2004 «προσφυγής» ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου. Συνεπώς, εφόσον δεν πρόκειται για οψιγενή ισχυρισμό, δυνάμενο να προβληθεί το πρώτον στην κατ' έφεση δίκη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος, προεχόντως, ως απαράδεκτος (πρβλ. ΣΕ 2468/2008 Ολομ). Περαιτέρω, ο λόγος είναι απορριπτέος και ως αβάσιμος, καθόσον, όπως έχει ήδη κριθεί, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 14 του προαναφερθέντος ν. 998/1979, με την άπρακτη πάροδο της τρίμηνης προθεσμίας που τάσσεται από την παρ. 3 του άρθρου αυτού για την έκδοση της σχετικής αποφάσεως της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής τεκμαίρεται σιωπηρή απόρριψη των σχετικών αντιρρήσεων ή της προσφυγής από την οικεία επιτροπή (βλ. ΣΕ 3627/2003 επτ.). Συνεπώς, εν προκειμένω, οι ασκηθείσες στις 23.3.2001 αντιρρήσεις είχαν απορριφθεί σιωπηρώς πολύ πριν από την άσκηση της από 5.11.2004 «προσφυγής» επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη και είχε, έτσι, διατηρηθεί σε ισχύ η πράξη χαρακτηρισμού που ελήφθη υπόψη από το Διοικητικό Πρωτοδικείο. Και ναι μεν, όπως επίσης έχει κριθεί, η ανωτέρω τρίμηνη προθεσμία δεν έχει ανατρεπτικό χαρακτήρα, δηλαδή, με την συμπλήρωσή της, δεν εξαντλείται η κατά χρόνον αρμοδιότητα των παραπάνω επιτροπών, οι οποίες μπορούν να αποφανθούν και μετά τη λήξη του εν λόγω τριμήνου (βλ. ΣΕ 3627/2003 επτ), το ενδεχόμενο, όμως, αποδοχής των ως άνω αντιρρήσεων από την Πρωτοβάθμια Επιτροπή και ανατροπής, κατόπιν τούτου, της πράξεως χαρακτηρισμού του Δασάρχη, που απετέλεσε το έρεισμα της διαταγής κατεδαφίσεως, δεν κλονίζει την αιτιολογία της επίδικης διαταγής, αλλά θα αποτελούσε λόγο ανακλήσεώς της στο μέλλον.

12. Επειδή, προβάλλεται, επίσης ότι δεν αιτιολογείται νομίμως η κρίση της εκκαλουμένης για τον δασικό χαρακτήρα της επίδικης εκτάσεως, καθόσον η έκταση αυτή είναι αγρός, καλλιεργούμενος τουλάχιστον από το 1945, όπως προκύπτει από την 51/1987 απόφαση του Ειρηνοδικείου Αχαρνών και την 78854/1997 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, που εκδόθηκαν κατά τη διαδικασία διορθώσεως του προσωρινού κτηματολογικού πίνακα, καθώς και από την εκδοθείσα σε συμμόρφωση προς τις αποφάσεις αυτές 7/6.4.1998 πράξη διορθώσεως της

Διευθύνσεως Δασών της Περιφέρειας Αττικής, σύμφωνα με την οποία έκταση εμβαδού 1.950,00 τ.μ. είναι ιδιωτική, ανήκουσα στον εκκαλούντα, ανέκαθεν δε καλλιεργούμενη. Όπως προεκτέθηκε (βλ. ανωτέρω, σκέψη 9), ο λόγος αυτός είχε προβληθεί και πρωτοδίκως, απορρίφθηκε δε με την εκκαλουμένη, ως αλυσιτελής, χωρίς να ερευνηθεί κατ'ουσίαν. Σύμφωνα, όμως, με τα διαλαμβανόμενα στο προαναφερθέν 3842/27.9.2007 έγγραφο του Δασαρχείου Πάρνηθας (βλ. ανωτέρω, σκέψη 8), τμήμα της συνολικής εκτάσεως των 1.770,00 τ.μ., για την οποία εκδόθηκε η επίδικη διαταγή κατεδαφίσεως, και συγκεκριμένα το τμήμα εμβαδού 967,77 τ.μ., αποτυπούμενο με τα στοιχεία Ε, Γ, Β, Ζ, Β στο διάγραμμα που συνοδεύει το έγγραφο αυτό του Δασαρχείου, περιλαμβάνεται στην έκταση η οποία εμφανίζεται ως ιδιωτική γεωργική, ανέκαθεν καλλιεργούμενη στην 7/6.4.1998 πράξη διορθώσεως των ΠΚΠ και ΠΚΧ της περιοχής. Υπό τα δεδομένα αυτά, εφόσον δηλαδή ένα μεγάλο τμήμα της επίδικης εκτάσεως αναγνωρίζεται από το οικείο Δασαρχείο ως ανέκαθεν καλλιεργούμενο και δεν προκύπτει εάν τα προς απομάκρυνση ελαιόδενδρα και περίφραξη ευρίσκονται στο εν λόγω τμήμα ή όχι, η 2776/7.9.2004 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής, με την οποία διατάχθηκε η απομάκρυνση των ελαιοδένδρων και της περιφράξεως, παρίσταται ανεπαρκώς αιτιολογημένη. Πρέπει, συνεπώς, να γίνει δεκτή η κρινόμενη έφεση, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα, και να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση. Ακολούθως δε, κατ' αποδοχή του αντίστοιχου λόγου της αιτήσεως ακυρώσεως, πρέπει να γίνει αυτή δεκτή και να ακυρωθεί η προσβληθείσα υπ' αριθμ. 2776/7.9.2004 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής, να αναπεμφθεί δε η υπόθεση στη Διοίκηση, για νέα νόμιμη κρίση.

Νόμος και Φύση

Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη
<https://nomosphysics.org.gr>
